הדור החדש של 505 למקבלי החלטות

מנוע חדיש. יותר כוח. יותר מהירות. יותר חסכונית בצריכת דלק ובאחזקה. לוח מכוונים חדיש ומהודר. מבחר עשיר של אביזרי נוחות ובטיחות עם 2 מנועים חזקים לבחירתך:
1796 סמ"ק בדגמי GL או SR. 90 כ"ס דין. 5 הילוכים או אוטומטי. הגה כח. מזגן מקורי (כאופציה).
*1971 סמ"ק דגם SR. 108 כ"ס דין. 5 הילוכים או אוטומטי. הגה כח, חלונות ונעילה חשמליים, שמשות כהות ופסי הגנה. מזגן מקורי (כאופציה). צריכת דלק - 15.6 ק"מ לליטר**
ניתן לקבל את המכונית במנוע דיזל לשימוש כמונית 2498 סמ"ק 5 הילוכים או אוטומטי

המחיר החל מ-48,189 ש"ח
כולל מע"מ ללא הפקדה.

הארי שבחבורה

דוד לובינסקי בע"מ
יבואן בלעדי למכוניות-פיג'ו-טלבו-סיטרואן בישראל
תל-אביב, שונצינו 16, טל' (03) 333214 ■ בני ברק, כהנמן (השומר) 101, טל' (03)7550755 ■ ירושלים, המלך דוד 24, טל' (02) 224467-8-9

עוד שבוע

עם סגולה

מה קרה לטייסים מרודזיה?

ב־1943, בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, ערך הצבא הבריטי קורס טיס מיוחד למתנדבים מארץ־ישראל. הקורס, שהיה הראשון מסוגו, נערך ברודזיה. מתנדבי הקורס היו מיטב הנוער בארץ. המדריכים הבריטים היו מלאי שבחים וציינו במיוחד את המוטיבציה והלהט הציוני של פרחי הטיס הארצישראלים. עוד לפני שהיתה זו סיסמה רשמית, רווחה התחושה שהטובים לטיס. 20 חניכים סיימו את הקורס וזכו בכנפי הטיס הנכספות. מקרב בוגרי קורס רודזיה הראשון (היה אחר כך קורס נוסף), יצאו כמה ממעצבי חיל האוויר הישראלי, בהם מודי אלון, גדעון שוחט, גדעון אלרום ועזר וייצמן. מי שמכיר איך משוכתבת היסטוריה בארץ כמו ארצות הברית, יכול לשער מה היתה עושה אמריקה עם סיפור כזה: ספרים, סרטים, תכניות טלוויזיה. תמונות מסיימי הקורס היו מעטרות כל חדר בבית הספר לטיס של חיל האוויר האמריקני.

לא אצלנו. ומוטב כך. לא רק כיוון שאנחנו פחות נאיבים מהאמריקנים ו־אצלנו לא משתגעים על סיפורים דביקים של גבורה ורעות הלוחמים שעיקרם זיוף רומנטי, אלא גם משום שמחקר ראשוני, אפילו ברמה הנמוכה של סרט קיטש לטלוויזיה נוסח אמריקה, היה מחייב לחפש אחר 20 הבוגרים. השאלה איפה הם היום נדרשת לצורך ראיונות ולצורך הסקרנות של הצופה השומע על גיבוריו ותוהה מה הם עושים עתה.

המעקב אחר גלמליהם של בוגרי קורס רודזיה מעורר אי נחות. הטייסים הצעירים הספיקו להשתתף במסגרת חיל האוויר הבריטי במלחמת העולם השנייה. ככל הידוע כולם עברו אותה בשלום. הנשירה הראשונה התחילה ב־תום המלחמה: שלושה מתוך ה־20 החליטו לא לחזור כלל לארץ. הם לא חזרו גם ב־1948, כאשר חיל האוויר הישראלי, שחוקם בחיפזון, הוטל למלחמה ובעייתו העיקרית היתה מחסור בטייסים. עשרות טייסים מחו"ל, חלקם לא יהודים, התנדבו לסייע למדינה העומדת על נפשה. היו בהם שנהרגו למענה. שלושת גיבורינו, ממיטב הנוער, מאלה שהתנדבו לטיס ביודעם את המחיר – סירבו לבוא.

הרוב חזר. שניים מהם נפלו במלחמת העצמאות. האחרים המשיכו ונשאו בעול הקמת חיל האוויר, ייסוד אל־על, בניית רשות שדות התעופה. על פי אמות המידה של מדינה שזה עתה קמה הם נמצאו במקום טוב באמצע, והנה מסתבר שמאותה קבוצת אצולה מקומית, זו שבימיה הטובים היתה מוכנה לכל קרבן, טפטפו החוצה. אחד אחד ובאין רואה, עוד שמונה טייסים. כלומר, רוב בוגרי קורס הטיס הראשון ברודזיה ירדו מן הארץ. רובם הסתלקו מכאן בימיה הראשונים של המדינה, לפני ההתפכחות מהחלום, לפני האכזבה.

בן־גוריון הרבה להזכיר שמקרב חבריו לעלייה השנייה ירדו 90%. הם ירדו בגלל מצוקה חמורה, חוסר עבודה וקדחת. הקו המחבר בין ירידתם לבין ירידת טייסי קורס רודזיה מלמד שהירידה האינטנסיבית מהארץ באה מכל השכבות, בכל התקופות. ירדו אלו שלא יכלו לשאת את הרעב וירדו אלו שנולדו וכפית כסף בפיהם.

מה שמטריד הוא שהירידה אינטנסיבית במיוחד בקרב קבוצת המובילים, או בלשון שרווחה פעם – חלוצים. תופעה משותפת נוספת היא מתחום הפרדוקס: הירידה הגדולה של טייסי רודזיה וחלוצי העלייה השנייה מלמדת שדווקא אלו המוכנים למות למען רעיון גדול – מתקשים לחיות עמו.

אופטימים יכולים להתנחם בכך שהירידה היא סרת עודף טבעי של כל מהפכה גדולה. הם יכולים לשאוב עידוד מכך שהיום הירידה קטנה מזו שהיתה בתקופה ההירואית. פסימים יכולים לו־מר שהירידה מקצצת אותנו סלקטיבית: הטובים לטיס מסתלקים, ומה שיישאר כאן זה נפולת של נמושות. בין הקצוות הללו, המבטאים השלמה עצובה, מקננת דאגה גדולה.

● זאב צחור

גלריה–עתון

הפנמה של התבוננות

דד

יהושע בורקובסקי, ללא כותרת, 1985/86, צבע מים, טמפרה ושמן

בביאנלה הי"2 בפריז, ב־1982, הציג יהושע (שוקי) בורקובסקי ציור מינימליסטי מופשט־גיאומטרי, שמרכיביו הוליכו את הצופה אל אזכורים איקוניים, פולחניים. היה זה ציור שחייב „מקרם ידע" על מנת לפענח את הציור ו„לתפוס את הראש הנכון".

בימים אלה מוצגת תערוכתו של בורקובסקי במוזיאון ישראל ובה עבודות מן השנתיים האחרונות. הדימויים בציורים לקוחים מעולם הצומח והנוף. הצורות הצמחיות, המצוירות על הגבול בין המופשט לפיגורטיבי, אינן תוצאה של התבוננות אלא של הפנמה של התבוננות. והו ציור המזכיר באופיו את הקליגרפיה המזרחית ואת הציור הזן־בודהיסטי. הציור מרמז על מידת הריכוז של הצייר, המשאיר „עקבות של מדיטציה". רק צופה המוכן „לחדור אל הדממה" ולהתנסות ב„צליל ההתבוננות", עשוי, אולי, לעבור חוויה פיוטית אסתטית. השכן שלי יהיה מוכן להיכנס לזה.

● חיים מאור

רשות דיבור

למירון בנבנישתי

עוזבים את ירושלים

בעקבות דקירות הסכין שהיו בימים אחרונים בירושלים שוב צפו ועלו שאלות והרהורים האם אכן ירושלים מאוחדת. מירון בנבנישתי סבור שירושלים היתה, הווה ותהיה עיר שסועה: „המצב דומה לפצצה שאינה מתפוצצת. זהו מצב מתמיד של אלימות על אש קטנה. המאבק בירושלים מתבטא בתחרות מתמדת בין יהודים לערבים. אמנם מנסים בחיי היום יום לקיים אורח חיים נורמלי, אבל זהו אורח חיים מתוח.

אם הייתי מבקש ממך לתת תסריט לשנים הבאות איך היית רואה את העיר?

בחמש השנים הבאות אני לא רואה כל שינוי. תהיה אסקלציה מוקרמת — עוד ייפצעו, עוד יתקוטטו, אבל לא נגיע למצב כמו בבלפאסט.

הבעיה היא שבמקביל למתיחות ישנה כל הזמן הגירה מירושלים לתל־אביב, ממש תסמונת ג'וניה בירושלים, היינו התושבים הלא־קיצוניים אינם רוצים להיכנס לעימות עם הקיצונים, ואז הם פשוט קמים ועוזבים. ירושלים, כמו שאני רואה אותה בתקופה של נכדיי — היא עיר של קיצוניים.

אם היה ניתן בידך, כיצד היית פותר את בעיית השסע בעיר?

את הפלונטר אי אפשר לפתור. החל מ־1967 איחוד ירושלים הוא תהליך כלתי הפיך, מצב אופייני לעיר שסועה. הדבר היחיד שאפשר לעשות הוא להנציח סטטוס קוו ולמנוע מצב של שיטת סלמי. כלומר, רצוי להקטין את המתח על־ידי התחשבות הדדית.

אתן לך דוגמא: אם ב־1977 לא היו נכנסים יהודים לרובע המוסלמי — היה נמנע חיכוך מיותר. אבל הדברים התנהלו, לצערי, אחרת. אנחנו חייבים באיזה שהוא מקום לעצור ולהביט אחד על השני.

מי ראה את יגאל מרקוס?

אני פונה אל הציבור בבקשה לסייע לי בחיפושי אחר ראש אגף הקירות במטה הארצי, ניצב יגאל מרקוס. אם מישהו ראה אותו או שמע עליו לאחרונה, נא יודיעני בטובה.

במשך כל השבועות האחרונים אני מועל בצורה בלתי גלאית לראיין את הנ"ל, אולם כל פניותי נדחו על־ידי שומרי הסף: דוברים, עוזרים להוברים, מזכירות וכו'.

יגאל מרקוס, להזכירכם, עובד במוסר ציבורי, ממלכתי ומקבל משכורת מכספם של משלמי המסים. זכותו של הציבור, אפוא, לדעת היכן הוא, מה מעשיו, דעותיו, רעיונותיו ופעילותו בתחומי משטרת ישראל.

מר מרקוס היקר, מספר הטלפון של „על המשמר" בירושלים הוא 02־235161, אנא הודיעני השלום לך, ואם כן מתי אפשר יהיה סוף־סוף לחלות את פניך?

● אלי חכהן

תמונת מצב

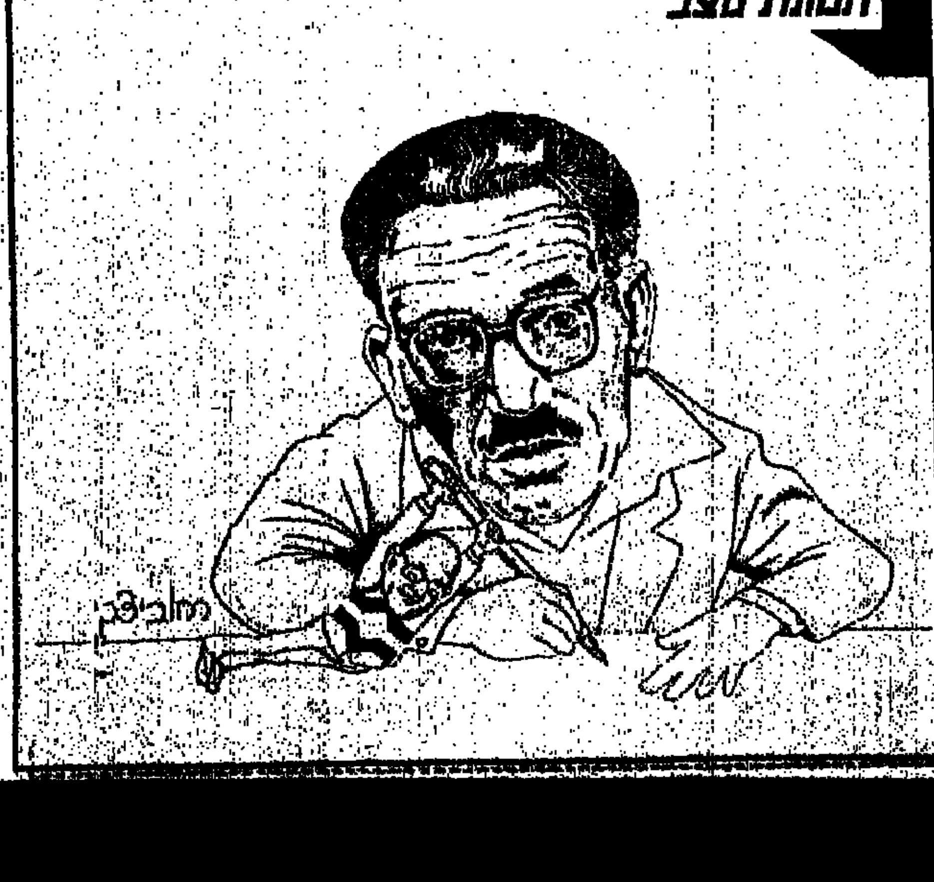

מלה רעה

קללת הזיתים והבתים שנהרסו

הזית מסמל במסורת היהודית את השלום, ולכן עלי הזית ופירותיו משתרגים אפילו על דרגות הקצינים בצה"ל, סמל לצבא החפץ בשלום גם כשהוא נאלץ להילחם.

גם במסורת הערבית הזית הוא סמל השלום. אצל הפלשתינים בשטחים ואצל ערביי ישראל, קיבל הזית משמעות נוספת: אריכות ימיו, שורשיו המעמיקים בסלע וגזעו החזק והמסוקס הפכו אותו לסמל ההיצמדות העיקשת לקרקע מול שלטון עוין ומנשל.

לכן, צמרמורת עוברת בגב כשקוראים את הדיווח של אבי בניהו ב„על המשמר", לפיו שתילי זית שנעקרו בשנתיים האחרונות בכפרים ערביים בגליל, בעיקר בדיר־חנא וסכנין, נשתלו בבסיסי צה"ל בדרום הארץ. „יותר ויותר בסיסים מתהדרים בעצי זית הצובעים אותם בירוק", מספר בניהו „לפחות לא זורקים אותם לזבל". אדמות שטח תשע, מהן נעקרו רבים מהזיתים האלה, הוחזרו על־ידי עזר וייצמן לבעליהן הערביים. הזיתים לא הוחזרו. עצי זית אלה, במקומם החדש, אינם סמל לשלום. הם ביזיון לצה"ל וסמל לאטימות הלב והרגש של נוטעיהם ושל כולנו. הם מצבה חיה לגזילת כבשת הרש הערבית ותרומה נוספת להנצחת האיבה בין יהודים לערבים. הזיתים יצמחו וישגשגו בבסיסי צה"ל. רס"רים משופמים ישלחו מחזורי טירונים להשקות אותם ולסייד את גזעיהם בלבן, וככל שתגבה קומתם ותרחיב צמרתם — יעמיק הפצע ויצרוב העוול. העבירו אותם למחנות צה"ל במשאיות וטריילרים. צריך לעקרם שוב, ולהחזיר אותם במשאיות ובטריילרים לבעליהם, כדי שיטעו אותם בשלישית, במקומם הראשון, ויהפכו אותם מחדש לסמל של שלום ואחווה.

צמרמורת עוברת בגב אל מול הדיווחים על הרס בתי הבדואים בערב אל־חוואלד שבגליל התחתון, מול צילומי המשפחות שנותרו ללא קורת גג בחורף הקר, תחזים המראות מפתחת רפיח, מהנישול האכזרי של הבדואים שם, בחורף 72.

מפ"ם, במבצע ראוי לשבח שיזם אילן שודה מקיבוץ מענית, תרמה לבדואים שלוש מכולות מגורים, מחסה זמני לחלק מהמשפחות. אבל — לא ינום ולא יישן הורס ישראל! מישהו שלח למקום את המפקח על הבנייה במחוז חיפה, מיכאל גור, שהורה לבדואים להרוס גם קורת גג דלה זו, וייתכן שעד ששורות אלה ייראו אור — הרי המכולות יופקרו שנית לחושך ולקור.

הצמרמורת עוברת בגב כשקוראים מה כתוב בשלט שהחזיק בידו פרג' מקלית, נכה צה"ל דרוזי, השובת רעב בירושלים מפני שרוצים להרוס את ביתו בדליית אל־כרמל: „בלי דובון ועווי, רואים כמה שאני דרוזי", ציטטה מחיים חפר.

הציונות היא תנועה ומפעל לאומי שכל מהותו בנייה ונטיעה. מהיכן הלהיטות הזו של ממשלותינו, מאז הקמת המדינה ועד היום הזה, לעקור את שתיליהם של שכנינו הערבים, להרוס ולאטום את בתיהם? בסיפורי החלוצים מוזכר תכופות החוק התורכי, לפיו אסור היה לשלטון להרוס בית שכוסה בגג. בתים רבים ביישוב העברי המתחדש במולדתנו העתיקה נבנו בדרך זו בימים שבהם השלטון עבדול חמיד מלך בקושטא המעטירה. פעם לעגנו לשחיתותו של אותו ממשל תורכי, עד שהתברר לנו שגם במדינת היהודים יש בקשיש ושלמונים ופקידים תאבי־בצע. היום מתברר שאיבדנו ערך אנושי עמוק ובסיסי שהיה טבוע באותו שלטון מושחת ומפגר: השמירה על קורת הגג לאדם ולבני ביתו, שאין הורסים אותה גם כשהוא עבריין.

גם השלטון הבריטי הזר לא הרס את יישובי חומה ומגדל שהוקמו ללא רשיון בשנות השלושים, ולא את אחת־עשרה הנקודות שהוקמו בנגב ב־1946, בשטחים שבהם „הספר הלבן" המפורסם אסר התיישבות יהודים. הם גם לא אטמו והרסו בתים של חברי אצ"ל ולח"י, אפילו בימים שארגונים אלה ניהלו טרור חסר הבחנה נגד אזרחים וחיילים בריטים.

חסידי האיזון הקדוש ישאלו מדוע עוסקים בזוטות כמו זיתים ובתים כשטרוריסטים ערבים ניסו לרצות את האחים אחיון בירושלים. נכון שאין עוול חומרי שישווה לפגיעה בחיי חפים מפשע, ויש לעצור ולענוש, בכל חומר הדין, את המתנקשים ביהודים בירושלים. אבל, בשם אותו איזון קדוש, צריך לשאול אם יהרסו או יאטמו, עד בטרם משפט, את ביתו של המחבל היהודי מקריית יובל בירושלים, שנתפס כשער שכם עם חמישה בקבוקי תבערה? האם דין אחד בישראל לערבי דוקר יהודים, וליהודי שורף ערבים?

השאלות האלו נוקבות עד תהום וזועקות לשמים, כמו שורשי הזיתים שנעקרו מסלעי הגליל, כמו אבני הבתים שנהרסו, עם כל שנה שעוברת, עם כל בית שנאטם, כאטמים אצלנו הלבבות, והזעקות נבלמות מול אוזניים יהודיות ערלות.

● עודד ליפשיץ

הבהרה

[illegible]

לנטוע את הזיתים מחדש

כתובת המערכת:
„על המשמר", רח' חומה ומגדל 2, ת"א
העורך הראשון: בצלאל לב ז"ל
עורך: ישראל זמיר
עורכת משנה: תאיר זבולון
מזכירות: יפעו וינשטיין
עיצוב גרפי: יאיר קפלן
ביצוע גרפי: שושנה זילבר

הפעם:

כתבות

■ „מוכן למכור את אמי"
וידויו של ישראלי — צרכן „קראק"
מאת רונית מורגנשטרן 5

■ „תכו בו חזק — כנראה הוא יהודי"
עם מנהיגות כיכר פלאזה דה מיו בארגנטינה
מאת יהודה צור 6

■ דוד רותח
באוניברסיטת חיפה הרוחות גועשות
מאת שלום זמירין 8

■ טרטורים עד מוות
סיפורו של טירון בסיירת שלא עמד בלחץ
מאת אהוד דור 10

■ רובינשטיין, פסנתרן יהודי
100 שנה להולדתו
מאת יצחק שור 12

■ רשמים רשומים
נחום גוטמן ב„ספרית פועלים"
מאת נתן שחם 14

■ מחיר אי־הפגיעה
החיזבאללה משנכסת מותניה
מאת אורי מור 18

ראיון

■ „במקום לשרוף תחנות — לשרוף המדינהו"
הרב משה הירש — „כאסח" על המדינה
מאת ישראל זמיר 20

מדורים וטורים

■ חותם אישי
מאת דן מלר 16

■ שלום בית
מאת חיה יוסף 17

■ חריקטורה
מאת חיים מאור 28

■ הלו חותם 4

שלמה גלזר – 2; עודד ליפשיץ – 2; ראובן רחוביצקי – 3; אלי הכהן – 3; זאב צחור – 3; חיים מאור – 3; קובי וינר – 4; שמואל בונים – 19

בשער:
הצ'יץ' ונפגע —
לחט מציע כיפות בשיעורי תנ"ך

אירוע

בצל ההריסות

צריך מידה רבה של אטימות, רשעות ואיוולת, כדי להרוס באמצע החורף את בתי השבט הבדואי ערב אל חוואלד השוכן 3 ק"מ צפונה מטבעון. ביצוע צו ההריסה לבתים, מבלי להציע תחילה פתרון סביר לציבור שחלק גדול מבניו משרת בצבא ונאמן למדינה — הוא דוגמה מאלפת למדיניות המעוותת, הרעה והלא־חכמה אותה מנהלות ממשלות ישראל כנגד אזרחי ישראל הערבים, המהווים 17 אחוז מתושביה.

ידיד ערבי אמר לי במהלך אסיפת האלפים ביום הזיכרון במלאת 30 שנה לטבח בכפר קאסם, „היהודים נהגו בשתי הזדמנויות בטיפשות רבה ביחסם למגזר הערבי, בפעם הראשונה במלחמת השחרור, בכך שלא גירשו את כל הערבים משטח ישראל ובכך פתרו את הבעיה. בפעם השנייה — לאחר שנשארו „תקועים" אתנו, בנהגם בשטח במדיניות של אפליה וקיפוח המנוגדת למגילת העצמאות, „אם לכך היהודים", הוסיף אותו ידיד, „היה שכל, הייתם מפתחים את הכפר הערבי ונותנים תנאים, משום שאדם שטוב לו ויש לו מה להפסיד — אינו מסוכן".

השר הממונה על המגזר הערבי הורה כי ההריסה בערב אל חוואלד בטעות יסודה, ייתכן שאכן התכוון לכך. או מה טעם מצא הממונה על מחוז חיפה במשרד הפנים ש„השר" שלו כיום הוא רוני מילוא, חבר מפלגתו של ארנס, להורדו כליכך ולצוות על פינוי המכולה אותה הביאה מפ"ם כפתרון זמני לבני השבט, ונאות לדחות את הפינוי בשל לחצים שונים?

סקר שנערך לאחרונה במגזר הערבי בידי שני סוציולוגים מנצרת חושף תמונה עגומה ביותר: 78 אחוז מהילדים ובני הנוער במגזר הערבי חיים בתנאי מצוקה, אחוז העבריינות בעלייה בין בני הנוער (28 אחוז) והשימוש בסמים גובר. אבטלה של 20 אחוז, 56.5 מהאוכלוסיה גרים 4 או יותר בחדר אחד, 3 אחוז מהמפרנסים משתכרים 40 אחוז מהשכר הממוצע במשק, ואפשר להמשיך הלאה. ברור לחלוטין שמצב זה גורם לתסיסה, תסכול וקיצוניות, ומהווה פצצת זמן חברתית. דומה כי מדינת ישראל מטפחת דור של עבריינים ופושעים, עמם תצטרך להתמודד מאוחר יותר בשל מחדליה היא, שלא לדבר על האפשרות של היתפסות הנוער לקיצוניות לאומנית.

כאשר תתפוצץ פצצת הזמן המתקתקת הזאת, לא יוכלו אלו האחראים להיווצרותה לרחוץ בניקיון כפיהם ולומר לא ידענו.

● שלמה גלזר

„בשביל קראק, אני מוכן למכור את אמי!"

צבר, תושב בת־ים, משפחה אמידה, סיים תיכון, צבא, נסע לארה"ב והתמכר לקראק. בווידוי נדיר הוא מספר כיצד התמכר לסם ומהו המחיר ששילם

מאת רונית מורגנשטרן

המתמכרים להרס עצמי

אורי לא יושב רגע במנוחה. הוא משנה את תנוחת ישיבתו. מרים רגל על השולחן, מוריד. מפזם אותו קטע קטנטן של שיר בלתי־מזוהה שוב ושוב. הוא בכלל לא מעוניין להתראיין, הוא מבהיר לי. „זה לא בראש שלי". מה כן בראש שלו? כרגע פוקר. כחצי־שעה אני ממתינה עד שיסיים את משחק הפוקר, בו הפסיד 100 שקלים.

כך הוא מעביר את הימים: ישן ואוכל אצל ההורים — „את מכירה מלון יותר טוב מזה?" מסתובב, ובצהריים מעביר כמה שעות במשחקי־קלפים עם חברים קבועים. בן 28, גוף מלא, פנים נאות, נעימות, עיניים מתרוצצות בחוסר־מנוחה, מועך במאפרה סיגריות „מלבורו" אחת אחרי השנייה ולא מצליח לכבות את בעירתו הפנימית.

לפני שנה בדיוק, בינואר 86, חזר אורי מארה"ב לאחר שהייה בת 5 שנים שם, כשמשקלו 60 ק"ג בלבד. 5 שנים קודם לכן יצא אורי משדה־התעופה בן־גוריון לכיוון נמל־התעופה „קנדי" בניו־יורק כשמשקלו 110 ק"ג. 50 ק"ג ועוד 100 אלף דולר נגס מאורי ה„קראק" — הסם המשגע היום את כל ארה"ב, שניצנים שלו כבר נראו גם בארצנו הקטנה...

כמו צעירים ישראלים רבים, גם אורי נסע לגלות את אמריקה לאחר השירות בצה"ל. הכוונה המקורית הייתה להשתקע בארץ האפשרויות הבלתי־מוגבלות. היה לו גרין־קארד. לאחר שנה היה שותף בשלוש תחנות דלק. לולא ה„קראק" היה אולי היום מיליונר צעיר. אורי היה מכור לקראק ונגמל, לדבריו. אבל משהו בו עדיין לא השתקם לגמרי. אורי — מונולוג:

„בן 22 נסעתי לארה"ב כדי להשתקע שם. היה לי גרין־קארד ונסעתי לדודים שלי. התחלתי לעבוד כמתדלק בתחנת הדלק של בן־דודי בברוקלין, ניו־יורק. אני זוכר את המשכורת הראשונה שלי — 168 דולר ו־68 סנט לשבוע חוץ מטיפים. את התחנה של בן־דודי ניהלתי לאחר זמן קצר. אבל רבנו ונפרדנו. חבר שלי הגיע מהארץ ופתחנו יחד תחנת דלק בברודוויי — לא הלך, נעלמו לי כספים: תוך חודשיים הלכו לי 25 אלף דולר. פתחתי עוד תחנה בברונקס שעבדה יפה — 10 אלף דולר נטו בחודש. בתחנה הזאת התחלתי עם קוקאין. חבר הביא, רציתי לנסות. עשינו בתחנה קוקאין בעצמנו. ככה התנהל העסק כ־8 חודשים. אז ביקשתי מההורים שלי לבוא, כי רבתי עם החבר שלי וכאמור, נעלמו לי 15 אלף דולר. ההורים שלי באו. סגרתי את התחנה בברודוויי ופתחתי עוד תחנה בברונקס, בוייטפלנס, בשותפות עם הורי. התחנה הזאת הכניסה נטו 500 דולר ביום. הלך טוב — פתחתי עוד תחנה עם שותף אמריקני ולא הארכתי חווה בתחנה הראשונה.

כל אותו זמן הייתי מסניף קוקאין, אבל לא בצורה רצינית, עד שבא לי חבר אחר מהארץ. הכרנו ברחוב בחורה שחורה, ואתה התחלנו לעשות „פרי־בייס", כלומר לעשן קראק. ואז הרגשתי מה זה היי — עם הקוקאין זה היי אחר — הקוקאין בהסנפה הוא אפר, מוציא אותך הוצה, נותן לך להרגיש ביטחון, עליצות, מרגיש משה וחצי, מסוגל לעשות כל דבר — הכי חכם, הכי פיקח. הקראק הוא ראנר — הוא סוגר אותך, הרבה הזיות — חושב שכל העולם מסתכל עליך, וזה אתה עם עצמך, אבל ההיי של הקראק, במיוחד השאכטה הראשונה (כמו באורגזמות) הוא ההיי הכי גבוה שיכול להיות. היו לי הזיות, שאני יושב על האנטנה של כל־בו שלום ומכוון את המטוסים.

למדנו לעשות את הקראק לבד. בקבוקון עם קוקאין לא מזוקק עולה 15־10 דולר. מוכן עולה 20 דולר. בקבוקון מספיק לשאכטה אחת 2 דקות של כיף והזיות. עד 5 דקות למי שיודע איך לקחת את השאכטה — לומדים את זה, צריך לא לבלוע ולהחזיק כמה שיותר בריאות. הרגשתי שאני חי רק כשאני מסטול, כשאני לא מסטול, גם היום, למרות שאני לא נוגע בסמים — אני לא נורמלי. בהתחלה היינו החבר שלי ואני מוציאים על קראק 100 דולר ליום. תוך חודשים הגענו ל־900 דולר ליום. ותוך החודשים האלה ירדתי ל־70 ק"ג. כלומר, הורדתי 40 ק"ג. הייתי ממש יפה. לא היה לי בכלל חשק לאכול.

— דיאטת קראק זו הדיאטה שכל אחד ירוה ממנה כמה שירצה. לוקח שאכטה — אני על גג העולם — לא צריך בחורות, לא צריך זיונים. בדירה שלנו הסתובבו בחורות עירומות ואני הסתכלתי בטלוויזיה. מה שעניין אותי, זה שלא יקחו לי מהחומר. כשמגיע הזמן שזה כמעט נגמר, אז תמיד נדמה לך שמישהו גנב קצת. זה שהקראק הוא זול, זה לא סתם ככה — ברגע שנגמר, אתה יורד לרח' 159 וקונה עוד, כי אתה כל הזמן רוצה להישאר בהיי הזה.

בחצי שנה שרפתי 80 אלף דולר. הייתי גונב כסף מהקופה בתחנה שלי ושל הורי. אמא שלי הייתה אומרת — חסר אלף דולר בקופה. לא הרגשתי טוב עם זה, אבל בשביל הקראק אתה מוכן לגנוב וגם למכור את האמא שלך. החבר שלי בא לארה"ב לאחר שפה הוא מכר ב.מ.וו חדשה. הוא חזר לארץ בלי פרוטה על הנשמה. ההורים שלו קנו לו ב.מ.וו אחרת, כדי לעודד אותו להשתקם. תחנה אחת אני מכרתי, יש לי עוד אחת, שלי ושל הורי, שעובדת שם.

אורי מצית עוד „מלבורו" אחת. עכשיו כבר אי־אפשר לעצור אותו — הזיכרונות והאסוציאציות זורמים: „אני לא מסוגל לעשות פרי־בייס (לעשות קראק ר.מ) בלי חברה. לבד זה לא הולך. הייתה לי שכנה, בחורה ישראלית בהריון מסטול, שבלילה הייתי עובר אליה דרך הגג, שהשכנים לא יראו, והיינו מתמסטלים ביחד. הקראק גם יכול לעורר אותך מבחינה מינית, אבל תלוי במצב רוח שלך לפני זה. בדרך כלל אותי זה ניתק לגמרי ממין. אבל פעם היינו אני והחבר שלי אצל אותה בחורה ישראלית. היא הזמינה עוד בחורה אליה. עשינו קראק ב־800 דולר. בטבח היינו מגוחים יממים — יצאנו רק בשביל לקנות חומר ובירות, שתינו לשתות 80 בירות יחד עם הקראק — זה כדי להתמסטל עוד יותר. אותו לילה זיינתי 10 פעמים בלי להתעייף.

אבל הקראק הורס את הגוף כמו כל דבר בחיים — כל המוסיף גורע. המחיר בשבילי היה פשוט לברוח מאמריקה. בארה"ב כולם משתמשים בקראק, כי קונים כולם. אני הכרתי עורכי־דין, שופטים, כוחים שקנו. כי עוברי השוטרים ברח' 159 ו־160, הייתי נכנס לדירות שלהם. זה היה הישג להיכנס — אבל כי הם מוכרים. כי תמיד הוה עלי בסף. פעם נכנסתי לדירה של סוחרים — איזה כמויות על השולחן והיו איזה חצי מיליון דולר. פעם גנבנו 20 אלף דולר שהתחנו בשביל לקנות קראק.

והייתי אחר כך מוכן להאשים את החבר שלי בגניבה לפני אמא שלי. חזרנו לארץ. הייתי פה 17 יום וברחתי חזרה לארה"ב. איך שירדתי בשדה־התעופה בניו־יורק, לקחתי מונית ישר לרח' 159 וקניתי חומר. משכתי מחשבון הבנק של הורי ושלי 15 אלף דולר, והוצאתי הכל במשך 12 יום על קראק. מנהל הבנק, שהוא קרוב משפחה שלי, התקשר אל הורי בארץ וסיפר שמשכתי 15 אלף דולר ושאני רוצה עוד. אמא שלי אמרה לו, שיחסום בפני את החשבון. לא היה לי גרוש. חיכה לי בשדה־התעופה כרטיס טיסה לכיוון אחד לישראל. רציתי לקחת את הכרטיס ולמכור אותו בשביל לקנות קראק, אבל הכרטיס היה בלתי־מכיר. אמי הייתה חכמה יותר משחשבתי. הגעתי בינואר לפה, שוקל 60 ק"ג. לא נוסע לאמריקה בטווח הקרוב. יש לי כל הזמן שבעולם. עכשיו אני בתקופת הבראה. כאן אני לא מגיע לחומר, גם אין כאן את האנשים המתאימים ואת האווירה המתאימה. אבל בסוף אני אסע, כי בסופו של דבר אני חושב להשתקע בארה"ב. יש לי שם עוד תחנת דלק אחת שעובדת. הפעם אני אקח עלי רק 3000 דולר ואעבוד ברצינות."

מה זה קראק, בעצם?

מה זה קראק? הקראק הוא קוקאין שעושים לו פעולת זיקוק נוספת, מה שנקרא „פרי־בייס". [illegible]

[illegible]

מדרש

ברית לא כתובה

„....ואמר ר' אלעזר: כל אדם שאין בו דעה לסוף גולה, שנאמר: לכן גלה עמי מבלי דעת (ישעיהו ה', י"ג)" (תלמוד בבלי, מסכת ברכות דף ל"ג ע"א).

....המדבר שלי גדול מדי, משתרע על משך זמן ארוך, מגוון מאוד. הלכתי בו המוני קילומטרים, וישנתי על קרקעו, קפאתי צמאתי, מתי מחום, התרגשתי, גיליתי לעצמי עולמות חדשים..." (עזריה אלון/ שבילים במדבר, עמ' 49).

„והיה בעבדך את עבודתך, והיה בעיניך חללו של עולם בית־מלאכה ואתה והטבע — העוברים. ולב אחר לשניכם ורוח אחת".

אני רוצה לספר לכם על שיחה שלא אשכח לעולם.

זה היה ב־69, חנוכה תשל"ט. היה חורף גשום במיוחד אותה שנה. הרחק בדרום, על הסואץ, התחילה מלחמה נוראה ומטרות עזים שנתכו בכל הארץ מלאו את אפיקי הנחלים מים. רק חזרתי ממילואים וכבר צירף אותי סדרן־העבודה, כמלווה, לטיול של „נחשול" במדבר יהודה.

היום הראשון האיר לנו דווקא פנים בשמש אביבית כמעט, ובגבים מלאי מים. עם לילה נטינו אוהלינו בכניסה לנחל ערוגות.

בשעת לילה מאוחרת העיר אותי דובי. כאיש טיולים ותיק הרגיש כנראה שמשהו משתנה באוויר. לשאלתי, הצביע אל השמים המעוננים אשר הסתירו את עין הירח.

„נעיר את החבר'ה ונסתלק מפה" — אמרתי. ספק שואל.

מקורות הרוח והלב

„נחכה" — הציע דובי — „עוד שעה, אולי יעברו העננים ולא ירד גשם" ואז פטורים אנחנו מחשש השיטפון.

ניערתי מעלי את שק השינה והצטרפנו לאיתן שהיה בשמירה, גוהר על ערימת גחלים עמומה. כיוון שהיינו כבר שלושה, פנינו לאסוף זרדי־שיטפונות ותוך דקות ספורות בערה אש בהירה בלב המעגל שלנו.

ידעתי משכבר הימים, שאיתן הוא פלאח מעולה, כזה שיודע לנשום את השורות, אך מעולם לפני־כן לא שמעתיו שר יפה כל־כך, במוסיקליות עשירה, לא מחמיץ שום תו, שום מלה. וכך החלה מתגלגלת שרשרת שירים שחוליותיה נקשרות בזיכרונות מטיולים אחרים בזמנים אחרים. ולרגע שקט. לא שמיצינו את כל השירים. אלא שהרצף נקטע עם ספלון קפה ריחני מיד ליד, חושף לאוזנינו את רחש הרמץ במדורה. כל אחד התכרבל בשתיקתו. אני לא יכול להסביר למה, אבל שום שיר לא עלה על דל שפתי, וכטבען של מחשבות, שאינך יודע חקרן, שאלתי את דובי:

„מה היית עושה אם היית נאלץ לגלות מהארץ?"

„הייתי מטייל בגראנד קניון בכיף..." — ענה לי מיד בחיוך.

„ואתה איתן?" — הוספתי לשאול. (בינתיים נעלם חיוכו של דובי, כמו שקיעה במדבר יהודה).

במקום תשובה קם להביא עוד עצים למדורה. כעבור דקה ארוכה שב, ועם הזרדים שהוסיף לאש ענה לי תשובה כבדה, שהוה כל־כך מקלילות שירתו:

„ראה קובי, חקלאות טובה אפשר לעשות בכל מקום, תראה למשל את אלי הג'ינג'י, כבר שנתיים עובד בחווה באפריקה ועושה חיים". לא הייתה התלהבות בקולו.

„ולמה אתה שואל בכלל?" — התריס כנגדי, כעבור רגע, גם מבטו של דובי.

„אעיד מעצמי" — אמרתי — „אני איש המלים, קורא בעברית, כותב בעברית, חולם בעברית, בשבילי זה יהיה אסון, זה יהיה הסוף".

„כבר היו דברים מעולם..." — העיר דובי, לא מתיק עיניו מהאש.

— „כבר היו... אבל סופר, גם בגלות, פותח על הארץ, גם אם יהיה שם בגופו — רוחו תמיד תישאר כאן, כאן המרחב של השפה שלו, של הלב שלו, למי יכתוב שם?"

כמו שגווע השירה, וכמו שעלו משתיקה לא קרואה, כך תמו גם המלים. דובי מזג עוד ספלון קפה, שותק. איתן הוסיף עוד עצים למדורה. ירח הגיח מבין העננים, מאיר מאור לבן את פתחת הוואדי המנומרת בעצי צאלים נפרשת אל הבוהק של ים־המוות. לא נותר שיטפון אותו לילה. למחרת חגגנו בערוצה המפכות של נחל ערוגות, ובסיום הטיול טיפסנו שוב למצדה. לא היה שיטפון בלילה ההוא ומאז אני מאמין בברית הלא־כתובה בין הפלאח, המטייל, והסופר באהבתם לארץ הזו המבדילה אותם מאנשי הכסף.

● **קובי נוגה**

הלו... חוצ

לא לששות כלבים ביורדים

אין תכליתו של מכתב זה להתגונן או להתנצח עם פרופסור הרסגור. הוא אינו יורד, עבורי, וכסוטר של דבר, הרי הוא אויב לעצמו. כפסיכולוג, אני מתפתה לעסוק במניעיה, אך נוגע לזה, כי עניינו הוא שונה, והעיקר, נושא הירידה שמעסיק כה רבים בישראל.

פתגם פרסי אומר: האיש האומר אמת מוטב שיהיה לו סוס מהיר. בנייארם רבים שבויים תבוסות באוזניה של קונצפציה מוגדרת ומתקשים לראות דברים בהיבטם הרחב והמורכב. ברצוני להאיר במכתב זה כמה נקודות הכרוכות בנושא הירידה, מתוך תקווה שלאחר תגובה ראשונית של דחייה יכסו אי אלה קוראים להפוך במחשבות אלו.

הערה שולית אחרונה: האחריות לכישורין של השקפות אלו הן עלי ורק עלי.

הירידה נתפשת על ידי רבים בישראל כבעיה חמורה — צבאית, דמוגרפית ומוראלית — עבור עם ישראל, רבים גורסים שורשיהן בין ירידה לבגידה ונטישה. בנקודה זו נקלעים הרסגור ודומיו לסתירה, שהיננה כה אופיינית למצבם. מתרגיסא פורעת החברה הישראלית על יסודות הדמוקרטיה, שפירושם מידה גדולה של חופש וביסוי לפרט, וכיון השאר לדרך בה ובחר לחיות חייו, ומאידך גיסא אסור לו לאדם לממש זכות זו מכיוון שקיומה של המולדת קודם. ישנה כאן התנגשות ברורה בין שתי השקפות שאינן ניתנות לגישור. אם זכותו היא להכריע במדינה מתוקנת על דרך חייו, העיקרון זה מקובל גם על שוללי כיורד המוקצה מחמת מיאוס, והרי הם חיים בסתירה עם עצמם.

נקודה נוספת באותו הקשר היא ש„הירידה" (בניגוד לעליה) היא תופעה מאוד כללית ומקובלת בעולם המקיף את ישראל. תופעה של הגירה מארץ לארץ התקיימה כל ימי ההיסטוריה. (ראה אברהם, יעקב ומשפחתו) ותסיבות לה רבות. עמים אחרים חיים עמה מבלי שיצאו מעורם או מגדרם. אך בישראל מסרבים רבים שיקרה מה שאסור לו שיקרה ונמצא שמטורדים ראשם בקיר. כל עוד לא תוכר ההגירה בישראל כתופעה אנושית מקובלת ימשיכו אנשים מסוגו של הרסגור לסבול מעודף ארגבליון בגופם ויוסיפו ליצור בעיות יש מאין.

באשר לנימוקים שהירידה מחלישה את מצב היישוב בציון יש לי אי אלו הערות:

● הגלות הצבאית־ביטחונית — ישנם עיתונאים ומוכירים חדשים לבקרים את שיעורן של הילודות של יורדים בארה"ב. הזהו בנה להיות אליבא דכמה מהם, שישראל זקוקה לו. אני מסופק בכוונות הטענה שישראל נמצאת באיום על הישמדות הקיומי. [illegible]

חשש שהמאזן הדמוגרפי ויטה בתחילת המאה הבאה לטובת הערבים החיים במדינה ואז יווצר מצב נוסח דרום אפריקה. בעיה זו כנושא מצב מלחמה המתמשך לא תיפתר על ידי הטלאות כגון החרמת יורדים או עידוד ילודה. במדינות מתוקנות, בעלות רמת חיים גבוהה, נוטה הילודה לרדת (ראה ההתפתחות הדמוגראפית במערב ובאירופה המזרחית).

גם בנקודה זו, כמו בנקודה הביטחונית, נוהגים אי אלו אנשים להטיח ראשם בקיר ולחפש פתרונות מפוקפקים. הפתרון ההולם ביותר לבעיה הדמוגראפית הוא פשרה טריטוריאלית שבה ישובו מרבית תושבי השטחים לחיק האומה הערבית. אם כפלשתינים או באופן אחר. אני מאמין שזה יהיה, בסופו של דבר, הפתרון שהמצוקה הדמוגרפית תוביל אליו במוקדם או במאוחר, כי אין פתרון אחר למניעת היווצרות של דרום אפריקה שנייה.

● הירידה והאספקט הסביבתי (אקולוגי): ישנם לא מעטים בישראל — אחד מהם הוא ללא ספק הרסגור שחשים ביטחון בלשמור כשיהודים יושבים יחד בצפיפות חמימה. מדינת ישראל היא זעירה ויושבים בה למעלה מארבעה מיליון יהודים. במה ניתן עוד לצפוף על שטח מחיה מצומצם זה הקונצפציה הגורסת שניתן לקלוט 8 מיליון או יותר גובלת בעיוורון, וזאת משום שכבר עתה ברור לאלה המוכנים לראות, שישראל סובלת מבעיות מזיהום מקורות המים שלה, נוסף על צפיפות בערים, הכבישים של מי השתייה, ישראל סובלת מפגעי סביבה אחרים כגון זיהום אוויר לילה, זיהום מי הים, רעש וצפיפות בערים הגדולות, גורמים שיש להם השפעה על איכות חיי האזרח.

רמת החינוך, רמת השירותים לאזרח, גם נמצאים בתהליך של שחיקה ושוחקים את האזרח ברמתו. האם לא חוגה היה להתרכז באזורחים החיים במדינה ולהעניק להם איכות חיים הולמת במקום לכנס ולצופף יותר ויותר אנשים על חלקת אלוהים הקטנה הזו ולהפכה לחלקה אקולוגית גוועת.

שלוש הנקודות שהעליתי כאן הן בחזקת מחסיבות המרכזיות לירידתם של רבים. שובבים, מצב מתמשך של מלחמת איכות חיים ירודה, מתח מתמשך, תחזית דמוגראפית חמומה, תחושה סכנה להמשך קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. זו הסיבות שהן חוריעה להתנהגותו של החולך הירידה, אם ברצונכם לצמצם תופעה זו כי למנעו אי אפשר — אז מוטב תעשו שלא תשפר כלבים בשעירים לעזאזל ורהיינו היורדים, ותתכלו עיקר.

ואסיים בתפילה ירעתו אלוהים, תן לי כוח ואומץ לשנות את הדברים שבכוחי שלותי, נפש לקבל את הדברים שאינם ניתנים לשינוי — ותבונה להבחין בין השניים.

פנימן בין הנגרס

הערות: פנימן כץ הוא פסיכולוג העוסק בטיפול פסיכולוגי פרטני, ובן קיבוץ נגבה לשעבר.

יהודי גאה בסן פרנציסקו

[illegible]

[illegible]

„תכו בו חזק – הוא כנראה יהודי!"

הבה דה בונפיני וחואנה דה פרגמנט מנהיגות מרכזיות בארגון לזכויות האדם „אמהות פלאזה דה מיו" שבארגנטינה, אורחות מפ"ם, שופכות את מרי לבן על משטר הגנרלים ועל חטיפת הבנים

מאת יהודה צור

החנינה הרשמית שהעניק הפרלמנט הארגנטיני לאלפי אנשי צבא ומשטרה החשודים ברציחתם והעלמתם של שלושים אלף מתנגדי המשטר הצבאי בארגנטינה הוכיחה שעדיין חזק מאוד כוחו של הממסד הביטחוני בארץ הדרום־אמריקנית.

מתוך רבבות אמהות של הנעלמים התארגן חלק בארגון לזכויות האדם „אמהות פלאזה דה מיו". שתיים מהמנהיגות המרכזיות של ארגון זה מבקרות השבוע בישראל, כאורחות מפ"ם. הבה דה בונפיני יו"ר הארגון וחואנה דה פרגמנט, מזכירתו, הן אימהות של בנים שעקבותיהם נעלמו עוד בראשית השלטון הצבאי ששלט בארגנטינה בין 1976 ל־1983. סיפורן האישי ממחיש יותר מכל את כאבן של אמהות. שגם אם בתת־ההכרה הן חשות שלעולם לא יראו את בניהן — הן חייבות להמשיך לחפש, למצוא את עקבותיהם, אפילו כשבסתר לבן פסה תקוותן למוצאם חיים. היום הן הפכו את כאבן האישי לכלי ולמכשיר פוליטי רב־עצמה המתריע ולא נותן מנוח לשלטונו הדמוקרטי של אלפונסין, אשר מנסה בכל דרך אפשרית לשלב את אנשי הצבא רבי העצמה במשטר הארגנטיני.

הבה דה בונפיני, אשה פשוטה, רעייתו של פועל ובת למשפחת פועלים זה דורות, התגוררה עם משפחתה בעיר לה פלטה המרוחקת כ־60 ק"מ מעיר הבירה בואנוס איירס. עד לפני 10 שנים מעולם לא ביקרה בעיר הבירה, ובקושי סיימה את לימודיה בבית־ספר עממי ויצאה לעבוד. הקימה משפחה שבה שני בנים ובת: „כבר בבית ספר התיכון, בגיל 16, החלו בני לפעול בארגוני שמאל. בני הצעיר, ראול, היה חבר בוועד העובדים במפעל בו עבד, למרות גילו הצעיר. הבן המבוגר, חורחה, סיים לימודיו באוניברסיטה כפיסיקאי והחל ללמד בה. בתי למדה גם היא. ב־2.2.77 הגיעו לביתו של בני הבוגר, חורחה, עשרות אנשי ביטחון מחופשים כדרכם, ומזוינים. הם פרצו אל הדירה, עינו אותו ולקחו אותו אתם. רק ביוני נודע לי שהוא מוחזק בתחנת משטרה, שם מענים אותו מדי יום. עשרה חודשים מאוחר יותר, בדצמבר אותה שנה, הופיעו שוטרים ולקחו את בני הצעיר, חבר בוועד העובדים במפעל בו עבד. כעבור כמה חודשים, במאי 78, שוב פרצו אנשי צבא לדירתו של בני הבוגר ונטלו עמם את רעייתו אשר המשיכה לפעול בארגון שמאל באוניברסיטה. מאז רק מעט מידע על גורלם דלף החוצה. אני יודעת שבני הצעיר שכב כבול בשרשרות במשך שנתיים על מיטה במחנה ריכוז, תוך עינויים, וכמעט ללא מזון. למעשה מאז שנעלמו אבדו עקבותיהם, ועד היום אין לנו מושג מה עלה בגורלם. זאת משפחה שעקרו ממנה את רוב בניה."

סיפורה של חואנה דה פרגמנט, מזכירת הארגון, דומה לסיפורה של יושבת הראש: „בעלי הוא גרמני במוצאו. יש לנו שני בנים. אחד מהם נעלם בנובמבר 76. ב־2 בבוקר פרצו שוטרים לדירתו. הוא ישן ליד רעייתו שהיתה בחודש השישי להריונה. הם גררו אותו תוך מכות לחדר השני והחלו לחקור את רעייתו. תוך חיפושים מצאו שני דרכונים של כלתי שפג תוקפם לאחר שביקרה בעבר פעמיים בישראל, בהיותה רווקה. אחד הפורצים אמר אז: „תכו בו חזק, כי כנראה הם יהודים" — אחר כך גררו אותו החוצה ונעלמו עמו. השוער של בית הדירות בו התגוררו, שראה את הכל ופחד, אסף את כל חפציו ועזב ללא הודיעה את הבית, כי חשש לגורלו אם ירצו לחסל את העדים. כלתי ילדה כעבור כמה חודשים, עזבה את הארץ לברזיל והתחתנה שנית. מאז אינני יודעת מה קורה לה ולנכדי שאינני מכירה אותו כמעט."

מדי יום חמישי בכיכר פלאזה דה מיו

באפריל 77 יזמה אסוסנה דה מיצ'נטי, הפעילה בארגוני שמאל שבנה נעלם, הקמת קבוצה של אמהות. הבה דה בונפיני, היום יו"ר הארגון, היתה אחת מ־14 האמהות הראשונות שהקימו את הארגון, נטלו חלק בהפגנות סוערות, ועמדו בלחץ ואיומים על חייהן. „באחד הימים, כעבור כמה חודשים, נעלמו עקבותיה של אסוסנה יוזמת הארגון, ועמה שתי נזירות שגם הן היו פעילות. הם חשבו להפחיד אותנו אך המשכנו," אומרת הבה. האשה הפשוטה, שבקושי סיימה בית ספר עממי, גדלה עם המציאות האכזרית והפכה למנהיגה המנווטת ארגון הפועל תחת משטר צבאי, לעניין את דעת הקהל העולמית, להיפגש עם שרי ממשלה, גנרלים ובישופים — ללא פחד ומורא. „לא פחדתי וידעתי איך לפעול ואיך להתנהג, כי המטרה היתה החיונית ביותר שאפשר להעלות על הדעת. להגן על בנינו — ואז נעלמו כל הפחדים."

אליפות העולם בכדורגל שהתקיימה בארגנטינה ב־1978 מיתגה את הדיכוי של הכת הצבאית, אשר רצתה לשפר תדמיתה בעיני העולם. ארגון האמהות, שסימן ההיכר שלהן היה המטפחת שעטפה את ראשן כאשר התייצבו מדי יום חמישי „בכיכר דה מיו" מול משכן הנשיאות, ידעו לנצל את האירוע העולמי כדי להתריע בפני דעת הקהל הבינלאומית ואלפי נציגי התקשורת, על המתרחש בארגנטינה. באוגוסט 1979, במהלך גל של דיכוי מחודש ואכזרי, הקימו 20 אמהות באופן רשמי אגודת „אמהות פלאזה דה מיו" ורשמו את האגודה כחוק אצל נוטריון. ארגונים לזכויות האדם מכל העולם החלו לשלוח תרומות לפעולות הארגון, כל אותה עת המשיכו האמהות להיפגש עם הממסד הפוליטי בארגנטינה וראשי הכנסייה, אך לדברי הבה — ללא הועיל. עם התקרב יום הבחירות עליהן הכריזה הכת הצבאית בלחץ המפלה במלחמת פוקלנד, נפגשו אמהות עם המועמד המועדף, ראש המפלגה הרדיקלית ראול אלפונסין — היום נשיאה של ארגנטינה.

„הוא הבטיח לנו הכל. הוא הבטיח דברים רבים שלא קיים. אך מדבריו באותה פגישה התחלתי להבין שהאיש הזה מכור לאימפריאליזם והוא ישמש, למעשה, נציגו בארגנטינה, כפי שאכן אירע במציאות."

אתן גורסות שאלפונסין בגד בהבטחות שנתן לכן. אתן טוענות שהוא הצהיר הצהרות שלא קיים. האם אתן טוענות שהוא תכנן מראש לבגוד בדעת הקהל הדמוקרטית שהעלתה אותו לשלטון?

„הוא למד בצעירותו בבית ספר צבאי, לפני שנעשה ד"ר למשפטים. הוא ידיד קרוב של כמה גנרלים שפקדו על רציחות. מפלגתו הרדיקלית היא מפלגה בורגנית של מעמד הביניים, הקרובה לצמרת הצבאית והפיננסית של הארץ. זאת מפלגה כמעט ללא פועלים, כי הפועלים כולם פרוניסטים או קומוניסטים. הרדיקלים לא הפילו את הממשל הצבאי. הצבא מסר את השלטון לאלפונסין. אלפונסין הוא נציג האימפריאליסטים הנצלנים, נציג קרן המטבע הבינלאומית. הוא מקבל תכתיבים של האמריקנים. זאת מדיניות שהולכת בכל העולם, של „מחיקת אפסים" במטבע מקומי כדי להילחם נגד האינפלציה על חשבון הרעב של ההמונים. אלפונסין אישר מינויים של כל השופטים, גם אלה שפעלו במשטר הצבאי. הוא העלה את משכורות הגנרלים. עכשיו הוא רוצה להקים צבא מקצועי. בזמן של אבטלה מציע חיל הים 300 אוסטרלים (המטבע הארגנטינאי) לכל מגויס, וחיל האוויר 350, כאשר פועל מקבל בממוצע 140 אוסטרלים. יקימו כנראה צבא של מובטלים. זה יהיה מכשיר בידי גנרלים שינציחו כך את שלטונם. הוא לא פגע בזכויות היתר של הכת הצבאית."

שום דבר לא השתנה

האם לא ייתכן שבזמן כלשהו, מאז הגיע אלפונסין לשלטון באו אליו ראשי הצבא ואמרו לו שאין הם יכולים לאפשר משפטים המוניים ל־3000 החשודים ברציחות. מדובר בקצינים גבוהים בצבא ובמשטרה. ייתכן שאמרו לו שיש לו שתי ברירות או לתת חנינה בצורה זו או אחרת או לעזוב את הארץ ולפנות מקום שוב לשלטון צבאי.

„אי־אפשר לכהן כנשיא כאשר מפחדים. אינני מפחדת שיבוא שוב שלטון צבאי. אם הדבר נעשה למען הצדק. אני גם לא מאמינה שכך היה קורה אילו פעל בנחישות דעת, כי רוב של העם תמך בו. הוא לא צריך לדאוג לשקט של אנשי הצבא, אלא לעשיית צדק. אך לדעתי אלפונסין תכנן מראש את צעדיו וסיכם אותם עם ראשי הצבא עוד לפני שעלה לשלטון. הוא לא ביצע שום דבר מכל הבטחותיו במערכת הבחירות. הוא הבטיח לפני היבחרו שישפוט את כל הרוצחים ולא יאפשר שרוצחים ישפטו אחד את רעהו כפי שקורה וקרה. הוא גם הזהיר שידאג לגזור עונשים כבדים ביותר ולא יירתע מכך. דאגנו להקליט כל אחד מנאומיו והבטחותיו, והקלטות בידינו. הוא גם הצהיר שיברר מה עלה בגורלם של כל הנעלמים. במציאות — הוא השאיר בתפקידם את אלפי הרוצחים. בארגונים לחיזוק הדמוקרטיה שהקים אלפונסין מכהנים גנרלים שפקדו על רציחות. אלה שחוקרים את הפשעים הם ברובם אותם אנשים שפקדו לבצע אותם. שירותי הביטחון החשאיים נותרו על כנם. אין חקירות. שום דבר לא השתנה ורק תריסר אנשים נשפטו עד כה, וכנראה שהם גם יהיו היחידים."

אך ייתכן שזאת המציאות ואין לאלפונסין ברירה אחרת אלא לחון את הרוצחים, כדי לאפשר המשך שלטונו שבכל זאת הוא דמוקרטי?

„נכון שיש סיכון גדול. אך אנו סבורים שלא אלפונסין הוא האויב שלנו, אלא אנשי הכת הצבאית. גם הפרוניסטים נטלו חלק בחנינה. האופוזיציה הפרוניסטית „שיחקה אותה" בגדול. הם שלחו שני צירים ליום ההצבעה כדי לאפשר את קיומה בפרלמנט. כל היתר לא התייצבו. כך הם שומרים על החבל משני הקצוות. הם אפשרו את מתן החנינה וכך מילאו את תפקידם כלפי הצבא, ומצד שני יכולים להופיע בהפגנות ולתקוף את אלפונסין, למרות שלמעשה נתנו ידם למתן החנינה. זאת המציאות האכזרית בארגנטינה, כאשר למעשה אין לנו אפשרות לבחור. שתי המפלגות הגדולות, הרדיקלים והפרוניסטים, משתפות פעולה עם הממסד הצבאי והכנסייה. הן משחקות ביניהן את המשחק הדמוקרטי, יודעות את כוחו של הצבא אשר כנראה ימשיך לשלוט, גם אם מאחורי הקלעים."

ארגנטינה רוויה גזענות ואנטישמיות

מהו המצב בארגנטינה היום? האם אנשים מקבלים את מתן החנינה?

„הבט, איש לא חש בטוח כאשר הוא יודע שקרוביו עונו ונרצחו על־ידי אלפי שוטרים וקצינים המסתובבים ברחובות. הם רואים גנרלים מדברים על דמוקרטיה ויודעים איך פעלו כאשר שלטו בארץ. עתה אומרים שהארגנטינים רוצים שקט, אך לפחות 100 אלף איש הפגינו נגד מתן החנינה. אינני מאמינה שאפשר לגרום לשקט, למחילה ושלום, כאשר זכרם של 30,000 איש קורא למשפט צדק."

האם חלה התגברות של אנטישמיות בארגנטינה בתקופה האחרונה? העיתונות הארגנטינית מדווחת לעתים קרובות על תופעות אנטישמיות. האם זאת התעוררות מאוחרת, או תופעה טבעית בחברה הארגנטינית מאז ומתמיד?

„ארגנטינה רוויה היום גזענות בכלל ואנטישמיות בפרט. אנטישמיות היתה קיימת תמיד בארגנטינה, בעיקר בתוך הממסד הצבאי והכנסייתי. אין היום שכונה בבואנוס איירס בה לא מצוירים על קירות צלבי קרס. הכנסייה תומכת ומעוררת את הגזענות והאנטישמיות. מעטים מאוד מרימים היום קול זעקה כאשר כותבים על קירות „תבנה מולדת, תהרוג יהודי". יהודים מקבלים איומים ומותקפים בפומבי ובאמצעי התקשורת, ואיש כמעט לא יוצא נגד תופעות אלה. אנשי צבא הם אנטישמיים גדולים. שום יהודי לא נעלם ונרצח על היותו יהודי, אך כאשר נתפס בגלל חשד לפעילות פוליטית הוא עונה ביתר אכזריות דווקא בגלל מוצאו. יש על כך עדויות רבות. לדעתי צפויה היום התגברות נוספת של האנטישמיות. אותם האנשים שביצעו פשעים, ומקבלים היום חנינה, יודעים שבכך קיבלו אישור לפעולה ללא חשש מעונש או מתגובה. הם קיבלו למעשה, הכרה שאפשר לרצוח גם יהודים ודבר לא יקרה. עובדה שישראל המשיכה לתמוך בכת הצבאית. היא סייעה לארגנטינה בנשק ובמטוסים גם כאשר ידעו ש־2000 יהודים נמצאים בין 30,000 הנעלמים. אמהות החברות בארגון אמרו פעמים רבות גם לנציגי ישראל ושריה שביקרו בארגנטינה, שהן כואבות על כך שייתכן שנשק ישראלי הרג את בניהן. לדעתנו האנטישמיות תגבר. המציאות הכלכלית והחברתית בארגנטינה קשה ותהיה עוד יותר קשה כי שום דבר לא מעשי לא נעשה כדי לשפר את המצב. אנשים חשים היום נבגדים ויש הרבה אכזבה משלטונו של אלפונסין, גם בקרב צעירי מפלגתו, אך כנראה לו ולממסד שלו לא אכפת."

מה מטרת ביקורכן בישראל?

„אנחנו באות לכל מקום אליו אנו מוזמנות. אנחנו נענות להזמנתו של כל ארגון הרוצה לדעת על המתרחש בארגנטינה ומזמין אותנו לבקר בארצו, כי אנחנו יודעות כמה חשובה תמיכת דעת הקהל הבינלאומית למאבקנו. בין הנעלמים יש אנשים בני 28 לאומים שונים. בישראל מתגוררות משפחות של רבים מן הנעלמים. חשוב לנו הקשר גם עם דעת הקהל הישראלית וגם עם המשפחות. יש לנו קשר אמיץ עם מפ"ם זה זמן רב. למעשה הארגון שלנו הוא היחיד כמעט שיוצא חוצץ נגד תופעות אנטישמיות. אנו עושים זאת בפומבי וללא מורא. אנו חושבות שהמאבק שלנו חייב להימשך. עתה התחלנו בהחתמה של אנשים על אלפי מטפחות לבנות (שהפכו להיות הסמל שלנו) ועליהן יהיה כתוב „מבצעי רצח עם". אנו מקוות שעד אפריל — החודש בו נוסד הארגון לפני 8 שנים — יהיו בידינו מיליון חתימות. נגיש אותן לממשלה ביום ההפגנה שנקיים, כמו בכל יום חמישי זה 8 שנים, בכיכר פלאזה דה מיו."

מימין: יו"ר ארגון „אמהות פלאזה דה מיו" הבה דה בונפיני וחואנה דה פרגמנט – מזכירת הארגון

אמהות מפגינות בכיכר פלאזה דה מיו

חוק „נקודה סופית"

חוק „נקודה סופית" שאושר בפרלמנט הארגנטיני בסוף דצמבר, מהווה למעשה חנינה מוסווית אך גלויה לאלפי החשודים בהעלמת 30,000 מתנגדי המשטר הצבאי. החוק קובע ש־60 יום לאחר אישורו לא יוגשו עוד כתבי אישום ולא יתחילו משפטים נגד אלפי החשודים בביצוע פשעים ופגיעות בזכויות האדם בארגנטינה. אלפונסין אמר ימים ספורים לפני הגשת החוק: „אנו מוכנים לשלם את המחיר הפוליטי למען חוק ההתיישנות. הצעת החוק נועדה לשים קץ למצב של אי־שקט מתמשך המכביד על הכוחות המזוינים. אנו זקוקים לצבא כדי שייטול חלק בתכניות למען חיזוק הדמוקרטיה והכלכלה בארצנו". בסנאט, שם יש למפלגת אלפונסין 18 מושבים, היו בעד הצעת החוק 25 קולות, נגד 10. 10 סנטורים אחרים נעדרו מן הישיבה – כולם חברי המפלגה הפרוניסטית, ובכך אפשרו, למעשה, לאלפונסין להעביר את החוק. בבית הנבחרים, המונה 250 מושבים יש למפלגת אלפונסין 129 חברים, אך 16 מהם נעדרו מן הישיבה. לישיבה הגיעו 143 חברים, 126 הצביעו בעד, 16 התנגדו ו־1 נמנע. רוב הנעדרים היו חברי המפלגה הפרוניסטית שנעדרו במכוון, כי ידעו שכך יאפשרו את החוק ויוכלו להפגין נגדו, ובו בזמן גם למצוא חן בעיני הצבא. החוק שאושר קובע פרק זמן של 60 יום לפתיחת משפטים נגד אשמים בהפרת זכויות האדם, למעט חטיפות והיעלמותם של ילדים. ארגוני זכויות האדם פנו מיד לבתי משפט להגשת כתבי אישום. מדובר ב־650 קצינים ששמותיהם ידועים, ועוד 250 המוכרים רק בכינוייהם. ארגוני זכויות האדם יזמו פניות לבית הדין העליון של הצבא ובתי המשפט הפדרליים. עד כה נשפטו ונדונו לתקופות מאסר ארוכות חמישה ראשי הכת הצבאית, לרבות שני נשיאים לשעבר. במשפט אחר שהסתיים בדצמבר נדונו עוד שני גנרלים ושלושה קציני משטרה גבוהים. סביר להניח שבכך הסתיים פרק המשפטים נגד האחראים לפגיעות בזכויות אדם בעת שלטון הכת הצבאית בארגנטינה.

רובינשטיין פסנתר יהודי

מאה שנה להולדת ארתור רובינשטיין. ראשית נגינתו בימי שלטון הצאר הרוסי בפטרסבורג ואחריתה בירושלים, כאשר אצבעותיו מרחפות על פני כל בירות העולם. סיפורו של גאון

מאת יצחק שור

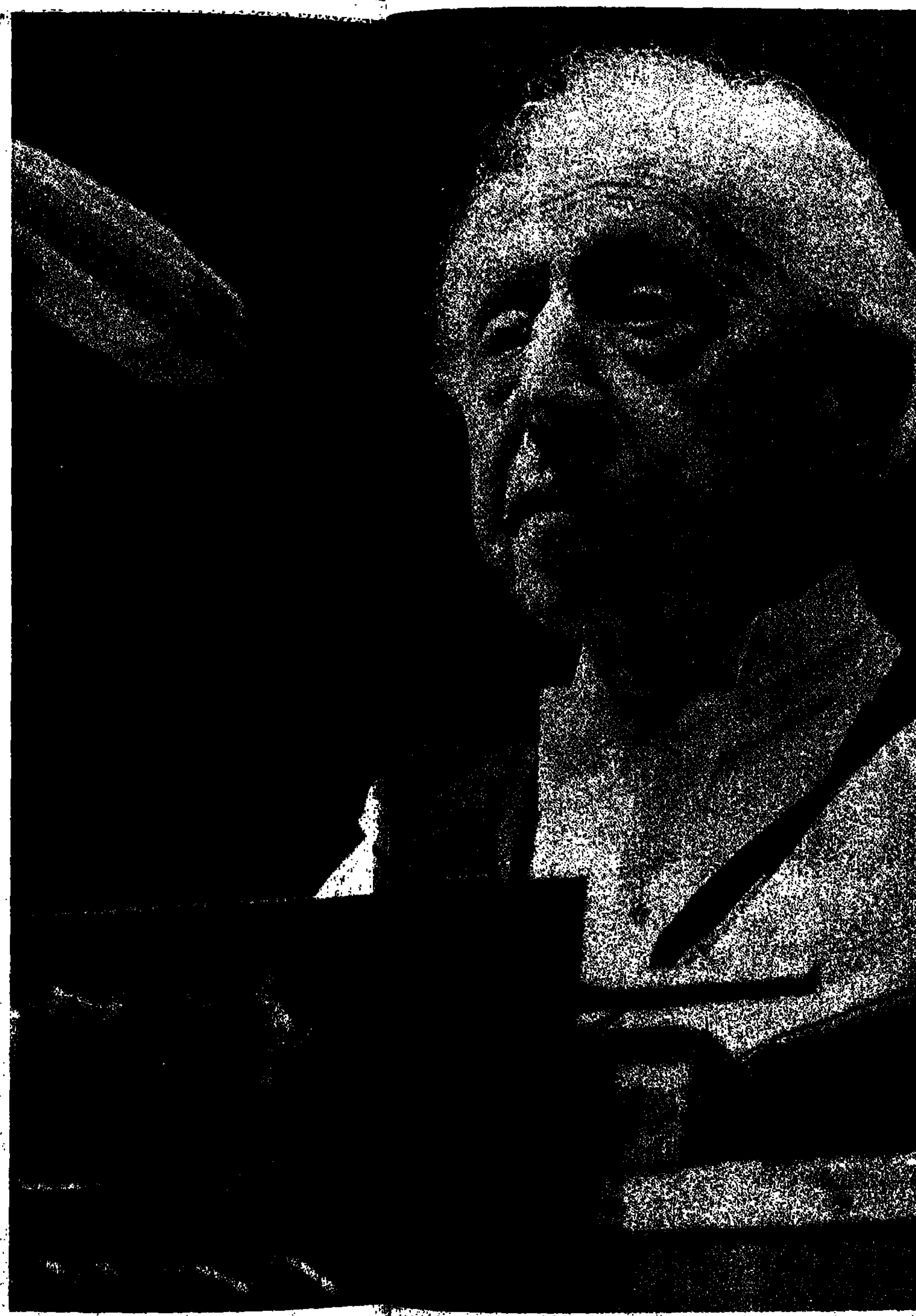

את הרסיטל הראשון שלו בארץ ניגן ארתור רובינשטיין כאשר היה בן ארבעים. תל־אביב של שנת 1927 היתה באותם ימים מרבר של יפו ולא היה בה אולם קונצרטים. הוא ניגן במחסן עצים גדול עם „הר מחריד". הגשם ניתך על גג של פח. אלף איש הקשיבו לו „בעמידה ועם לב רוגש" — כך כתב היסטוריון הפילהרמונית מיכאל אוהר.

אינני זוכר מתי בדיוק שמעתי אותו לראשונה, אך אני זוכר בוודאות כי היה זה בבנייני האומה, בשנות השישים המוקדמות, כאשר רובינשטיין כבר עבר את השבעים. הוא ניגן את הקונצ'רטו החמישי של בטהובן „הקיסר". היה מי שגילה במקצבי הלכת של „הקיסר" רוח צבאית. אני מצאתי בנגינתו את אשרות הניאגרה. למחרת רצתי לחנות התקליטים ורכשתי בבת אחת את כל חמשת הקונצ'רטים בביצועו של רובינשטיין, עם תזמורת בוסטון.

רובינשטיין בא לעולם ב־28 בינואר 1887, ביום ד' הבא לפני מאה שנים. אמו תכננה הפלה, אך הוא התעקש להופיע הופעה מזהירה בעמק בכא זה, כפי שכתב בזיכרונותיו. בהיותו כבן שנתיים וחצי קנו הוריו פסנתר כנף ושתי אחיותיו, יאדוויגה והלה, החלו ללמוד לנגן בו. ארתור הפעוט היה כה המום מכלי אלוהי זה, עד כי החל לבכות ולצווח כל אימת שמישהו ניסה להרחיקו מן הפסנתר. אביו נטה דווקא לכינור, משום שמצא שזהו כלי יותר אנושי ומכובד. כאשר הגיע ארתור לגיל שלוש וחצי קנה לו אביו כינור, אבל הפעוט שבר אותו מיד לרסיסים וזכה למכות בעכוזו. ניסיון האב לשכנע את הבן בדבר יתרונם הנאצל של כלי המיתרים — נכשל כליל. רובינשטיין המבוגר הסביר זאת: „הצורך האינסטינקטיבי שלי היה בריבוי קולות, בהרמוניה, ולא בצליל היחיד והדק הזה של הכינור, שלעתים כה קרובות היה בלתי מכוון ותלוי תמיד במלווה.

אחד הדודים דיווח על „הפלא של לודג'" לכנר היהודי יוסף יואכים, מנהל האקדמיה הקיסרית למוסיקה בברלין. יואכים חשד, כי עומדים להציג לפניו כלבלב מאולף, ולכן החל לבדוק את ארתור בן הארבע ביסודיות, כרופא הבודק חולה. תחילה ביקש לציין את התווים של אקורדים מסובכים רבים, שנקש על הפסנתר. לאחר מכן היה על רובינשטיין להוכיח, שיש לו שמיעה מושלמת. לבסוף הכריח את הילד לנגן אחורנית את התימה היפהפייה השנייה של הסימפוניה הבלתי־גמורה מאת שוברט, לאחר שזמזם אותה. על הילד היה למצוא את ההרמוניות הנכונות ואחר כך להשיא את הנעימה לטונאליות אחרת.

לא לכפות עליו מוסיקה

המרופ' הכליבול הרים את הפעוט מן הרצפה, נשק לו ונתן לו חתיכת שוקולד. „הילד הזה עשוי להיות מוסיקאי גדול מאוד", אמר יואכים לאמו ולאחותו של ארתור. „אין שום ספק שיש לו כשרון לכך. תנו לו לשמוע שירה טובה, אך אל תכפו עליו מוסיקה. כאשר יגיע הזמן ללימוד רציני הביאו אותו אלי ואני אשמח לפקח על השכלתו האמנותית".

בהגיעו לגיל עשר נתקבלה במשפחת רובינשטיין החלטה מכרעת: לנסוע לברלין. בהמלצת יואכים נמסר רובינשטיין לידי בכיר מורי הפסנתר של האקדמיה הקיסרית למוסיקה, הפרופ' בארת. הוא הסכים ללמד את ארתור בלי שכר, ולטפל בכל העניינים הכספיים בשמו, לרבות אוסף התרומות מן הנדבנים היהודים בברלין. במקביל החל ד"ר תיאודור אלטמן ללמד את ארתור בן העשר שעתיים ביום, כדי להכינו לבחינות הכניסה לגימנסיה הריאלית.

היינו מתחילים בהיסטוריה, גיאוגרפיה לטינית, ואבוי, במתמטיקה המפחידה והארורה, כתב לימים רובינשטיין המבוגר. פיתגוראס ואויקלידס הגדולים, והאלגברה האלוהית, שעממו אותו עד מוות. „מדוע אתה מכריח אותי להוכיח את התיאוריות הגדולות שלהם?" — שאל את מורהו האהוב ד"ר אלטמן. „אני מאמין להם באמונה שלמה". מאוחר יותר למד רובינשטיין לדעת כי בורותו במתמטיקה לא הזיקה לעתידו.

הודות לאותו מורה קחסר עליון הכיר רובינשטיין את הפילוסופים אפלטון, סוקרטס ואריסטו, ומאוחר יותר גם את ניצ'ה, שופנהאואר וקאנט. הספרים שנתן בידיו ד"ר אלטמן הפכו לידידיו הטובים. רובינשטיין למד באותן שנים להכיר את גתה, היינה, קלייסט, בלזאק, מופסאן, דוסטוייבסקי, גוגול וטולסטוי.

בעיני התלמיד בן ה־11 היתה המוסיקה חרפתקה כובשת לב, אך הוא היה אינטליגנטי ועצל מכדי לעבוד קשה. כושר הקליטה וזיכרונו המופלג הפכו אותו לנוח דעת. במקום לתרגל אטיודים הוא הצטרך לחוג לקריאה של בני שלושי עשרה, אשר קראו את פאוסט, כמה מחזות שקספיריים, את מיטב יצירות קלייסט, שילר, לסינג, את אדיפוס המלך מאת סופוקלס ואת הטרילוגיה של אייסכילוס — האורסטיאה.

הריב עם מורהו לפסנתר היה בלתי נמנע. פרופ' בארת המסודר לא אהב את תכניתר של רובינשטיין המתבגר ללמוד את הקונצ'רטו הראשון של ברהמס. „נערי המסכן", אמר לו המורה, „עליך לעמול עוד שנים רבות עד שתוכל להתמודד עם יצירה זאת". תוך שבוע ניגן ארתור את ברהמס מן השרוול. כזוית עינו ראה כיצד זקנו המחודד של פרופ' בארת מתרומם אט־אט לעמדה אופקית והבין כי מרוב כעס נשך המורה את שפתו התחתונה.

בגיל 16 השתחרר ארתור רובינשטיין מעולו של המורה הקפדן, שניסה להצמית בו את חרוות המוסיקה וקיווה להפכו לפרופסור לפסנתר באקדמיה הקיסרית. בגיל עשרים, בעת ששהה בבית מלון ברלינאי, החליט רובינשטיין להתאבד. בעל בית המלון שלח לו מכתב חריף על חשבון שלא נפרע, והודיע כי ביטל את האשראי שלו במסעדה. חיי האהבה שלו היו כושלים. בקיץ לא נמצאה לו עבודה. כל בנות אצולת הממון והייחוס הברלינאיות שהו בקייטנות בהריס או על החופים. יום אחד הוציא מחלוקו תגורה, קשר בה לולאה, את הקצה האחר תלה על קרס מתקרה ובעט בכיסא שעליו עמד. אבל החגורה נקרעה ורובינשטיין נפל ונחבט. המום וכואב זחל אל הפסנתר והחל לנגן. „המוסיקה, בת הלוויה היקרה של רגשותי, היא זאת שהחזירה אותו לחיים" — כתב אחרי חמישים שנה.

בגיל ארבעים למד לנגן

בעת שהותו בוורשה, בשנת 1910, קרא [illegible] בעיתון רוסי דו"ח מפורט על החרות אגשה [illegible] אשר אמורה להיערך בקיץ בפטרסבורג הבירה [illegible] השופטים גלאזונוב, ועמו כל חברי השופטים, ותמו [illegible] אל הצאר, כה הם מבקשים להמתיק את החוק האוסר על יהודים [illegible] רוסים להישאר בבירה יותר מעשרים וארבע שעות [illegible] השיב. אולם ראש ממשלתו סטוליפין ענה בלאו [illegible] „אני נוסע לפטרסבורג" — החליט רובינשטיין [illegible] קרוזינית.

נגינתו בתחרות כבשה את הקהל. „דרוש רובינשטיין [illegible] לזכות ברובינשטיין" — זעקו הכותרות. ואולם בפרס [illegible] אחר, גרמני צעיר בשם אלפרד האז. האם הוא כל כך מקל ורוש [illegible] התפלא רובינשטיין? לא, השיבו לו חבריו. אך הוא הביא מכתב מרוכס הסן אל אחותו, הצארית אלכסנדרה.

רובינשטיין חזר לבית המלון ושם המתין לו צו גירוש. ידידו הטוב צחק בכל פה וסיפר לו: קיבלת מכתב מן המנצח היהודי הגדול סרגיי קוסביצקי, הוא שמע על הביזיון והזמין אותך לסיבוב קונצרטים ברוסיה ובפולין. כן העביר לך אלפיים רובל אותו סכום שהפסדת בתחרות רובינשטיין.

רק בהגיעו לגיל ארבעים החל ארתור רובינשטיין ללמוד בעצמו לנגן, כי במדינות הסלאביות והלאטיניות הוא כבש חובבי מוסיקה בלהטו, אך במדינות האנגלו־סקסיות האזינו לו עם פרטיטורות.

מ־1938, שנה אחת לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, הנהיג בניטו מוסוליני באיטליה את חוקי הגזע הנאציים. רובינשטיין מיהר להגיב הוא החזיר למוסוליני את אות ההצטיינות שקיבל מידיו בתוספת חתימה: „ארתור רובינשטיין, פסנתרן יהודי". פקיד המברקה הפאריסאי היסס אם להעביר את תוכן המברק החריף לראש ממשלה זרה, אך בשעות הצהריים כבר הדפיסו עיתוני פאריס את המברק כלשונו.

רובינשטיין היה אמן מעורב בחיים. מעולם לא חשש לנקוט עמדה פוליטית נחרצת. כאשר גירשו הבריטים מעפילים בחזרה להמבורג הוא הסכים לנגן בלונדון בתנאי שבמודעות יתפרסם המשפט הבא: „ההכנסות משלושת הקונצרטים שלי יועברו לקרבנות היהודים בהמבורג". המארגנים נבהלו, אך כל הכרטיסים נמכרו. כמה מידידיו הבריטים מתחו עליו ביקורת: „ארתור, עליך להבין כי פלשתינה שייכת לערבים". „אתם צודקים בהחלט", השיב להם, „שמעתי באיזה שהוא מקום שהיא נקראת הארץ המובטחת של היהודים וכי ירושלים נבנתה על ידם, אולי הוטעיתי".

ב־1951 הגיע רובינשטיין לחנוכת היכל התרבות, יחד עם ליאונרד ברנשטיין, איזק שטרן ופול טורטלייה, כאותו מעמד נזף בן־גוריון בנדבן היהודי אמריקני פרדריק מן, על שכנה את ההיכל בתל־אביב ולא בירושלים. „היתה זאת בשבילי חוויה שלא תישכח", כתב רובינשטיין בעקבות אותו ביקור „להיות בפעם הראשונה בישראל, שזה מקרוב נוסדה. יגאל ידין, הרמטכ"ל של צה"ל במלחמת 1948, וחובב מוסיקה גדול, היה לידידי. בסעודה קטנה בבית האמנים סיפר לי סיפור מדהים. כיצד הושג הניצחון. מכיוון שהוא היה ארכיאולוג, הוא גילה את הדרך העתיקה למצרים שממנה הפתיע את הצבא המצרי, ולכד שבויים רבים, ביניהם סגן צעיר בשם נאצר".

בהגיעו לגיל 80 פרצה מלחמת ששת הימים. רובינשטיין חי באותם ימים בפאריס, משעה לשעה, בחרדה נוראה. הוא רצה לבוא לארץ ולמות עם כל ידידיו. „אם ישראל תיחרב למה לנו חיים?" — חשב. לפתע, כ־ג סיוני, בשעות הבוקר, הודיע הרדיו כי מטוסים ישראליים הרסו את בסיסי חיל האוויר של מצרים, סוריה וירדן.

התגובות הפוליטיות של רוב מדינות המערב הרתיחו אותו: „אחרי ניסיונו של היטלר להשמיד את עמנו, אחרי שניצולי השואה שחררו בגבורה עילאית את ארץ מולדתם, מן הדין היה שהעולם יחוש הקלה למען היהודים ששבו לארץ אבותיהם... כידוע לא כך היה". מדי שנה חזר רובינשטיין לארץ כדי לנגן עם הפילהרמונית חינם אין כסף. בחגיגות ה־25 שלנו תכנן יעקב בסטריצקי תחרות פסנתר ע"ש רובינשטיין בתל־אביב.

„עוד תחרות? יצאת מדעתך?" — התנגד המאסטרו הזקן. אבל שגריר ישראל בפאריס וגולדה מאיר הפצירו בו. אז פרצה מלחמת יום הכיפורים. התחרות נדחתה ל־1974.

בפרס הראשון זכה אז פסנתרן צעיר ששמו עמנואל אקס. בימים אלה חזר לארץ כאורחה של הפילהרמונית בחגיגות המאה להולדת רובינשטיין. מחר נשמע אותו ברסיטל יחיד באולם ע"ש רבקה קראון במרכז לאמנויות הבמה בירושלים. רובינשטיין מת בגיל 95, חודשים אחדים לפני פתיחת התחרות השלישית הנערכת על שמו.

ארתור רובינשטיין ורעייתו, לאחר קונצרט עם זובין מהטה, לאה ויצחק רבין, נוה ושלמה להט

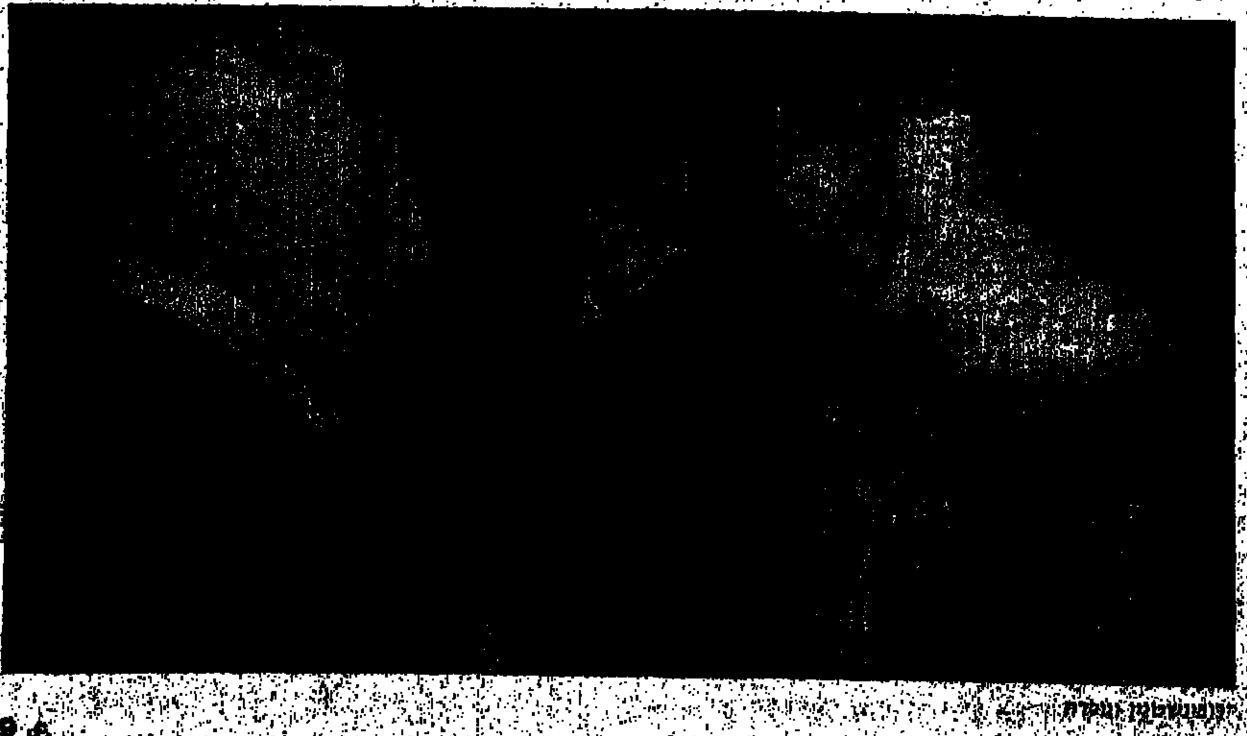

טרטורים עד מוות

לאחרונה נערך כנס קצינים שהוקדש לנושא טרטורי טירונים. גידי, בנם הצעיר של שרה ושמשון הספיק לשרת שבעה שבועות בצבא, בטירונות, ונספה מפגיעת נשק בנסיבות שטרם הובהרו. לאחר עשר שנים מצאו ההורים כוח נפשי להתמודד עם המוסכמה שיש לשבור את החייל בטירונות

מאת אהוד דור

„אתם מחזיקים בידכם את הדבר החשוב ביותר בצה"ל — האדם. צריך לעשות בו שימוש נכון, אסור שתופעות חריגות שהיו בעבר תחזורנה" — משמיע מקלט הרדיו במכונית, בדרך לירושלים, את דבריו של אלוף צבאי ביום בו הופסקו האימונים בקורסי הטירונות בצבא.

בחוץ, בשכונה הגרמנית, לילה כהה וקר מקפיא ופורע את הנשימה. בביתם של שרה ושמשון גלובטר, חדר כניסה רחב וגבוה, וקירותיו העבים עמוסים תמונות צבע ורישום רבות והחום שהוא משיב, משיב את הנשימה לסדרה.

עשר שנים חלפו מיום מותו של גידי, גידי, בנם הצעיר ואח לדורית וענת, ששרה טורפת את צילומיו בידיה ומציגה אותן על פי סדר השמור עמה, שירת שבעה שבועות בצבא, שבעה שבועות היה כטירונות בסיירת, ונספה מפגיעת נשק בנסיבות שטרם הובהרו. בבדיקה הבליסטית, המתוארת בתיק מצ"ח, נכתב שנמצאה התאמה בין שלושת תרמילי הכדורים שנמצאו במקום האסון לבין נשקו של המנוח. ועוד שם כתוב: „בהעדר עדי ראייה בשעת מותו של המנוח, וכשים לב ליתר הראיות שבתיק, לא ניתן לקבוע בוודאות כיצד מצא המנוח את מותו ואין להוציא מכלל אפשרות כי מדובר בתאונה." שמעון, האב, אומר: „אחד הדברים שאנחנו איכשהו חיים אתו זאת השאלה — האם הוא התאבד? כן או לא? „איכשהו" אומר שמשון, ולא נוקט לשון העשויה להישמע רגשנית מוות.

עשר שנים ושמשון, שהוא משפטן על פי הכשרתו, אומר שהפצע לא הגליד ולא יגליד לעולם. העורך־דין שבאיש החם והנבון הזה, מנסח, מרור־מרור, את הדברים כך שלא ימעדו אל התחום שבו הלב תופס את מקומו של ההיגיון: „מבחינת החשיבה הלוגית־משפטית, על פי תוצאות החקירה, אין קשר סיבתי בין התנהגות מפקדיו של גידי לבין מותו באסון הזה. אבל במונחים של הפקת לקחים יש קשר בין תופעות של עריקות, „ראש קטן" והתאבדויות, לבין התנהגות של מפקדים. אלה הן פעולות מחאה נגד הטרטורים והעוול הנעשה לחיילים. אולי זו היתה המחאה של גידי שלנו." יש בו, בשמשון, השלמה קמוצת שפתיים, השלמה הרוצה לשמר את זכרו של גידי בשקט המפוכח.

שרה כבר לא יכולה. עשר שנים שתקה. „המטען הציוני" לפי הגדרתה, והחינוך וההרגלים והתמימות והאמונה במערכות הגדולות, בהפקת הלקחים, בהסקת המסקנות, כל אלה חשקו את שפתיה. עד היום. עד כאן, עכשיו היא רוצה להגיד. עכשיו היא רוצה לזעוק: „כשצועקים זה עוזר. מי ששותק משלם על כך ביוקר. זה היה תפקידן של המקוננות בכל הזמנים. יש בי הרגשת פתאום שמוכרחים לצעוק את השתיקה של גידי ואת השתיקה שלנו. כשהדברים חוזרים, שוב ושוב, בעתונים וברדיו, איפה הלקחים שהופקו ואיפה המסקנות? ואנחנו רואים שלא היה כל טעם במותו."

בסיירת יעריכו אותי כאדם

הם מכירים את הארץ הזו. שרה דור שלישי בארץ, ושמשון עלה כנער מצ'כיה (והסרטיפיקט האחרון שהוקצה ליהודי צ'כיה נמסר לו), ובביוגרפיה שלהם משמשים כל אותם חומרים שהפכו את בני דורם למה שקוראים — ישראל היפה: תנועת נוער, הגנה, שירות בצבא הקבע — מטען עצום, אולי חורג, של הסידורים והערכים היותר נאים של היישוב. עשר שנים עוד גברו כל אלה על בני הזוג המוכה והסיטו את כאבם אל החוג הצר שלהם, אל ליקוט שרידי האירועים והזיכרונות והציפייה המאמינה והבוטחת בהפקת הלקחים המובטחת שאכן תתקיים. עשר שנים נקטו עד שעלה ביד הזמן לשנות את דעתו של שמשון, עד שהוא הסיק שאולי הצבא שלנו אינו בדיוק מה שחשבנו שאיך אפשר שמפקד אשר עבר עבירות שאמנם אין עמן קלון, כמו הטרטורים, ימשיך וישרת בו, הרי איש לא נענש על כך וזה מה שמחריד אותו.

גידי, הבן הצעיר, הנשקף ממושקף בתמונות שבידיה של שרה, היה יחיד מבני מחזורו, מכל בתי הספר התיכוניים בירושלים שהתקבל לסיירת. כמעט שלא נמצא גאה ומאושר ממנו.

„הוא החליט להתנדב ליחידת הור" מספרת שרה „בגלל איכות החיים שבה, כך הוא אמר לנו, זוהי יחידה קטנה שבה יחסים קרובים בין מפקדים לפיקודיהם" היא זוכרת „ושם לא אהיה בורג שמטרטרים אותו. שם יעריכו אותי כאדם". וגידי גדל על ברכי הדור היפה הזה — דור ש... נעוריו היה מטמיע, אינטנסיבית, את קורות הפלמ"ח ו... ובתוך כך העמיס על כתפיו, בכל הנראה, כל אותו „מטען..." כפי שאומרת אמו, שהיום שוב אינה בטוחה בו.

גידי היה גאה שעמד במאמצי „החישול" בש... הראשונים, אלה שאמורים היו להפכו לראוי לשרת ב... המובחרת, הוא עמד בהם למרות שסבל מחום וכאבי גרון, נזקק לאינפוזיה ואנטיביוטיקה. הוא היה נרגש לגלות ... כושר הסבולת שלו גבוה יותר מאי־פעם. חלף ה... אימונים מפרכים וטרטורים שרק מוחות פרועים ומעוותים ... להמציא כמותם, וגידי נשלח לשמירה לילית בבסיס. ... שמירה הופיע, ודאי במקרה, קצין ממפקדי הבסיס ... גידי וחברו על האימונים שהם עוברים. גידי, הטירון ... הימים, התם והנבוך, השיב לשאלותיו ותיאר את ה... והטרטורים העוברים עליהם, מידע זה הועבר במחזורו ... מפקדיו, למ"מ ולמ"כ. ומאותו רגע נשתנה יחסם אליו ... נענש שוב ושוב, הוא נדחה ונרחק וחש כיצד הוא מוכשל ... לסחרור של תגובות ותגובות־נגד — אל ההשפלה וה... והנקמה. הוא עדיין האמין שיהיה בכוחו להתגבר, עד שפג...

גם חולי־מעיים קשה. באחד ממבחני הקבלה „המורים" לסיירת היה עליהם לחצות תעלה עמוקה של מי שופכין, ורק אלוהים יודע אם לא שם דבק בו אותו חיידק נורא.

שבת אחת, בה רותק לבסיס בשל נשקו שלדעת מפקדו לא היה נקי, יצא מן הבסיס כשהוא משוכנע „שזה לא היה מגיע לו".

כששב נענש על כך, ללא בירור או משפט, בעבודות במטבח במקום יציאה לאימונים. אלא שמפקדיו לא הסתפקו בעונש זה והם המשיכו ונקמו בו והפכוהו לדוגמה המחלקתית של החייל הגרוע והנכשל, ועוד מנעו ממנו להגיע לטקס השבעת הטירונים ליד הכותל. גידי, שהיה מוכה נפשית וחולה באותו חולי ארור, ומנודה בעבודות המטבח שאליהן עוד צירפו טרטורים נוספים, החליט לבקש ראיון מ"מ על מנת שיועבר ליחידה אחרת. הראיון נדחה ונדחה במשך עשרה ימים, וכשפנה למסדר חולים מפקדיו לא שעו לו, רק רס"ר המטבח שחש בפרפוריו של גידי שלחו למרפאה.

גידי העלים מהוריו, בעת ביקוריהם, מה עוכר עליו, ואילו הם מצדם חששו שהוא יבחין שהם דואגים לו. „הוא לעולם לא היה סולח לנו אילו נודע לו שהתערבנו עבורו".

„פעם" אומרת שרה כשהיא עורכת את השולחן לקפה, „כשגידי סיפר לי שמתעללים בו בצבא — חייכתי. ,מדוע את מחייכת? את חושבת שהייתי מספר לכם דבר שלא קרה' שאל".

אלא שהוריו, שהבחינו במחלתו, החלו לדאוג. „לעזאזל עם יפהפיות הנפש" אמרו, התקשרו למ"פ וביקשו ממנו לברר עם גידי מה מצבו. בחצות ליל ה־28.9.76 זכה גידי לראיון עם המ"פ, בו הובטח לו שייעשו המאמצים להעברתו לתפקיד אחר בסיירת. לאחר הראיון הלילי עוד נשלח, בבריאותו המידרדרת, לבצע עבודות שונות ורק בשעה שתיים וחצי לאחר חצות הלך לישון, לא לפני שסייע בידי חברו לסיים את עונש הכתיבה שהוטל עליו. בשעה — 05.00 העירו אותם ליציאה למסדר בוקר, ובשעה 05.12 נשמעו יריות ממבנה המשמש כונקר תחמושת. אחד המ"כים, שהיה בסיור בוקר בקרבת מקום, מצא את גידי כשהוא לבוש בקפידה. מוכן למפקד כשרובה המ"16 מוטל תחתיו.

„אנחנו היינו אנשים יפים" אומרת שרה „אני לא חיה בשלום עם עצמי. אילו הייתי ,האידישע מאמע' זה לא היה קורה. כל המטען הציוני הזה נפל למים. למה לא לקחתי אותו הביתה כשהיה חולה? אני רוצה שייעשה עכשיו מה שלא נעשה אז. גידי שילם בחייו בגלל המטען הציוני של הוריו. בצבא קוראים לזה — הלמות — חיילים המתים מהלם. פשוט מאוד. מבחינה סטטיסטית זה בסדר גמור. אני גם יודעת שקיים מושג של ,אי שפיות של רגע' שיכול לבוא כתוצאה מדלדול כוחות, התייבשות וכו' שעלולים להביא למעשה התאבדות. מבלי שמבחינה רפואית זה ייחשב להתאבדות".

חולה עזוב ומושפל — מול חומת מפקדים קשוחים

שמשון שקול. כבר עשר שנים הוא שקול ומרוסן ומנסח דבריו כך שלא יסגירו את רגשותיו. רק פעם אחת נתן להם, לרגשותיו, לגבור עליו. כאשר כתבו מכתב למפקדיו של בנם, אשר לא מצאו לנכון לבוא ולבקרם לאחר מותו של גידי: „אתם לא הכרתם אותו כהואיזה, ואף לא טרחתם להכינו, לא העליתם כלל בדעתכם ש,אותו גלובטר' מנסה בכוחותיו האחרונים לעמוד על הערך החשוב מכל עבורו — כבודו כאדם. הוא לא היה מוכן להפוך לשטוף מוח, כי בעל שאר־רוח היה. הוא הטירון כינה אתכם ,חנוונים, עושי חשבונות', כי כך החילותם להתייחס אליו מאותו רגע שבתמימותו סיפר לקצין שחקרו על אימוני היחידה. ואתם — אצה לכם הדרך ללמדו לקח, עד שלא מצאתם דקה אחת להיעצר ולחשוב. מה קורה לו לגידי? אולי אנו שגינו? אולי היה חשוב יותר לטפל בשיטות התחקיר של הטירונים? אולי שגה המפקד, שאותו אינכם מעזים ל,טרטר'...

„אנו רוצים להאמין שמפקדים בכירים בצה"ל אשר הבטיחו לנו להפיק את הלקחים מאסוננו אכן יעשו זאת. ולוואי שמותו של יחידנו לא יהיה לשווא, ויהא טעם לנופלו...

„אנו הוריו ואחיותיו השכולים — אילו היה בידינו להחזיר את הגלגל אחורנית ולבקש על נפשו של גידי, היינו מתפללים לכך שהאסון הנורא שקרה, אם מוכרח היה לקרות, היה קורה בזמן שהתקבל לסיירת', כאשר היה מלא אמונה וגאווה על שהשיג את מה שכל כך רצה בו, ולא כפי שקרה — שגידי נהרג חולה, מלא אכזבה, מתוסכל, חסר ישע, עזוב ומושפל, כשממולו — חומה של ,מפקדים', קשוחים ואטומים שעיניהם טחות מראות את מצב בריאותו המתדרדר. את המתחולל בנפשו של הצעיר שניתן בידיהם לשבט ולחסד, חסרי הבנה עד אימה לכל מה שאירע לנגד עיניהם. אטומי אוזניים ולב לכל האזהרות וההתרעות שלנו, ותוך בקשתנו והבטחת המפקד שגידי לא יידע על שיחתנו, כי לא היה סולח לנו על כך: האמנו שיש לנו שיח ושיג עם מפקדים אחראים המבינים לנפש הטירונים הנתונים לפיקודם, שיש בהם רגשי אנוש, אולם האמון שנתנו בכם — עלה לנו ביקר מכל.

„כיוון שחששתם אתם מפקדיו הישירים של גידי, לפגוש בנו, ולא עמד בכם הכוח. אתם המפקדים הקשוחים, לבקר אותנו ולראות פנים אל פנים משפחה שנהרסה, חסכו לעצמכם טרחה בלתי נעימה זו; אנא תנו לנו לנסות להמשיך לחיות עם אסוננו והמשיכו לא להיראות ולא להשמיע קולכם, בכתב או בעל־פה. מי ייתן ומכתבנו זה ישיג מטרתו, וייפתח לבכם להבין ואוזניכם לשמוע, ועל הכל נסו להבין את איכות החיים שלה גידי ציפה וחי לאורה, וילמדכם בגנו את הערך החשוב מכל — כבודו של אדם וקדושת החיים".

קרוע בין טבעו המפייס והמצטנע והרווחה היחשפות, לבין מה שנאגר והצטבר בו כנגד השרירות ואטימות הלב ההיא, הנמשכת ועולה, פעם אחר פעם, לסדר היום, מודע שמשון וכואב עד כמה איטי הוא תהליך שירושן של גורמות אשר השתרשו בצבא. השד יודע מתי ייעלמו הטרטורים וההתעללויות וכל אותן תופעות חריגות מהצבא, ושרק לא יהיה מותו של גידי לשווא.

„המוסכמה לפיה יש לשבור את החיל — אינה נכונה" מרגיש האלוף ברדיו „החייל מגיע לצבא נבוך וללא כושר ויש לקבלו בערינות," הוא ממשיך וקובע אמיתות שלכאורה נראה היה שהן ידועות מאז עמד הצבא הזה על רגליו.

והרי מרדכי מיראון ניסח אותן, פעם נוספת, לפני למעלה מעשור שנים: „... יש ומפקדים מפריזים בתגובתם, בין אם בעצם התגובה ובין אם בסגנונה, ולא זו בלבד שהם חורגים מסמכותם, אלא שעלולים הם לפגוע, תוך כדי כך, בשני עניינים הרבה יותר קדושים וחשובים, ואלה הם הגורמים העיקריים המקיימים את רוח הלחימה בקרב: הכבוד העצמי והאמון במפקדים.

„כל מעשה הפוגע בכבודו העצמי של החייל, או הגורם לו להרגיש שהמפקד מזלזל בו כאדם — פוגע באופן ישיר בכושר הלחימה של הצבא. בעזרת אמצעי כפייה והפחדה, אנו יכולים להביא את החייל שיבצע הוראות ויקיים את שגרת החיים במחנה — אך הוא יפעל ללא התלהבות וללא ביטחון עצמי. ישתמט בכל הזדמנות וסופו להישבר בקרב. הרגלי הציות שניטעו בחייל כתוצאה ממורא העונש או ממורא המפקד — לא יעמדו במבחן נוכח סיכוני הקרב.

„האימון נועד להרים את רמת הידע והכושר הקרבי של הלוחם. המשתמש בו לשם ענישה פוגע באימון ובו־זמנית. פעולות שאנו רוצים כי תיחרתנה בתודעת החיילים כפעולות חיוניות חיוביות ומכובדות — עלולות להיתפש על ידם כפעולות משפילות ושנואות. דרוש לנו חייל שיפעל בקרב, ובכל ימות השנה, מתוך הזדהות ולא מתוך התנגדות." קוראים מתוך המסמך שרה ושמשון גלובטר.

בחוץ, בשכונה הגרמנית בירושלים, הלילה כהה וקר ומכביד על הנשימה.

גידי שילם בחייו בגלל „המטען הציוני" של הוריו.

שרה ושמשון גלובטר: „מי ששותק משלם על כך ביוקר"

באוניברסיטת חיפה הרוחות גועשות. האירועים בגדה המערבית, הסכינים בירושלים באים לידי ביטוי ביחסי יהודים-ערבים. הסטודנטים הערבים מתקשים להתרכז בלימודים, כאשר מסביב הומה הסער

מאת שלום זמירין

צילם בועז לניר

לפני כחודש ימים, בעקבות האירועים באוני-ברסיטת ביר-זית, נערכה הפגנה בקמפוס של אוניברסיטת חיפה. ההפגנה נערכה באישור. ראשי האוניברסיטה טוענים כי המפגינים לא עמדו בתנאי ההפגנה. התוצאה המיידית היתה העמדתם לדין משמעתי של ראשי המפגינים ואיסור על פעילות פוליטית ו/או ציבורית בקמפוס למשך שבועיים.

החלטה מוזרה, אשר פֻּרשה, למעשה, סתימת פיות מוחלטת בשטח האוניברסיטה. "במהלך שבועיים אלה נאסר על הסטודנטים להפגין, למשל, בעד או נגד התכנית הכלכלית החדשה. נאסרה פעילות פומבית של הסטודנטים בכל נושא.

הסטודנטים קיבלו את ההחלטה באדישות מדהימה. איש לא חשב על הפגנה נגד החלטה זאת. עיתון אגודת הסטודנטים "פסק זמן" התעלם לחלוטין מהחלטת הנהלת האוניברסיטה. במאמר המערכת באותו עיתון מציין העורך, דוד חיון, כי התעלמות העיתון מנושא זה הינה מכוונת, משום שאין בכוונת העיתון לתת פתחון פה לקבוצות אשר "מעשיהן יגבלו בהסתה פרועה או בדמגוגיה זולה..." תגובת העיתון כלפי קבוצות כאלה, כותב חיון, תהיה התעלמות מוחלטת.

סטודנטים ערביים בקמפוס החיפני טוענים כי חופש הביטוי בקמפוס הפך לבדיחה עלובה. ג'עפר פרח ומחמד ע'נאים, מראשי הסטודנטים הערביים מציינים כי חופש הביטוי באוניברסיטת חיפה, יחסית לזה הקיים בקמפוסים אחרים, הינו מוגבל ביותר. "ראשית כל" אומר פרח "לא מכירים בוועד שלנו. כלומר דה-פאקטו מכירים בו, אבל להלכה לא. זאת החלטה ארצית של כל האוניברסיטאות. דבר נוסף, חלוקת כרוזים באוניברסיטה טעונה אישורים מיוחדים מהדיקן. זה דבר אותו אפשר למצוא רק בחיפה".

ג'עפר פרח מצביע על שיטת הבחירות האיזוריות למועצת הסטודנטים בחיפה, כגורם המונע מהסטודנטים הערבים ביטוי הולם: "בבחירות האחרונות לקחנו עם 'קמפוס' 27 אחוז מהקולות. במועצה עצמה קיבלנו רק שלושה מנדטים מתוך 38 מושבים".

כך או אחרת, הנהלת האוניברסיטה, כשהיא נתקלת בבעיות עם הסטודנטים הערבים, מכירה את הכתובת ופונה ישירות לראשי ועד הסטודנטים הערבים, ג'עפר פרח ומחמד ע'נאים. אולם רשמית טוענת ההנהלה, יש מועצת סטודנטים, ישנה אגודת סטודנטים ואין מקום לגופים נוספים. במועצת הסטודנטים תשמע, בשיחות פרטיות או בראיון לעיתון, אנשים הקוראים להכרה בוועד הסטודנטים הערבים. בשטח אין איש נוקט צעד כלשהו העשוי להביא לידי הכרה כזאת, אשר תפגע בסופו של דבר בכוחן של מועצת הסטודנטים ואגודת הסטודנטים.

באמצע: ג'עפר פרח שהורחק מהלימודים לשלוש שנים

הפגנת סולידריות או איומים ואלימות

השנתיים האחרונות בקמפוס החיפני היו שלוות במיוחד. ראשי האוניברסיטה נחנו מהשקט הזה שבא לאחר שנים רוויות מתח ואלימות באוניברסיטה. בחודש ספטמבר שעבר הופר השקט. לא הותרה כניסתם של מספר סטודנטים ערבים לבחינה בהבעה בעברית. בחינה זו מהווה תנאי לקבלתם לאוני-ברסיטה של סטודנטים שנגשו לבחינות הכניסה לאוניברסיטה בשפה זרה, ערבית או אחרת. בדיעבד התברר שמדובר בטעות, וכי אותם סטודנטים היו רשאים להיבחן, אולם בשטח התלהטו הרוחות במהירות. ג'עפר פרח ומחמד ע'נאים טוענים כי במקום היתה הפגנת סולידריות, וכי איש לא הסכים להיכנס לאולם הבחינה, כאות הזדהות עם הסטודנטים הערבים. הנהלת האוניברסיטה ואנשי הביטחון במוסד טוענים כי היו במקום איומים, וכי פרח וע'נאים מנעו את הכניסה לאולם הבחינה מסטודנטים שרצו להיבחן. בנוסף לכך, התברר, נכנס ג'עפר פרח לאולם סמוך, בו נאם מרצה בפני קבוצת מסיונרים אמריקנים, וביקש להרצות בפניהם על רמיסת זכויותיהם של הסטודנטים הערבים במוסד. אנשי הביטחון שהגיעו למקום טוענים כי ג'עפר סירב לפנות את האולם, וכי התנגד פיסית לפינוי. אוהד ירון, יו"ר אגודת הסטודנטים בחיפה טוען כי על פי הידוע לו טען המרצה באותה כיתה כי דרש מג'עפר פרח לפנות את המקום. פרח עצמו מכחיש את שתי הטענות הללו. "לא השתמשתי בכוח", הוא אומר "ובכלל המרצה גמר את ההרצאה שלו והיה בדרך החוצה... אז למי הפרעתי?"

שני הסטודנטים, פרח וע'נאים הועמדו לדין משמעתי. הדיין פרופסור גלבר, גזר על השניים עונשים כבדים: ג'עפר פרח הורחק מהלימודים למשך שלוש שנים. מחמד ע'נאים הורחק לשנה אחת. שמואל בן נפתלי, ראש מועצת הסטודנטים באוניברסיטת חיפה אומר: "זהו עונש חמור מאוד גם אם אתה מקבל את טענות האוניברסיטה ואנשי הביטחון".

הביורוקרטיה באוניברסיטת חיפה חוגגת. עד שפסק הדין מאושר, נחתם על ידי הרקטור והופך לגזר-דין, עוברים שבועות רבים. אחר-כך מגיע תורם של הערעורים. נכון להיום, ועדת הערעורים עדיין לא התכנסה.

בינתיים קרה מה שקרה באוניברסיטת ביר-זית, הסטודנטים הערבים בקשו רשות להפגין וקיבלו אישור להפגין סמוך לכניסה לאוניברסיטה. ההפגנה היתה שקטה יחסית, אולם היא הסתיימה בכך שהמפגינים נכנסו לשטח הקמפוס, התיישבו על הרצפה והפגינו בשתיקה. ושוב, גם כאן גרסאות חלוקות. הסטודנטים הערבים טוענים: "הפגנו בשקט. לא הנפנו כרזות. סטודנט אחד רצה לדבר באופן ספונטני. ההנהלה עשתה מזה סיפור גדול". התוצאה הסופית — כתבי אישום נוספים נגד ג'עפר פרח, מחמד ע'נאים ואחרים, בהם יהודים מתנועת "קמפוס", הנחשבת לקבוצת שמאל קיצונית.

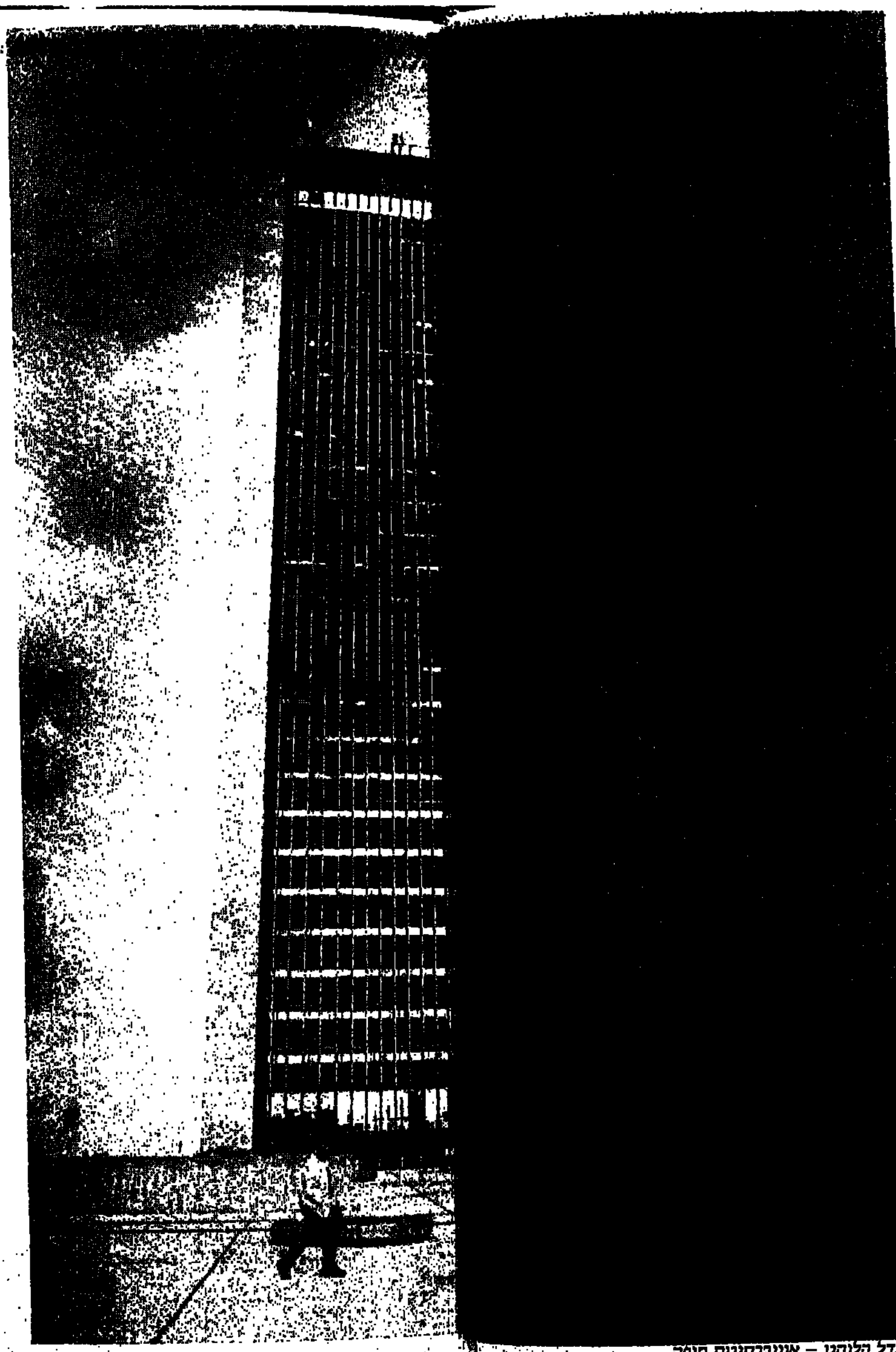

המגדל הלוהט – אוניברסיטת חיפה

הבחינה בהבעה עברית

[illegible]

אחר-כך התכנס גוף הנקרא "בימת האוניברסיטה"; זהו גוף הכולל ארבעה חברים, שני אנשי אקדמיה, דיקן הסטודנטים ויו"ר אגודת הסטודנטים. על מה שאירע בדיון הבימה הדעות חלוקות. אומר רקטור האוניברסיטה פרופסור גבי בן-צור: "הפעילות הציבורית באוניברסיטה הושעתה לשבועיים". יו"ר אגודת הסטודנטים תמך בהחלטה. הוא הפגין בכך "בגרות ואחריות".

יו"ר אגודת הסטודנטים, אוהד ירון טוען שבראשית הדיון בבימה דובר על השעיית הפעולות בנושא היהודי-ערבי. "לכך הסכמתי. אחר כך, כשהתברר הנוסח הסופי האוסר על פעולות כלשהן התנגדתי, אבל התנגדותי נפלה ברוב של שלושה נגד אחד".

חברים במועצת הסטודנטים טוענים שאוהד ירון "אכל אותה" כמו ילד קטן וכי אנשי האקדמיה פשוט סובבו אותו וכפו עליו את רצונם.

שמואל בן-נפתלי טוען כי אוהד ירון הוא מחירה של הקואליציה בקמפוס: "אוהד שגה ואכל אותה ואנחנו צריכים היינו לבלוע את הלוקש הזה כדי להימנע מפגיעה במועצת הסטודנטים אשר למעשה מינתה את אוהד ירון לתפקידו כיו"ר אגודת הסטודנטים".

בשלב זה ראשי הסטודנטים היהודים משחקים אותה כ"לוחמי חופש גדולים" וכ"מגיני חופש הביטוי בקמפוס". הם נלחמים תמיד במלים, תמיד באיומים, תמיד במחאות. אוהד ירון: "הובהר לי שההגבלות על הפעולות למשך שבועיים, לא חלו על אגודת הסטודנטים וכי לעולם לא ינקטו עוד צעדים דומים בנושאים אחרים". על אגודת הסטודנטים, אם כן, לא חלו כל ההגבלות. מותר היה לה לפעול גם ציבורית, גם פוליטית. "אולם" אומר אוהד ירון, "למען ההגינות, לא ניצלנו מצב בו אנו יכולים לדבר או לכתוב ואיש אינו יכול לענות לנו".

את מי, בכלל, מעניין חופש הביטוי

בהנהלת האוניברסיטה אוהדים את אוהד ירון, הוא סטודנט פעיל אמנם, אולם מייצג נאמנה את הרוב הדומם. זה המשלם כ-1400 דולר לשנה שכר לימוד, וטרוד בבעיות קיומיות וארציות יותר מאשר חופש הביטוי. ירון מודה כי את מרבית הסטודנטים מטריד נושא שכר הדירה שלהם יותר מאשר השאלה אם לג'עפר פרח מותר לדבר חופשי-חופשי, או אם בכלל קיים, או צריך להתקיים חופש ביטוי באוניברסיטה.

את המצב מגדיר היטב רקטור האוניברסיטה פרופ' גבי בן-צור: "אני מודה, לשלוש שנים בחרו בי להיות רקטור. נכון שהמצב לא נוח. אבל זהו מצב מקובל בחברה, בכלל, למי יש ראש לטפל בעניינים כאלה, כמו ביטחון, אישורים להפגנות, והפרות סדר. צריך לזכור היכן אנו נמצאים. לכאן באים כדי ללמוד".

ודברים זהים אפשר לשמוע מיו"ר אגודת הסטודנטים אוהד ירון: "קמפוס זה מקום ללמוד. לא לחופש ביטוי או להפגנות. פעילות פוליטית היא נספח. הבעיה היא שהם (הסטודנטים הערבים ש.ז.) באו לכאן כדי לעסוק בפוליטיקה".

אוהד ירון נוגע כאן בנקודה רגישה. כשהמתח בין יהודים לערבים באוניברסיטת חיפה גואה, אתה שומע בדרך כלל סיפורים על אנשי רק"ח החיים ולומדים במימון המפלגה, ואשר כל תפקידם ומטרתם — יצירת סערות בקמפוס. לא אכפת להם שיזרקו אותם מכאן. יאמרו לך, ותמיד תמצא מי שיישבע ששמע את ג'עפר פרח טוען שבאוניברסיטת מוסקבה תמיד יקבלו אותו. ג'עפר מכחיש כמובן את הדברים. "אני לומר על תשכוני, אין לי מטרה לעשות מהומות, עובדה שבמשך שנתיים היה כאן שקט".

אוהד ירון, פרופסור בן-דרור ויו"ר מועצת הסטודנטים שמואל בן נפתלי מסכימים כי אכן במשך שנתיים היה כאן שקט, למרות שראשי הסטודנטים הערבים היו גם אז מחמד ע'נאים וג'עפר פרח. הדברים בגנותם של פרח וע'נאים מושמעים לעתים קרובות ועל ידי אנשים רבים. תמיד, אגב, בתנאי ששמם לא יוזכר בקשר לכך. אחרי הכל, הרי מדובר כאן בחופש הביטוי.

רקטור אוניברסיטת חיפה גבי בן-צור: "הפעילות הציבורית הושעתה לשבועיים"

שמואל בן נפתלי (משמאל), יו"ר מועצת הסטודנטים: "קל להגן על ג'עפר פרח אם יפגין למען מדינה פלשתינית לצד מדינת ישראל". מימין, אוהד ירון.

ימין ושמאל

היכולת לזכות בחופש ביטוי ובאמצעי התבטאות בקמפוס תלויה במידה רבה במסגרת אליה אתה שייך, גיבושה וכושר ההתארגנות שלה. תלונות על סתימת פיות באוניברסיטת חיפה נשמעות כיום מהשמאל בלבד. מהשמאל הקיצוני. הימין באוניברסיטה דומם. רשמית, הימין באוניברסיטת חיפה אינו קיים.

לאחר שבע שנים בהן שלטה במועצת הסטודנטים בקמפוס החיפני סיעה המזוהה עם הליכוד, הגביר בשנתיים האחרונות השמאל החיפני את כוחו. בבחירות האחרונות למועצה זכתה סיעת "סלע", המזוהה עם מפ"ם, רץ ומפלגת העבודה, בתשעים אחוז מהקולות. למועצת הסטודנטים נכנס סטודנט ימני אחד, שרץ באורח עצמאי. אם אין סיעה, אין מנגנון – אין למעשה ביטוי. משום כך הימין בקמפוס, לכאורה, אינו קיים. בשטח, כאמור, אינו מתבטא, ואיש, בכלל אנשי הימין, אינו מתלונן על כך.

תלונות על הגבלת חופש הביטוי נשמעות, כאמור, רק מן השמאל [illegible]

רשמים רשומים

נחום גוטמן, שספר רישומיו ראה אור ב„ספרית־פועלים", מחזיר אותנו אל ישראל העובדת, אל הטייחים, הרצפים, הסיידים, חופרי ה„צלחות" בפרדס, אל הללו ש„האדמה רועדת תחת כפות רגליהם"

מאת נתן שחם

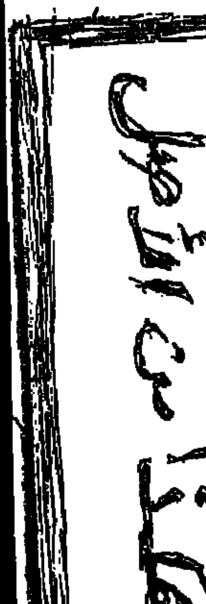

בתבנית נוף מולדת כלולים לא רק רגבי העפר, שנלבטו בהם רגלי האיש בעודו רך בשנים, אלא גם הציורים שראה ברגע שנפקחו עיניו להבחין בין הרומה והשונה.

בנוף ילדותי שלי שזור הקו האופטימי של נחום גוטמן, בן־הארץ, שגדל כמוני, אף־כי שנים לא מעטות לפני, בין חולות וכחול שמים, בעיר קטנה ואנשים בה מעט. זה הקו אשר כו הועתקה אל נקי המציאות הארץ־ישראלית, כפי שנתקבעה בתודעתי בשחר ילדותי. אפילו צרדיה המכוערים נסקרו בבת השחוק, הסולחת לבן אנוש את זדון לבבו, שנשקפה אלינו מדפי „דבר לילדים". כך, חלומית מעט, שוחקת, מלאה הפתעות טובות, שוחרת טוב, סקרנית, וחדורה יראת כבוד כלפי בעלי מלאכה אחת. כציור נעים ונלבב של נחום גוטמן, נתגלתה גם לפני הילד המציאות רבת הפנים, שלכד הצייר ברשת של קווים דקים.

אי־שם, בגל הניירות שאבד בדירת הורי שנתרוקנה מיושביה, מצוי גם דף נייר חלק ועליו, בקווים דקים, מעטים להפליא, גם דיוקני שלי, בן השש, ילד תווז, חסר מנוחה, שחייבים לרשמו בתנופה אחת, לפני שיפרח לו. כתינוק בן זמננו, הרואה את תמונתו נשלפת מתוך מצלמת הפולרואיד, הבהק כהרף־עין והנה הוא עצמו בחיוך נבוך על גבי נייר מבהיק — כך ישבתי, באותה דירה בשדרות רוטשילד, שאחרי שנים רבות אני עתיד לשבת בה לפני „הוקן". יצחק שדה, לקבל עלי עולה של מלאכה אחרת, והוקסמתי מן המהירות שבה שירבט נחום גוטמן על פני הגיליון החלק קו דק ורך ושמח והגישו לי. הבטתי בו בפליאה: הקו הזה הוא אני.

הקו של נחום גוטמן, שפתח בציור המספר סיפור וסיים בסיפור המצייר ציור ליווה את בני דורי, והבאים אחרינו, עוד שנים ארוכות. לב ילד נפתח גם אל גוטמן המספר, המעיר את עינו לחמורים סוריאליסטיים בכחול, ומדבר אליו כִּדַבֵּר איש אל רעהו, לא מגבהי המרומים של דעתנות בוגרת אלא כדרך שמסתודדים עם ילד חכם וסומכים עליו שהוא מבין דבר מתוך דבר. קו לקו, נקודה לנקודה, והדברים ידועים.

עד כאן על גוטמן האיש ומה שבינו לבין קהלו הצעיר. אלבום זה בא לחתום בספר זיקתו לאנשים עובדים, יחסו החם והאוהד לעושה במלאכתו ולערכים של ארץ־ישראל העובדת: הלא הם הפשטות, הצניעות, ואהבת העמל.

אנשים עובדים לא היו לנחום גוטמן נוף ובו אנשים, טבע לא דומם, אלא תמציתה של אותה הוויה, שביקש לחתום בספר, בקו, בצבע ובמלה. כברוך סגלוביץ־כינורי, איש המוסיקה מ„חמור שכולו תכלת", ש„רצה לחבר מנגינה ארץ־ישראלית, לא בכיינית, לא עצובה ולא משרה דיכאון", אבל שתהא גם מקורית וגם נאמנה לחיים ו„לא תזכיר את השירים הערבים או האוקראינים, וגם שלא תהיה הורה". לאמור, לא תאחז בבטוח ולא תתכוון אל המוסכמות, כך רצה גם נחום גוטמן לשרטט את הקו הארץ־ישראלי ולגלות את צבא המקום האכזרי הזה, הבוער בשמש, בצורה שתהא לא בכיינית ולא מרחמת על עצמה ולא חיקוי של האסכולה השלטת בפריס ומחייבת את הפרובינציה. בדיוקנו של אדם שקוד על מלאכתו מצא כמרומה משהו מרוח המקור הארץ־ישראלית.

מיתוס העמל לא היה לדידו רק מס השפתיים שמשלם הצרצר לנמלה, האוגרת למענו את התבואה ומניחה לו לצרצר כאוות נפשו. תלמיד בצלאל, שירד בזמן מלחמת העולם הראשונה מירושלים לפתח תקווה לחפש עבודה, להחיות נפשו, פגש שם לראשונה את הפועלים, שירע על קיומם, ואולי גם הוקיר, אבל, כיוון שלא שהו כיפו אלא תקופה קצרה, לא הכיר מקרוב. הפגישה הזאת השפיעה עליו עמוקות. אקסטרנים אלה, שרבים מהם לא טרחו לעמוד בבחינות הבגרות, השכלתם היתה מרובה משל בוגרי הגמנסיה הרצליה, ובקיאותם בהוויות עולם מפליאה עוד יותר. הם פתחו לפניו „אשנבים לעולם הגדול, למחשבות רבות ולתחושות של אהבת אדם", כפי שכתב ב„בין חולות וכחול שמים".

ואם קודם לכן צייר אנשים עובדים, מפני שחיפש את „השלווה והיופי הפטריארכאלי, והרמוניה שבין תנועה ודיבור" שמצא אצל הערבים, והפיק הנאה אסתטית מן „התענוג והיופי שבכל עשייה פלאסטית", ו„תנועות השרירים הגבשושיים המרפרים את עצמות השכם". אותה הנאה שהיתה לו למראה חיפושית הזבל „היודעת את הצונה ומקיימת את חייה בתבונה רבה כלפי העתיד", או הנמלה המובילה גרגר תבואה — עתה צייר את הבנאי „העושה את מלאכתו בחן ביטחון ודייקנות" ואת הטייחים, הרצפים, הסיידים, חופרי ה„צלחות" בפרדס, והנגר המביא לעיר החולית „ריח יער", והסבלים, ש„האדמה רועדת תחת כפות רגליהם", והעגלונים והשענים, כאמן שמצא בעלי ברית וגילה את המכנה המשותף לו ולהם.

התימנים, בעלי האצבעות הרגישות והעיניים הפיקחיות, שגרו בארגזים של פסנתרים, שוב לא היו המרות־ציוריות, שכמה מאמני העת ההיא ציירו לצד הכותל המערבי וחבר קבצניו כמין שירות לרעיון הציוני, אלא אחים לעמל, המברכים בלב ענו על העול, אנשים העוסקים ביישובו של עולם ועליהם הוא עומד.

הוא עצמו עבר בינתיים בנתיב הייסורים של שכיר־יום, העומד מבויש בשוק העבודה להשכיר את כוח זרועותיו לאיכר, שהעדיף עליו פועל זול יותר, לא מאורגן, והזיקה לתנועת הפועלים נהייתה ברורה וחד משמעית יותר. גם ההתנסות בגדוד העברי, בחברת מי שעתידים להיות מנהיגיה של ארץ־ישראל העובדת, נתנה אותותיה בתמונת עולמו. בכל מאודו רצה להיות אחד מאלה, אנשים של מלאכה פשוטה המתגלים בשעת הצורך, כאותו אלמוני, גיבור נעוריו, איש חיל, עשוי לבלי־חת. שפרש מעסקי הגבורה בענווה, בלי לבקש לעצמו דבר, אפילו לא שֵׁם, וחזר להיות „פועל בניין, בהליכה רשלנית, ומכנסיו ספוגי הסיד מוקשים ומרושים". עמם רצה לאכול ארוחת בצל, „ברוח הענווה השכיחה בין עובדי כפיים", כעושה במלאכת הציור, שהתייגע במלאכתו וישב לנוח במקום אשר בו „נמגר ימים טובים לנשמה".

כשובו מפריס, מלא וממולא בתבניתה של בירת האמנויות של העת ההיא, לא נתכחש לידידיו הישנים. השעות ברזכות לא זרעו בו כפק. „אפיו של אדם מתגלה בשעת מלאכתו" ולא אפיו בלבד אלא גם הערכים שהוא מחזיק בהם, ידע. העבריים [illegible] תחת כפות רגליה של אשה עובדת בגינה אי אפשר להעביר למקום אחר, כתב, „ויהיו בגדי העבודה" [illegible] „עיר קטנה ואנשים בה מעט", בין הפליטה המחוררת עם עולב [illegible] אנשים מכורים למלאכתם [illegible] [illegible] פירות".

אילו מכאן השפע העצום של רישומים אשר [illegible] מתם [illegible] מקום באלבום זה. [illegible] עליו שירה אותה [illegible] שבלעדיה לא היה אפשר לגלות את השנים הראשונות שידעה הארץ ברוחות אחרים, והוא שקחת ההוויה של אדם [illegible] בעל את בעלי העבודה כלו „ברגש", כי הוא „שלוח ליום החדש שמתחיל".

האורתודוקסיה — סוס טרויאני

הביטחון והכלכלה מהווים, זה שנים, נושאי מפתח במחשבתו של הפרט ובפעילות הפוליטית בישראל. עם שהן דוחות לאחור בעיות חברה ופנים. אין ספק, שבקבוצה דחויה זו קיימים נושאים בוערים ורבי־חשיבות למגזרים חברתיים שונים, בהם בעיות הפער העדתי, שאלות יחסי יהודים־ערבים, אפליה מעמדית ועוד. אולם מסופקני אם קיימת עוד בעיה שהיא כל כך משותפת לכולנו, והמהווה סכנה ראשונה במעלה לקיומנו כעם – כמו בעיית ההשתלטות הדתית על חיינו.

מאז לבלובו של הרעיון הציוני התנגד לו הממסד האורתודוקסי בכל אונו. אגודת ישראל, כמפלגה, הוקמה מלכתחילה במטרה להילחם ברעיון הציוני, והיא לא חסכה מאמץ למנוע את הקמתה של המדינה, שהגיעה לעצמאות על אף התנגדותה. עד עצם היום הזה מהווה האורתודוקסיה החרדית אלמנט אנטגוניסטי לציונות, ואינה נוטלת חלק במטלות הקיומיות של המדינה, תוך ניצול בוטה וציני של משאביה הדלים. עד עצם היום הזה לא זנחו גורמים אלו את השאיפה לחסל את הישות הציונית; הם רק למדו מכשלונם של נטורי קרתא, שיושר והצהרת כוונות כנה ואמיתית לא יביאום למטרתם. לפיכך נקטו שיטה שונה: הסוואה, דו־פרצופיות והתכסות במסכת־כזב. באמצעים אלו חדרו שונאי הציונות ומתנגדי המדינה לכנסת ולוועדותיה, לגופים ממלכתיים רבי־עצמה כוועדת הכספים ואחרים, ועד לממשלה עצמה הגיעו. כל זאת לא מתוך אהבת המדינה חו"ח, או מרצון להשתתף בנטל החזקתה וקיומה. מטרתם היחידה היא להשתלט על המדינה כמתוך סוס טרויאני, על מנת לחסל את הישות הציונית מבפנים, ולהקים על חורבותיה את משאת נפשם – מדינת הלכה! ואולם, בעוד הסוס הטרויאני ניצב בשקט עד הגיע רגע הפעולה, את הסוס שלנו אנו מאכילים ממזוננו, מכלכלים מכספנו, מסוככים עליו בדמם של טובי בנינו, שנפלו למען יוכלו "חיילי צבאות השם" להוסיף ו"ליהרג באוהלה של תורה". הסיוע הרב ביותר לעיוות הזה בא דווקא מאתנו, הציבור החופשי, מתוך התרדמה שנפלה עלינו, מהאדישות שאנו מגלים לנושא ומחוסר האחדות המאפיין אותנו.

מסע כיבוש מתוכנן היטב

את ההשתלטות על הישות הציונית ועל המדינה הדמוקרטית משיגה האורתודוקסיה החרדית באמצעות שלושה יעדי משנה: התחיקתי, הגיאוגרפי והאנושי.

● **במישור התחיקתי** מתבטאת הכפייה בניצול בוטה של הליכים דמוקרטיים ויחסי־גומלין פוליטיים, הגוזרים עלינו באמצעות הכנסת והרשויות המקומיות חוקים ותקנות הלכתיים, המנוגדים לאופיינו, לאמונתנו ולרצוננו. היום הגענו למצב אבסורדי בו הפרט, בניגוד לזכויות שהעניקה לו מגילת העצמאות, אינו יכול להיוולד, להתחנך, להתבגר, לשאת אשה, ללדת ילדים, להתגרש, לחיות ואף למות מבלי שעבדקנים שחורי בגדים בשם פולחנים שאבד עליהם כלח, ימששו בגופו, יכתיבו לו את אורחותיו ומועדיו, ויקבעו את התנאים לחשובים שבמאורעות חייו.

● **כיבוש השטחים:** על־פי פקודה מגבוה יוצרים עובדות בשטח: נדידת אוכלוסיה חרדית ליישובים ולרבעים חופשיים, הפיכת דירות מגורים לבתי־כנסת, הקמת "ישיבות" וכוללים תוך דחיקת רגלי התושבים המקומיים בשל סגירת רחובות ושינוי אורחות־חיים. כך משתלטת האורתודוקסיה "אחד אחד ובאין רואה" בשיטת ה"סלאמי" הזוחלת, על ערינו ויישובינו: יבניאל, ראשון־לציון, רחובות, ירוחם, נתיבות, אופקים, צפת ובעיקר – ירושלים. נצא נא לרחובות העיר שאהבנו, ועד מהרה יתגלה השינוי המדהים בנופה האנושי: לא שלנו היא כבר עתה, ולא ירחק היום בו נזדקק לוויזה בהיכנסנו אליה!

● **כיבוש נפשות**, או האינוס הפרסונלי. את חטאי אני מזכיר היום: גם אני, כמותך הקורא, נגוע הייתי בשאננות אישית, בתרדמה חברתית ובהבנה שגויה של המרקם הלאומי; גם אני חשבתי, עד לא מכבר, שפחדי ההשתלטות החרדית הם בבחינת "צל הרים כאנשים". אולם, ניתוח קו המחשבה של הממסד האורתודוקסי ומהלכיו, הוא שהעמידני על טעותי: התברר למנהיגיו כי ללא עם לא יצליחו להקים כאן מדינת הלכה, ואת העם, את המשאבים האנושיים אי אפשר ליצור יש מאין. הממסד האורתודוקסי יוצר אותם, אפוא, מתוכנו, מלשדנו, מעצמנו ובשרנו. ראשיו ושלוחיהם מכנים זאת "חזרה בתשובה" – תהליך שאין בו לא חזרה ולא תשובה. זהו תהליך התחרדותי, המסתמך על שיטות מקצועיות בדוקות הקרויות "שטיפת מוח", בתהליך מהיר של המרת דתו ודעתו הופך אדם חופשי לחרדי־קנאי. ראשיתו של תהליך מתוכנן זה בהוראה שהונחתה הישר מברוקלין על־ידי מי שמוכתר בידי חסידיו כ"נשיא העולם". חב"ד, המצניעים כיום את מעורבותם בנושא ההתחרדות, התפארו במפעלם זה בטרם הזדעק הציבור החופשי להתריע כנגד השלכותיו: לשאלתו של העיתונאי רן כסלו ("הארץ" 30.3.84) האם גם לחב"ד יד בתרושת החזרה בתשובה ענה וולף, דובר חב"ד: "גם אנחנו אנחנו היינו הראשונים! כבר ב־1935 ציווה הרבי (מלובביץ', ד.מ.) לפעול בין החילוניים כדי להחזירם לדת, ומאז אנו עושים את זה". ואכן, מאז הם עושים את זה, והיטב!

אנו, שסובלנות חרותה על דגלנו, שחופש המחשבה והדעה שמורים עמנו לכל מי שצלם אדם לו, מוצאים עצמנו במלכוד בהתייחסותנו לזכותו של הפרט להמיר את דתו ודעתו. מלכוד זה מקורו באי ידיעת העובדות. קיים הבדל יסודי בין בחירה חופשית ביקורתית, ומתוך טווח רחב של אפשרויות, לבין התחרדות במתכונתה הנוכחית. "כת התשובה", ככל כת מיסטית אחרת, מבססת את הישגיה על תהליך מהיר של המרת דעה, תוך הצגת העולם בצורה דיכוטומית – שחור או לבן; הפגזת אינפורמציה שקרית ל"בורים", הצגת הוכחות "מדעיות" לאמונות, מיתוסים ומיסטיקה; הפרדה שיטתית מהעולם הקודם תוך קריעה מהמשפחה וביטול האישיות הקודמת; הפגזת "אהבה" בלתי פוסקת, תוך דיכוי המחשבה והיוזמה העצמיים. את מקומם של הללו תופסת סמכותו המוחלטת של המנהיג החדש – ה"גורו־רבי". כל זמנו של הקרבן מוקדש לקיום אינטנסיבי של פולחנים במצוות הגורבי שאינם מותירים שהות כלשהי למחשבה, לשיקול דעת, ועמם – לסיכוי לחזור לעולם השפוי. אין כיום עוררין על כך, שכתות מיסטיות הן תופעה שלילית, הן מבחינה אישית, הן מבחינה חברתית. אולם כאשר כת כזאת עוטה על עצמה גלימה יהודית, כובע שחור, פאות, ציציות וזקן עבות, מיד מתגמדים אנו בפניה. ליצן החצר חוזר ומופיע על מרקע הטלוויזיה שלנו, שהיא בבחינת מוקצה מחמת מיאוס בבתיהם שלהם, וכולנו נמסים למראהו. מכתירים אותו בתואר "כבוד הרב", ואפילו לשונו של המראיין המקצועי קופאת בפיו. מוחנו ופינו מתאבנים כל אימת ש"רבי" כזה ניצב למולנו. "קדושה" נפלה עלינו. "צעירי אגודת חב"ד" הוציאו לאור גם השנה עלון לחנוכה, כמנהגם בשאר חגי ישראל, שאינו אלא תדריכו של הגורבי בהלכות פולחן. לא נגרע מנייר זה תצלום פניו של הגורבי בלוויית מלות תפילה, ובתחתיתו תמצא כתוב – שחור על גבי לבן – "נא לשמור על קדושת הגיליון". קדושת הגיליון! צא ולמד מה רב כוחה של שטיפת מוח, היכולה להביא מאות ואלפים של "מומרים" להאמין, שדף נייר עלוב זה, שמוצאו בחדרה וסופו בחיריה, "קדוש" הוא! ומדובר באותו "חב"ד נחמד", שצה"ל מתיר לו להיכנס חופשי לכל מחנותיו ולעסוק שם במיסיון כאוות נפשו. "הם נחמדים", אומרים בכירי צה"ל התמימים, "ואין פגיעתם רעה".

הפתרון טמון בכספת הפוליטית

לשטיפת המוח החרדית חייבת לבוא תשובה נחרצת! שומה על כולנו להבין, שאין בין "כת התשובה" לבין המסורת היהודית אלא סממני פולחן בלבד. השימוש שהם עושים במלה "שורשים" מוטעה הוא ומטעה במתכוון: "סבא", גם אם היה דתי, לא היה בלתי שפוי. לרובנו היה אבא ציוני שהבין, שישועה לעמנו לא תצמח מלימוד פאסיבי של הלכה חנוטה, ולא מקפיאה על שמרים עבושים, אלא דווקא מחידוש, מפריחה לאומית, יוצרת ובונה. מרבית בני עמנו לא ממזרח אירופה באה; שטריימל עשוי פרוות שועלים (טפו! טרף!) או קאפוטה וגרביים לבנים לא בחזקת מסורת לבוש היא להם, כשם שהיידיש לא שפת אמם היתה. אבא היה לנו, שנטש את מאה־שערים לטובת המאה העשרים, והם לא יחזירונו לשם בכוח!

הפתרון אינו יכול לבוא על־ידי מאבק של יחידים. לאדם הבודד קשה מאוד להילחם בממסד רב־עצמה. אולם מכאן ועד לתחושת תבוסתנות, לאדישות שמקורה בטלנות חברתית ושובע פיסי־רוחני המרחק רב, ואסור להשלים עמה. יחד עם זאת ברור, שהפתרון הרדיקלי טמון בכספת הפוליטית. רק מנהיגות לאומית נחושה ומאוחדת מסוגלת לחסל את ההשפעה החרדית, ויחד עמה את הסכנה שבהתגשמות החזון השבתאי בדבר מדינת ההלכה. אלא שכאן חוזרים ומגיעים אנו להתדיינות בפרוטות, למסחר בכיסאות ולמקח וממכר פוליטי. רבים הם התמהים כיצד במדינה בה רוב האזרחים חי במושגי המאה העשרים, מצליח מיעוט קיצוני להחזירנו למאה שערים?! כיצד אפילו התנועה הקיבוצית מתגמדת בפני קומץ חרדים, העושים בחברתנו כאוות נפשם. התשובה נעוצה בסדר העדיפויות של התלבטויותינו הלאומיות־פוליטיות: הביטחון והכלכלה, יחסי יהודים־ערבים כמו גם הפער הבינעדתי – כולם חשובים עד למאוד. אולם נושא ההשתלטות החרדית חשוב מכולם, ולגביו הרי קיימת תמימות־דעים בין פלגיו השונים של הציבור הציוני!

במבוך הדילמה הפוליטית מוצא לו האופוזיציונר תירוץ נוח להיותו כזה: הדמוקרטיה, הוא אומר, מחייבת קיום אופוזיציה, אחרת השלטון יסתאב. אמת ויציב. אולם טיעון תבוסתני כזה, בעל הלגיטימציה ה"עקרונית", משחרר אותו מאחריותו לבוחריו, ומהתחייבותו המוסרית "להגן עליהם בשם הדמוקרטיה מפני השתלטותו של גורם אנטי־דמוקרטי". על מגילת עצמאותנו חתמו והבטיחו לנו בכירי מנהיגינו בשנת 1948 את הדמוקרטיה, הסובלנות, הפלוראליזם והחופש האישי. במציאות ימינו, 39 שנים מאוחר יותר, הפכו הבטחות אלו לבדיחה עלובה, לעג לרש. הממסד החרדי, שהולך ומשתלט על חיינו, אינו מכיר בהן כלל: **דמוקרטיה** – היכן תמצאנה בחצרו של הגורבי שעל פיו יישק דבר? **סובלנות** – היכן? בבתי הדין הרבניים, או שמא בכת־התשובה מצויה היא? האם גם ילדי החרדים זוכים בעידוד, בפתיחות ובחופש לבחור את דרכם? האם הממסד החרדי מתיר לנו, יהודים מזרמים אחרים, להיכנס לבתי־אולפנא שלהם ולספר לילדיהם ציונות מהי, ערכי העבודה, אזרחות טובה, אמנות ומדע מה הם? מעדיף אני, לפיכך, שבאופוזיציה יישב משהו אחר ש"יבטיח" את הדמוקרטיה, בעוד נציגי שלי יושבים בפנים, מעורבים אקטיבית ולא פאסיבית בקביעת אופיה ודמותה של החברה הישראלית. אם נמשיך במדיניות פלגנית ונתחים משובחים ונפלאים של החברה שלנו יוסיפו לפעול בכנסת, בממשלה ובשלטון המקומי בנפרד, יוסיף הממסד החרדי לנצל את פלגנותנו לצרכיו כשהוא סוחט אותנו מזה וגם מזה לא ימשוך ידו. לעד אנו ניאבק נואשות לגבי שאלה היכן יעבור הגבול, האם להקים יישוב בגדה, האם להחזיר עקורים למקומם או האם להזדהות עם מעצמה זו או אחרת – יוסיף הסחטן החרדי בתהליך בלתי הפיך לכרסם נתחים נוספים מישותנו. אם לא נתאחד כיום בנושא הקריטי ביותר לקיומנו – נושא ההשתלטות החרדית – נמצא עצמנו מהר מאוד כבהצגתו של הספרי: החילונים האחרונים, אלא שאז כבר לא יהיה לנו פארטנר להתווכח באשר לאותו גבול, לאותו יישוב, לאותם עקורים, או לגבי אותה מעצמה, וממילא לא תהיה לדבר חשיבות, שכן הכל יוכתב לנו מלמעלה, מחוד "קדושתו" הגורבי מה התמורה.

יליד תל־אביב, 1933, נשוי לד"ר צופיה מלר, אב ל־4 — עופר, עזית, אורון וסיון. בוגר הפקולטה לרפואה באוניברסיטה העברית בירושלים, פרופסור בפקולטה למדעי הבריאות באוניברסיטת בן־גוריון ומנהל מחלקה במרכז הרפואי סורוקה בבאר־שבע. יו"ר ועד העמותה "נפגעי החזרה בתשובה", ת.ד. 3730, בת־ים.

שלום בית

חיה יוסף

של מי הזקנים האלה?

למה לא

"טיבה של מדינה נמדד לפי התייחסותה לזקניה" ומדינת ישראל נמצאת בשפל הדירוג. בפגישת עיתונאיות עם שרת הבריאות, שושנה ארבלי אלמוזלינו, בה שוחחה על מערכת הבריאות ובעיותיה, התברר שוב ושוב, עד כמה נכשלה המערכת האחראית לחולים, חולי נפש, נרקומנים וכל הזקוקים לטיפול סיעודי. שרת הבריאות רגישה לנושא ויש לקוות שתמצא דרך כלשהי לפתרון בעיות שנראות לנו כבר כאבודות, כגון: הרפואה השחורה, והתורים לאשפוז סיעודי של זקנים. דווקא בנושא הטיפול בזקנים חולים, שבבוא היום עלול להיות בעייתו של כל אחד מאתנו — נכשלנו לחלוטין. מחיר יום אשפוז בבית־חולים גריאטרי ממשלתי נע בין 51־97 ש"ח בעוד שיום אשפוז בבית־חולים כללי עולה היום 164 ש"ח ועומדת בדיון העלאתו ל־180 ש"ח (המידע נתקבל מדובר משרד הבריאות בירושלים).

שושנה אלמוזלינו (שכיבדנו אותה בשם חיבה: שושנת הבריאות) דיווחה בצער על זקנים השוכבים במחלקה רגילה בבית־חולים, כי אין מקום במחלקה גריאטרית סיעודית, ולעתים קרובות ילדיהם אינם מוכנים לטפל בהם בביתם. ושוב אני רוגזת על יפי־הנפש האומרים ושואלים: איך זה כשהיו אלה ילדים קטנים ההורים טיפלו בהם בכל התנאים ועכשיו, לעת זקנה, לא מוכנים לעשות את המאמץ ולהקריב מעט מן הנוחיות שלהם ולתת להוריהם למות בתנאים טובים באווירה ביתית?...

כדאי שגם ילדי הקשישים החולים וגם משרד הבריאות יזכרו כמה עובדות: גם ילדי הקשישים החולים ברוב המקרים עברו את גיל ה־60, ובדרך כלל הם כבר לא בכושר מלא. רבים מהם עוד עובדים, מנהלים את משק ביתם, יש להם ילדים ולפעמים גם נכדים, וברוב המקרים הם גרים בדירות התואמות את צרכיהם בלבד. כדי לטפל בהורה הזקוק לטיפול מלא, כלומר, שאינו יכול לשרת את עצמו, שאין לו שליטה על היציאות שלו, זקוק להשגחה למניעת פצעי לחץ, רחיצה יום־יומית ומתן אוכל, יש צורך בתנאים מיוחדים (חדר בגודל מתאים, מיטה מיוחדת, כיסא גלגלים, בית שימוש נייד, מקלחת או אמבטיה לצרכים המיוחדים של המטופל בבית ומערכת אזעקה) וזקוקים לעזרה, לא רק לשעה או שעתיים ביום. קשה לקבל מטפלת או מטפל, קופת חולים משתתפת בפרוטות בהוצאות לעזרה ביתית, ושום מוסד לא נותן עזרה ממשית מלבד "יד שרה" המאפשרת קבלת מכשירי עזר לזמן קצוב. אחות סיעודית באה לפי קביעת תור מיוחד שלעולם לא עונה על צרכי המשפחה המטופלת בזקן חולה. למשפחה אין שעה אחת חופש, וברוב המקרים אינה יודעת ואינה יכולה לתת להורה את הטיפול הנכון. מס הכנסה, אשר מתחשב בחשבונות של רופא שיניים, לא מתחשב במעט בהוצאות הגבוהות של טיפול ביתי סיעודי. אנא, אל תטיפו מוסר בנושא זה.

חדיש ונוח

גם זאת אופנה

אופנה

אילו חילקנו נקודות לגברים על טעמם בי־לבוש היה הגבר היש־ראלי בוודאי מקבל אפס על טעמו הטוב, ומאה על טעמו הרע בכל הקשור ללבושו. אפילו, כשהוא מופיע בלבוש הקונסרבטיבי, (שמשום מה חושבים שזה הלבוש האלגנטי), כלומר חליפה בעלת שני חלקים הוא נראה... בדרך כלל, משלומפר. אם כבר חליפה, אז גם תוסיפו את החזייה, או אפודה סרוגה, כלומר ללא שרוולים. זה חשוב, כי גבר הלובש חליפה מחויטת כדרך כלל מכוער יותר, ולדאבוננו הרב גם בעל כרס מכוכרת. המכנסיים מתחילים מתחת לכרס, והחולצה מרושלת, ואם הוא מעונב בעניבה — היא מתנופפת קלילות ברוח. כשלובשים חזייה היא מכסה קצת את הכרס וגם שומרת על חזית מסודרת. ולמה שלא ילבש כתפיות (שלייקס) במקום חגורה? הרי החגורה לוחצת על הכרס וגולשת תחתיה?

המכנסיים צריכים להיות ארוכים ולכסות את הגרביים. הוי הרגליים של הגבר! וו צרה צרורה. הישראלי אוהב גרביים קצרים עם גומי, כדי שיחזיקו מעמד ולא יירדו לנעליים. הגבר מתיישב, משלב את רגליו, המכנסיים עולים מעלה־מעלה, והמראה — רגל שעירה, בין הגרב למכנס. לא אסתטי. והנעליים? יש לי רושם שהפסיקו למכור משחת נעליים. איש לא מצחצח את נעליו, ונעלמו מן הרחובות מצחצחי הנעליים של פעם. הגבר הישראלי הממוצע אינו מתאם את צבעי לבושו, והוא גורב גרביים בצבע שאינו מתאים לצבע הנעליים ולא אכפת לו לחליפה או מכנסיים בצבע כחול לנעול נעל חומה. כשחולצתו גדולה עליו הוא מקפל את חפתי השרוול. וכך פג כל החן של מקטורן שבקצה שרוולו מציצה חולצה לבנה...

או מה לובשים היום הגברים שנראים גם בגיל העמידה כמו בגיל הריצה?

מכנסיים רחבים חופשיים, צרים כלפי מטה. מאוד יפה דגם המשבצת, אפילו בכמה צבעים כגון: חום, בג' וירוק, או צהוב כהה. הכתפיים מודגשות במקטורן ובאפודה כתפיים שמוטות. אפודות גולף מאוד מחניפות לכל גבר, ואפשר ללבוש אותן אפילו תחת חליפה חגיגית. מעיל חורף קצר או ¾ מאוד אופנתי, גם ללא־כל־כך צעירים, מבד דנים (ג'ינס) בכחול או שחור, קורדרוי רחב או צר. רוכסן רחב, בטנה חמה, אפילו דמויית פרווה, כיסים גדולים, שרוולים רחבים, חפתים שאפשר גם לקפלם. מאוד אופנתי, חם ונעים הוא המעיל הקלאסי, הארוך, חופשי או בעל חגורה, כתפיים מעט שמוטות, רחבות, דש ארוך וצר. אותו דגם הולך גם למעילי גשם בדגם הטרנצ'־קאוט. הצבעים: אפור, חום רך כחול כהה בתוספת הרבה צבע אתר.

באגט כמו בפריז

יד לפה

כדי לעודד אתכם לנ־סות, או נאמר ליתר דיוק: להעז ולאפות במו ידיכם לחם צרפתי (באג־גט), אספר לכם איך גיליתי שאפשר בלי בעיות להכין את הלחם האהוב כל כך על הצרפתים ועל הישראלים.

באחד מכפרי הארץ, בגליל, יש לי חבר טוב, גבר שעבר מזמן את גיל ה־70, קטוע רגל ומלא שמחת חיים. הגעתי לראש פינה, צלצלתי אליו ושאלתי האם אפשר לבוא לביקור, והוא בשמחה ענה: בואי ונאכל יחד ארוחת צהריים. אמרתי שייקח לי איזה ¾ שעה עד שאגיע.

כשנכנסתי לחצר ביתו קיבלו אותי נביחות כלביו וריח משגע של לחם טרי. סיפר לי החבר: קיבלתי מתנה ספר בישול, כלומר ספר שבו רק מרשמי לחם. ולא תאמיני, התחלתי לאפות לחם במו ידיי, ואני ממש מכור לכך. הפעם הכנתי באגטים... מה לומר: היתה זאת ארוחת מלכי צרפת. באגט, אמנם קצת קצר מאלה שקונים, כי התנורים שלנו קטנים יותר מתנורי המאפיות, אבל טעם גן־עדן, ובתוספת חמאה מוקצפת (גם היא מעשי ידיו) קפה הם עם הרבה חלב וסוכר. לכן לא פלא שרציתי לראות את הספר. חנה גולדשטיין (הוצאת מסדה) אספה את המרשמים לספר, ובפהה, שכבר המליץ על "יהי צביה בן שלום במרווה" אדם וביתו, אך כדי להמליץ שוב הנה המרשם לשלושה באגטים:

● 6 כפות שמרים יבשים, 2 כוסות מים פושרים, כף דבש רך, כף מרגרינה מותכת.

● 6־7 כוסות קמח רגיל, כף מלח, קצת סולת ומי קרח.

ממיסים בקערה את השמרים בכלילת המים והדבש, משהים לתסיסה קלה. משנמסו השמרים מערבבים פנימה את שאר המצרכים ולשים בצק חלק ומוצק. צרים גוש או כדור, מעבירים לקערה משומנת, הופכים פעם אחת, כדי לשמן את גוש הבצק מכל צד, משהים לתפוח עד לנפח כפול. לשים את הבצק בשנית על משטח לישה מקומח ומחזירים אל הקערה המשומנת שיתפח עוד שעה. בינתיים משמנים לוח אפייה גדול שטוח ומפזרים עליו סולת. מרדדים במערוך עלה מלבני בגודל של 38x75 ס"מ, חותכים אותו לרוחבו ל־3 חלקים (38x25 ס"מ) וגוללים כל חלק מצדו הרחב. מתקבל מטה צר וארוך, מניחים את הגלילים על גבי לוח האפייה המוכן, כשהתפר כלפי מטה, מכסים ברישול ומניחים לתפוח לנפח כפול. מחממים את התנור לחום בינוני (180־200). לאורך הבאגטים חותכים בסכין חדה, כמה חתכים שטוחים, אלכסוניים, מושחים במים קרים מאוד ואופים כשעה עד שמתקבל קרום שחום, בתיאבון.

מסע הדוד מקס

גם זאת ישראל

זוכרים את הספר: "אגדה חרשה" של גיל הראבן? כתבתי עליו במדור זה לפני כמה שבועות (ור־תם מס' 51, משנת 86) וכתבתי כמה הייתי רוצה להכיר את ה"מחבר". והנה הכרתי אותה, כלומר אותה, כי גיל היא בחורה צעירה, ירושלמית, ובצחוק סיפרה לי איך הגיעה לשם: גיל. הוריה, כנראה חשבו על השם אביגיל, אך זה שם ארוך, לכן החליטו שמספיק לקרוא לה גיל. בצבא היתה קצינת חינוך, אחר־כך הלכה ללמוד באוניברסיטה בירושלים, שם למדה פסיכולוגיה, אנתרו־פולוגיה וסוציולוגיה. והיום היא בעלת תואר ב"א במדעי ההתנהגות.

גיל כתבה בין היתר מחזה למבוגרים: מדבר. הרץ ביחסיהם של חולים עם המציאות. בימים אלה מתחילות החזרות על מחזה לנוער: מסע הדוד מקס או המלחמה האחרונה. מקס, הוא איש קוקס העוזב את מקום עבודתו, מגלה ארץ בה מתנהלת מלחמה, והוא רוצה לדעת למה המלחמה? מי אשם? ומתברר שאיש לא אשם...

לגיל אין טלוויזיה בבית, והיא לומדת עכשיו תלמוד במכון הרטמן. שאלתיה למה תלמוד? והיא ענתה: מאותה הסיבה שאנגלי לומד את שייקספיר. תלמוד זאת הספרות שלנו... כזאת היא גיל. נחמדה, ביישנית, כשרונית, ובטוח עוד תפתיע אותנו בהרבה מאוד ספרים יפים.

גיל הראבן: גם תלמוד וגם תיאטרון

מחיר אי־הפגיעה

לפי בקשת ממשלת ארה"ב נמנעה ישראל במשך שנתיים מלתקוף את החיזבאללה, מחשש שהדבר יפגע בבני הערובה האמריקנים. שישה מיהודי ביירות כבר שילמו את המחיר

מאת אורי מור

בביירות — קרבות מבית לבית

במהלך פינוי צה"ל מלבנון, ביוני 85, גברו התקפות החיזבאללה על הצבא המתפנה, ומספר מטעני הצד והפיגועים של הקיצוניים השיעים הגיעו לרמה של הטרור בשנים 83־84, עד לכ־60 פיגועים בחודש.

החיזבאללה הוא, למעשה, פדרציה רופפת של מספר ארגונים שיעים חומייניסטים. אחד מהם, אל־אמל אל־איסלאמי, שפרש מאמל, ומונהג על־ידי מספר מנהיגים המתחרים ביניהם על השליטה, היה באותה עת בעיצומו של מאבק על השליטה ברחוב השיעי, שהתנהל בינו לבין אמל — הארגון היציג והמתון־יחסית של העדה השיעית בלבנון.

שייח' פדלאללה מנהיגו הרוחני של החיזבאללה (מפלגת האל) החליט למוטט את שליטתו של אמל ברחוב השיעי באמצעות הנשק העתיק והבדוק — הלא הוא נשק הטרור המופנה ללא הבחנה. כשסיסמאות כיבוש ירושלים בגרונם, הטילו המתאבדים השיעים את עצמם במכוניות התופת לעבר מחסומי צה"ל, התקיפו באומץ את מוצבי צד"ל והוליכו בתרועות ניצחון תהלוכת שלל בחוצות צור, הכוללת זחל"ם של צה"ל.

לרגע נדמה היה, שהחיזבאללה מצליח לגרור את אמל לפעולות טרור בלתי מבוקרות ובניגוד לרצונו, נגד ישראל ומאלץ אותו להתחרות בחומייניסטים על הבכורה ברחוב השיעי. ראש אמל נביה ברי, הרים את הכפפה החומייניסטית, שנזרקה לעברו ומיהר להוכיח כי בפעולות טרור נגד ישראל אמל מוכשר לא פחות מהחיזבאללה. משהוכיח אמל לשיעים בדרום כי גם הוא יודע לפגוע בחיילי צה"ל ובצד"ל, שנוא נפשו, מיהר למתן את עצמת התקפותיו עד למינימום סמלי, והפנה את זעם השיעים לעבר אויבם האמיתי בדרום. הלא הוא האויב הפלשתיני.

במשך השנים 85־86 המשיך החיזבאללה להתארגן ולהתעצם. במקום פעילות של כנופיות זעירות עברו אנשיו שכבר מנו כ־5000 איש, לפעולות בעלות אופי של יחידות סדירות למחצה.

עד לקיץ 86 לא היה חשש רב מיכולת השתלטותו של החיזבאללה על העדה השיעית בלבנון. חשש זה נחלש עוד יותר כאשר להצלתו של אמל מסכנת־השתלטות של הקיצונים השיעים הגיעה ישועה, כפי שאמנם היה צפוי — מהצד הסורי.

לסורים, היתה בתחילה השפעה רבה על הנעשה בחיזבאללה, אך הם נוכחו כי הם מאבדים שליטה על הנעשה בארגון — לטובת האיראנים. טהראן מינתה את שגריר איראן בסוריה, מוחתאשמי פור לנציב עליון של הארגונים החומייניסטים בלבנון, ודרכו הוזרמה נשק, כסף, והוראות לביצוע. היתה זהות אידיאולוגית בין המשטר החומייניסטי באיראן, לבין ארגוני החיזבאללה, שראו את עצמם כמכשיר להשלטת המהפיכה החומייניסטית בלבנון, וביסוס המשטר בארץ הארזים ועל ההלכה האיסלאמית תוך שיתוף אקומני עם הסונים. בראש הארגונים המסונפים לחיזבאללה עמדו אישי דת צעירים שקיבלו את השכלתם בערים הקדושות ובמדרשות של איראן.

הסורים החלו לחשוש מהתעצמות בלתי מבוקרת של החומייניסטים, שעלולה להתסיס גם את היסודות העוינים את המשטר בסוריה עצמה. שכן השליטה החומייניסטית הלכה והתבססה בבעל בק בירת הבקעה שגבולות ארוכים לה לאורך סוריה.

לפני כשנה, חשש שייח' פדלאללה כי הסורים עלולים לחסל כמה מראשי ארגונו כמו את מוסאוי, או את דובר הארגון איבראהים אל אמין) כמו שחיסלו קיצוניים סונים קנאים מטריפולי שהעזו לצאת מן התלם הסורי כפי שהתווה אותו "הנציב העליון" הסורי בלבנון הקולונל גאזי כנעאן. לפיכך הציע שייח' פדלאללה בישיבת מועצת החיזבאללה, בה השתתפו שישה מראשי הארגונים המרכיבים את "מפלגת האל" לפרק את הארגון בטרם יתנכל הזאב הסורי לאנשיו..."

הכל ייקבע באיראן

מבחנו של הארגון לא תתמקד במלחמתו בישראל, אלא ביכולתו לקיים את הבטחתו של הנשיא אסד לאמריקנים — לשחרר את בני הערובה האמריקנים שנחטפו על־ידי החיזבאללה (כמובן, תמורת טובות הנאה כלכליות ומדיניות שיוענקו על־ידי ארה"ב לסוריה), אולם גם טהראן הבטיחה לאמריקנים לשחרר את אותם שישה בני ערובה. כזכור כבר היתה טהראן, מאז מרץ 85, בעיצומו של מו"מ לרכישת נשק מישראל ומארה"ב תמורת שחרור שבויים אלה, לפיכך הודיעה טהראן לראשי החיזבאללה כי עליהם להישמע להוראות בכל הקשור לשחרור האמריקנים, רק לראשי המשטר באיראן! לאיראן היו גם אמצעי לחץ על דמשק שבאמצעותם ניסתה לכופף את הסורים. שייח' פדלאללה חשש, ובצדק, להיקלע לעיצומן של הסכסוך שבין דמשק לטהראן על שחרור השבויים האמריקניים. מצב זה גרם לשיתוק חלקי בפעילות העוינת של החיזבאללה נגד ישראל.

הפעולות קיבלו שוב תנופה בפברואר 86 לאחר שנחטפו שני חיילי צה"ל, כאשר היו בסיור בלבנון והגיעו לשיאן באביב ובקיץ 86 כשנהרגו ונפצעו עשרות אנשי צד"ל ואנשי האו"ם, לאחר שהחיזבאללה החליט לסלק גם את הזרים, אנשי האו"ם מלבנון, ויד אמל קצרו מלעצור בעדם. לאחר מכן חלה שוב רגיעה ויש המפרשים זאת במאבק הפנימי על השלטון בירושתו של חומייני באיראן. כאן המקום להזכיר כי אחד הטיעונים להצדקת מכירת הנשק הישראלי לאיראן היה כי באמצעותו אפשר יהיה להשפיע על השלטון באיראן למיתון פעילות החיזבאללה נגד ישראל בלבנון.

אורי לובראני, מי שהיה שגריר ישראל באיראן, וכיום מתאם הפעולות בלבנון, טוען, כי למעשה המאבק על הירושה בטהראן כבר הוכרע ואת השלטון תפסו היסודות היותר מתונים והפרגמאטיים בחצר החומייניסטית. כמו יו"ר הפרלמנט ראפסנג'אני וראש הממשלה מוסאווי, תוך כדי מאבק זה נטרלו את שליטתו בחיזבאללה של חוסיין האשמי, קרוב משפחתו של האיאתוללה הקיצוני מונטאזארי, הטוען לכתר הירושה. בשלב מסוים אף הושם האשמי במעצר, כאשר איראן התחייבה כלפי סעודיה שלא לתמוך יותר בייצוא המהפיכה החומייניסטית מעבר לתחומי איראן. נראה היה שהדבר נוגע גם לתמיכת האיראנים בחיזבאללה.

לאחר פינוי צה"ל מלבנון רבתה התקווה שארגון אמל יהפוך לכוח המרכזי בדרום לבנון ותיווצר מעין הבנה שבשתיקה בין הארגון השיעי לבין צה"ל וצד"ל. כך נקבע שגבולה הצפוני של רצועת הביטחון יהיה גבולה הביטחוני של ישראל, ולמעט מקרים בודדים, יימנעו כוחות צה"ל מלעבור קו זה. במהלך 86 נראה היה כי הבנה זו מתממשת ונוצר גם מעין מאזן אימה בין צה"ל לאמל, כאשר אמל ידע שפיגועים בישראל או בצד"ל משמעותם הפגזה מאסיבית ואדמה חרוכה מצפון לרצועת הביטחון, שתוצאותיה יהיו נטישה המונית של הדרום על־ידי תושביו השיעים, ופינוי השטח לידי הפלשתינאים ואש"ף. החיזבאללה עודד פעולות פרובוקאטיביות נגד ישראל, כדי ליצור מצב שיחליש את אחיזתו של אמל בדרום. נוצר אינטרס משותף בין ישראל לאמל ולצד"ל לשמירה על השקט, הביטחון ורווחת התושבים השיעים בדרום, בעוד ישראל מקווה שאמל יצליח להשתלט על כל האזור שמדרום לשוף.

בשבועות האחרונים חלו מספר התפתחויות חשובות בדרום לבנון שהחלטה עליהן, כמו שמגדיר זאת לובראני, לא נופלת בדרום, ולא על־ידי תושביו אלא בבירותיהן של מדינות רחוקות מאוד כמו טהראן או תוניס, ועל־ידי אישים שדבר אין להם עם רווחת תושבי דרום לבנון.

מבחן כוח

בחודש נובמבר 86 החליט ערפאת לערוך מבחן כוח ראשון בינו לבין אמל על השליטה בדרום. לוחמי אש"ף פרצו ממחנה הפליטים עין אל חילווה שבצידון לעבר גבעות הכפר מג'דושה, השולטות על הצירים המוליכים מבירות לצור. לוחמי הפת"ח כבשו משלטים על הכביש הראשי המוביל לדרום. במקביל החליטה איראן להתערב ישירות במאבקי הכוח בלבנון, לפיכך מינתה את סגן שר החוץ האיראני חוסיין שייח' אל איסלאם זאדה, למעין נציב עליון לענייני לבנון. זאדה מבלה כיום את עיקר זמנו בדמשק ומקיים קשר שוטף עם סגן הנשיא הסורי עבד אל חלים חדאם, הממונה על ענייני לבנון. ישיבתו הכמעט קבועה של זאדה בדמשק אפשרה לחיזבאללה להשתחרר מחיבוק הדוב הסורי ולצמוח מחדש, שכן היא נטרלה את ניסיונו של אסד לדכא את עצמאות פעולות החיזבאללה ולרתמה לרצונו. התמיכה האיראנית הישירה נתנה תנופה חדשה לארגון שאת תוצאותיה אנו מרגישים לאחרונה. ב־2 בדצמבר התקיף החיזבאללה שני מוצבים של צד"ל — כלוסה ובאלסאוידי — שמצפון־מערב לחצבאייה ופוצץ בהתקפה זו את גשר הדלפי שעל הליטאני. בהתקפה זו נהרגו ארבעה חיילי צד"ל ונפצעו שבעה. ב־2 בינואר התחדשו ההתקפות ובשבוע האחרון נהרגו עשרה חיילי צד"ל מהתקפות אלו. דבר זה גרם לדמורליזציה קשה ולעריקות מתוך 1800 חיילי צד"ל. לפי השקפתו של תא"ל דני רוטשילד, מי שהיה מפקד י.ק.ל (יחידת קישור ללבנון) אסור לצה"ל להיגרר אחר פרובוקציות של חיזבאללה בלבנון ולשלוח תגבורת של צה"ל חזרה ללבנון, אלא לתת לצד"ל להתמודד בכוחות עצמו עם המצב; אם צה"ל ייכנס ללבנון כל אימת שמתרחשים פיגועים, טוען תא"ל רוטשילד, יישאר צד"ל חיל מנוון שיסמוך כל הזמן על גבו הרחב של צה"ל. יש לתת, אפוא, לצד"ל להתמודד בכוחות עצמו עם המצב ולהכשיר אותו לקראת התמודדות זו.

לאחרונה החל החיזבאללה לפעול במסגרת של יחידות גדולות יותר ממחלקה. ב־2 בינואר התקיפה את מוצבי צד"ל בזירה המרכזית, פלוגה של כוחות החיזבאללה בשיטה של ריכוז כוח רב עצמה לפעולה חד־פעמית ונסוגה מיד לאחר מכן. נראה שצד"ל לא בנוי לעצמה כזו של התקפות מרוכזות, ויש לשנות את מערך המגננה ואת מערך האימונים שלו כדי שיוכל להתמודד בכוחות עצמו עם ההתפתחויות החדשות שעוברות על החיזבאללה.

במערך הכוחות הפועלים בדרום משתנות כל הזמן עצמת הכוח ונקודת הכובד. כרגע פועל אמל בעיקר נגד הפלשתינים בביירות, אשר מצליחים להדוף את הסתערות השיעים על מחנות הפליטים במסגרת "מלחמת המחנות" בעוד שכלפי ישראל הפסיק אמל כמעט כל פעילות, ולא זו בלבד אלא שצה"ל סייע לו בשלהי דצמבר בהדיפת לוחמי הפת"ח ממשלטי גבעות מג'דושה על־ידי הפצצות והפגזות מהים ומהאוויר. לעומת זאת החיזבאללה מצוי בין הפטיש הסורי לסדן האיראני אך בינתיים מצליח לתמרן בין שתי המדינות, כאשר לצורך זה הוא אף קושר קשרים הדוקים עם ארגוני אש"ף. יש להניח שפרט לפעולות ראווה, המלוות בקציר דמים, אין בכוחו לסכן בשלב זה את אחיזתם של צד"ל ושל אמל בדרום.

הפלשתינים ממשיכים להזרים תגבורות של "קאדרים" ומפקדים למחנות הפליטים באמצעות ספינות מקפריסין המגיעות דרך נמל ג'וניה בחסות "הכוחות הלבנוניים" לביירות ומשם לצידון ולצור, כאשר האסטרטגיה שלהם היא להקים מחדש את "רפובליקת ערפאת" הנופלת ואילו ישראל ממשיכה עדיין לראות בצד"ל וברצועת הביטחון את הפתרון המיטבי הבלעדי ל"שלום הגליל" על־ידי הפיכת הרצועה לאיזור חיץ בין לבנון לגליל. ישראל מוגבלת מאוד בפעולותיה כנגד החיזבאללה, ציין זאת שר הביטחון רבין בהרצאה לפני חברי חוג בן־גוריון שהתקיימה ב־8.1.87: "זה שנתיים נמנעת ישראל מלתקוף מטרות של החיזבאללה בלבנון, לפי בקשת ממשלת ארה"ב, מחשש שהדבר יפגע בבני־הערובה האמריקניים הנמצאים בידם." מה שרבין לא אמר, אך גם הוא משמש מחסום לישראל, הוא שלומם ובריאותם של כ־100 יהודים החיים עדיין בביירות ומשמשים אף הם כבני ערובה בידי החיזבאללה. כהוכחה לכך הוציא החיזבאללה לאחרונה שישה מהם להורג. מכל מקום, משמעות הצהרתו של רבין לגבי חופש הפעולה שלנו בדרום לבנון ובבקעה שופכת אור על מורכבותה ללא קץ של הסתבכותנו בלבנון, כאשר אנו מחזיקים עדיין בצד"ל — הגולם הנוצרי — שטרם השתחררנו ממנו, ואין בנו העוז ללכת עם הפנים לעבר הרוב השיעי במדיניות רבת תעוזה והמיה.

בוסית
שמואל בונים

הגבירה מרת אידיש

הישישה מרת אידיש לבשה את שמלת החג, שהיתה שמורה בארגז עוד מן הימים שהיתה גבירה, ענדה עגילים, שמה אודם על לחייה והלכה לתערוכת צילומים מתוך הצגות אידיש במסגרת "מחווה לתיאטרון האידי". יש לומר שהיא התרגשה מאוד לקראת פגישה זאת עם יקיריה. בהיכנסה לבית "הבימה", נשענת על מקל שקיבלה בירושה ממירה'לה אפרת בוורשה, היא התקבלה במחיאות כפיים סוערות. אנשי יחסי־ציבור התרוצצו נרגשים והורו לצלמים את מי לצלם עם מי. כולם נדחפו לעמוד בקרבתה. כולם דברו אידיש.

הגבירה הייתה נפעמת מאוד מקבלת הפנים הלבבית. דמעות חנקו את גרונה. מעל התמונות הציצו בה כל ידידיה ואוהביה. היא הכירה את כולם. הנה אסתר רחל קמינסקה ולצדה בתה אידה. והנה: ממש השמלה השחורה מעשה תחרה עם אפליקציות של זהב שלבשה אידה קמינסקה על הבמה. והנה בר־כוכבא, גאה, בכותנתו קצרצרה, גלוי ברכיים וחרב עץ בידיו. היא נעצרה ליד דמות שפניה צבועות בצבע שחור ושאלה (באידיש): "מי הגוי הזה?" ואותלו קרץ אליה: "זה אני — יוליוס אדלר!" דז'יגן ושומכר ניסו לספר לה בדיחה ישנה ולא יכלו. ושומכר נאנח: "זה כבר לא זה". סטמפניו הכלי־זמר נטל כינורו וניגן לבכורה. מתוך צילום גדול ובו משתתפי "שני קוני למל" חייכה אליה יולי פיקון בשובבות נערית. מוריס שוורץ, משום מה, הפנה מבטו ממנה והיא לחשה: "הוא היה תמיד בעל־גאווה". בנימין השלישי וסנדרל האשה, כלומר מיכואלס וזוסקין, יוצאים ממוסקבה של 1927 לחפש את עשרת השבטים. דוממת וכואבת עמדה האידיש מול צוות מתיאטרון "קאצט" במחנה העקורים ברגן־בלזן בבגדי פסים. והנה תפאורה שמארק שאגאל צייר לבכורה להצגת "מזל־טוב" בתיאטרון הממלכתי היהודי במוסקבה. יוסף בולוף חייך והיא ביקשה ממנו: "בוא נשמע את 'בעבלאך'". כולם כולם כבר אינם, כל יקיריה. היכן השחקנים? היכן הוא הקהל? הם נשאו עמם אל הקבר את צלילי האידיש. הגבירה ניגבה במטפחת תחרה את עיניה ועמדה לקרוא את שמות הסופרים שנשאו אותה על כפיים — גולדפדן, מנדל'ה מוכר ספרים, שלום עליכם, ברגלסון, אנסקי, נודיץ. "נו, ואיפה איציק מאנגר 'שלי'?" שאלה, ולא קיבלה תשובה...

נרגשת עד דמעות, בלבה שמחה מהולה בעצב, חזרה הגבירה אידיש לביתה. היא ישבה לבדה לשתות כוס תה ליד שולחן מכוסה במפת קטיפה ירוקה מבקשה להיות יהודי. ישבה לחכות...

איזה עיתון קורא ילדך בבית?

30,000 ילדים בגילאי 8–13 קוראים מדי שבוע את שבועון הילדים "כולנו" אשר הוקם ע"י איחוד של "דבר לילדים", "הארץ שלנו" ו"משמר לילדים".

ב"כולנו" תמצאו שפע של כתבות, סיפורים ומדורים, פרי עטם של מיטב הסופרים והכותבים לילדים.

"כולנו" מומלץ על־ידי משרד החינוך והתרבות והסתדרות המורים בישראל.

גש עוד היום למזכירות ובקש להזמין עבור ילדך את שבועון הילדים "כולנו".

הנחה מיוחדת לחברי קיבוצים בסך 15%: 59.5 שקל דמי מנוי לשנה, במקום 70 שקל. זה פחות מ־5 שקל לחודש..

גם לילדך מגיע עיתון פעם בשבוע
תן לו את "כולנו"

נא לשלוח את השבועון לפי הפרטים הבאים:
שם הקורא ____ שם המשפחה ____
כתובת למשלוח השבועון ____
מספר טלפון ____
תאריך לידה של הילד ____
כתובתנו: "כולנו", רחוב חומה ומגדל 2, תל־אביב, מיקוד 61999
לקבלת פרטים נוספים נא לצלצל: 03/378853

„במקום חנות — מוטב לשרוף המדינה!"

מאת ישראל זמיר

עם הרב משה הירש

הרב משה הירש, שר־החוץ של העדה החרדית, שופך אש וגפרית על המדינה הציונית. הוא בעד ניתוק מאה שערים מירושלים וסיפוחה למדינה פלשתינית

בשנה שעברה, בחודש אפריל השיא הרב ה[...] את בתו. בין הבאים לחתונה נמנו המחותני[ם] ירושלים שיח סעיד אדין אל־עלמי, אנשי נוסייבה, שצירף זר פרחים בסמל לידידות [...] שני העמים היהודי והערבי, תושבי א[רץ] הקודש הוותיקים. „לפני השתלטות הציונות נגד רצונ[ם]" אנואר אל חטיב, לשעבר מושל ירושלים, חנא סניורה, [...] אליסאגר וכן ברכות של אש״ף. רקדנים דרוזים הנעימו ל[...] בריקודי דבקה.

אם תרצה, זו כל התורה על רגל אחת. אמור לי מי הם אורח[יך] ואומר לך מי אתה. הרב הירש, שר־החוץ של „נטורי קרתא" — מדינת מאה־שערים, שחלום חייה להינתק ממדינת ישרא[ל] המשוקצת ולהסתפח למדינה פלשתינית, אם תקום ובראש[ה] של יאסר ערפאת.

יליד ניו־יורק, לואר־איסט־סייד. חניך ישיבת „תורה ודע[ת]" בברוקלין שלמד גם לימודים חילוניים. בן חמישים ו[...] מתגורר במאה שערים, מעוזם של „נטורי קרתא" ומ[...] להשכלה תלמודית גבוהה ב„כולל" מאה־שערים.

הרב פרץ הגיש לאחרונה את התפטרותו בקשר לנת[...] הלאום ופרשת סוזן מילר. מהי תגובתך, איך אתה מסתכל [על] הפרשה?

עניין „מיהו יהודי" ורישום בתעודת זהות אינו רלוו[נטי] לנושא שמדובר בו. כל העניין הוא שטות גדולה. בכל הע[ולם] כולו לא קיים רישום כזה. אם מישהו רוצה להתחתן באיט[ליה] בצרפת או בכל מקום אחר אין בודקים בציציותיו: כן יהודי[,] יהודי, או מיהו יהודי — כל זה פוליטיקה ופוליטיקה היא נ[...] של הדת.

הרב הירש, מה כתוב בתעודת הזהות שלך?

אני לא ישראלי. אני אזרח אמריקני. בדרכון האמריקני [...] סעיף לאום.

אתה בעד מחיקת המלה לאום?

אנחנו בעד מחיקת מדינת־ישראל כולה. זה יהיה לתועל[ת] עם־ישראל והעולם כולו.

גיור כהלכה חשוב לך?

לא חשוב בכלל. יש אנשים שמתגיירים ויש כאלה ש[...] מתגיירים.

גוי בא אליך ואומר: רב הירש, אני לא יהודי ורוצה להי[ות] יהודי. אתה תגייר אותו?

אני אשאל אותו: אתה רוצה להיות יהודי כהלכה או [לא] כהלכה ולפי תשובתו — יש כתובת לזה ויש כתובת לזה.

כלומר, אתה חושב שיש גם מקום לגיור רפורמי?

אין גיור רפורמי. מי שיבוא אלי וירצה להתחתן עם קרו[בת] משפחתי ויציג עצמו כגר, אשאל אותו: איפה התגיירת?

ואם יענה שאצל רב רפורמי?

אם אצל רפורמי, אז לא אדע מה לענות. הוא יכול לעש[ות] מה שהוא רוצה. אני איני יכול לכפות עליו גיור מסוג מס[וים].

יהודי מאמריקה בא לבקש את יד בתך ואומר א[ני] התגיירתי אצל רב רפורמי. התיתן לו את בתך?

אצלנו זה לא תופס. אנחנו הולכים בדרך ההלכה, אבל אנ[חנו] לא מכריחים אחרים ללכת בדרך ההלכה.

הרב הירש, ובכל־זאת האם תיתן לו את בתך לאשה?

מי שלא גויר כהלכה — זה לא בשבילי.

אבל ההלכה היא גמישה. צריכים לבדוק. אז אני בודק. א[...] אם הוא מציג עצמו כגר — אין צורך לבדוק.

יהודים וחילונים יכולים לחיות בשלום במדינה הזאת?

אם יהודים יכולים לחיות בשלום עם גויים, עם ערבים, ש[...] שהיה לפני חדירת הציונים למזרח־התיכון — אז למה לא ע[ם] חילונים? אחד אינו מפריע לשני.

אתה תסכים שאני אגור בדירה לידך?

כן. למה לא?

ואם בשבת ארצה לנסוע למשחק כדורגל?

אין זה ענייני לאן אתה נוסע, אבל אתה מפריע לחיים של[נו] בגטו. אם מישהו מכניס סינמה לגטו זה משפיע על החי[נוך] שלנו.

ואז תשלח את הבן שלך שיזרוק אבנים על האוטו של[ך]?

חס וחלילה, אני מסתייג מזה. כל אחד יש לו החינוך שלו. אצלנו בגטו יש חינוך שלנו. הייתי נכנס לדירתך ומברר אתך מי בא לארץ־ישראל קודם. אם אני באתי לפניך, לפני הציונים — זכותי שלא תפגע בחינוך שלנו.

אם על תחנת אוטובוס שליד ביתך יופיע פוסטר, האם תשרוף את התחנה?

פעם בא אלי אדם שאינני מכיר, וסיפר לי שהוא שורף תחנות אוטובוסים ושאל אם הוא עושה דבר טוב, אמרתי לו: מה תחנות? תשרוף את המדינה כולה! זה עסק!

וזריקת אבנים בכביש רמות? זה לא חילול שבת?

אפילו באמצע השבוע אסור. אני מסתייג מזה.

מסתייג מזה, אבל רוצה לשרוף את כל המדינה!

אי־אפשר בגפרור לשרוף את המדינה.

הפרדת הדת מהמדינה נראה לך רעיון טוב?

כתבנו מכתב לאפיפיור. אנו בעד הפרדת הדת מהמדינה. כל הניצול הזה של הדת — על־ידי הרבנים הראשיים רק משרת את הממסד. את הכותל המערבי הם מנצלים כבמה לכל מיני נאומים פוליטיים.

אתם הולכים לכותל?

עוד לא. עד שיחזירו אותו לאלה שמהם כבשו אותו.

למי להחזיר?

לירדן, או לאש״ף. חוסיין אומר שאש״ף מייצג את הגדה. אחרי מלחמת 67 כתב הרבי טיטלבאום ספר „על הגאולה ועל התמורה" ובו נימוקים למה להימנע מללכת לכותל־המערבי ולמקומות קדושים אחרים שנמצאים תחת הכיבוש הציוני. הם, הציונים, משיגים גבול על שטח שלא היה שלהם לפני המלחמה.

במדינת ישראל היו מלחמות. אין זה סוד שאנו זקוקים לצבא, כדי להגן על עצמנו. הבן שלך אינו משרת בצבא. מישהו אחר חייב להילחם ולשפוך למענו את דמו. האם זה צודק?

מלחמות של הציונים כולן היו מיותרות. כולן! בתקופה שלפני המלחמות, הציונים נמצאו אשמים בגרימת מוות לכמיליון יהודים. אני מתכוון לשואה.

לדעתך, הציונות גרמה לשואה?

הכל בידי שמים

הרב הירש, אתה סוציאליסט?

מה זה סוציאליסט?

אתה מאמין בשאיפה לחלוקה שווה של רכוש, בחיי חברה ללא עשירים ועניים?

לא. זה אבסורד. שמי שיש לו פחות מזל שיקבל פחות. אם השם היה רוצה לתת לכולם באופן שווה הוא לא היה נותן למישהו שיחלק לזולת. השם לוקח והשם נותן.

זאת אומרת שסוציאליזם זה דבר לא הגיוני, כי הכל בידי שמים?

בטח. הנה עכשיו אתה מדבר בשפה שלנו. זהו סוף־סוף הגענו.

הכל בידי שמים חוץ ממה?

חוץ מיראת שמים.

האם תהיה מוכן לבוא לדבר עמם בקיבוץ?

באו אלי פעם 50 חברי קיבוץ והרציתי לפניהם.

האם תהיה מוכן לבקר בקיבוץ באמצע השבוע?

אולי. למקום יותר נטוראלי. כלומר, למקום שבו מלמדים מנטליות לא אורתודוקסית. מעשים טובים או העם של היהודי אינם מתאים [...] עם ישראל קשורים זה בזה משפחה אחת. והאדם החילוני הוא תוצר של השקפות שבמשך [...] החינוך שקיבל. הוא חלק ממני. כמו שהאצבע שלי היא חלק ממני. לכן אנחנו ערבים זה לזה. [...] כשהוא סר מן הדרך המקובלת. אנחנו לא לוחמים עם החילונים.

דן הכט, ציוני ארוק, כתב ספר על מה שקרה ומצא את הסוכנות היהודית אשמה בגרימת מוות של קרוב למיליון יהודים. קסטנר היה יכול להציל יהודים והציונים הפריעו לפעולת ההצלה. אלו עובדות שלא נכתבו על־ידי „נטורי קרתא". הרב הראשי שלנו, טיטלבאום, כתב ספר בו הוא מזכיר שהשואה היתה תוצאה ישירה של הציונות. הכל מבוסס על קטע משיר השירים שכתוב שלוש פעמים: „השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות ובאיילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ" — שלוש פעמים אותו פסוק! אך אם תעברו על זה — אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאיילות השדה.

דרך החיים שלנו מובדלת מדרך החיים של עמים אחרים. אנחנו קיבלנו את הדרך הזאת, אנחנו קשורים עם אחינו בני ישראל בגלל התורה שניתנה במדבר, שהיא מאחדת ומלמדת אותנו שאסור להקים מדינה לפני ביאת המשיח. יש לחכות, יש ללכת בדרך המסורת, בדרך החיים. לכן אנחנו מכונים יהודים.

ב־1967 כבשה ישראל שטחים, ומאז יש חבורה של מדינה פלשתינית. אילו הרב הירש היה מקבל מינוי של שר־חוץ לא רק של נטורי קרתא, אלא של כל מדינת־ישראל, האם היית מחזיר שטחים?

יש להחזיר את הכיבוש, לתת לתושבים לבחור ולא לשלוט על הזולת. זו עוולה להיות נאמנים לאיזה ממשל. אנחנו חיים בתקופת הגלות. יש לכבד ממשלה שנבחרה על־ידי האוכלוסיה של אותה מדינה. אם הם בוחרים כאש״ף — זוהי זכותם. אנחנו גרים בארץ שלהם.

אתה עדיין חי בגולה?

תכנית השלום של „נטורי קרתא"

[illegible]

אש״ף והאפיפיור

הוד מעלתו, האפיפיור יוחנן־פאולוס ה־2

בשם רבבות יהודים פלשתינים בארץ הקודש ומאות אלפי חברים של נטורי קרתא ברחבי העולם, ברצוננו לנצל את ההזדמנות להציג לפניך את עמדת הקהילה היהודית האורתודוקסית, שהיוותה את היישוב היהודי המקורי בפלשתין לפני זרם הציונים אל ארץ־הקודש.

אחד המכשולים הראשיים במצב המסובך שנוצר על־ידי ההשגחה העליונה בארץ־הקודש הוא מעמדה של ירושלים עיר הקודש. רבניהם הראשיים של נטורי קרתא חזרו והצהירו מאז ומתמיד על עמדתם. יש להכריז על ירושלים כעיר בינלאומית. עמדה זו תואמת את הצהרות הוד מעלתו ברוח זו בעבר. גם המנהיגים הפלשתינים מסכימים לפתרון זה. כדי למנוע הידרדרות ו־erosion במאה־ת. אנו מבקשים ממך להפעיל את השפעתך על שליטי ירושלים שייכנעו לצו ההיגיון והחכמה.

המדינה הציונית ועושי דברה אינם מייצגים את האומה היהודית, ואף מעשיהם. כל היהודים (העומדים בניגוד גמור לציונים) רואים בציונות חילול הקודש, ואת מדינתה כנעדרת זכות קיום (raison d'être). היהודים מצווים על־ידי האל לשמור על נאמנות לממשלות (הנבחרות על־ידי העם) שהם חיים תחת שלטונן. האוכלוסיה הפלשתינית בחרה בארגון לשחרור פלשתין (אש״ף) לנציג האינטרסים שלה. וזה מחייב גם את יהודי פלשתין.

ניצול קודשי ישראל למטרות בלתי־קדושות הוא צביעות וחילול־קודש בעליל. צוות של רבנים ראשיים המועסקים על־ידי ממשלה חילונית, עושה שימוש בכותל המערבי כבימה לכינוסים פוליטיים וצבאיים, והתעקשות הציונות שלא להפריד בין דת church ומדינה, הם אך דוגמות מועטות למעשי הבוגדנות הציונית, ומוכיחים כי המדינה אינה מדינה יהודית.

יהודים וערבים שאפו תמיד לחיות בדו־קיום ובשלום בטרם יצרו הציונים קרע ואיבה בין הקבוצות הפלשתיניות המקוריות. אנו מאחלים לך הצלחה במאמציך להשיג בינאום ירושלים עיר הקודש, אשר יוצר מחדש את היחסים הלבביים שהיו קיימים בעבר בין תושביה.

בשם המועצה העליונה בת 7 החברים של נטורי קרתא

בכבוד רב

הרב משה הירש, מזכיר נטורי קרתא

הרב יוסף בירנבאום, חבר מועצת נטורי קרתא

ירושלים, פלשתין

בטח שאני חי בגולה. אנחנו נמצאים בתקופת הגלות כניו־יורק, בלונדון, בתל־אביב, בירושלים — הכל גלות.

למה אתם גרים בירושלים?

הגאון מווילנה, החפץ חיים, רצה לעלות לארץ ישראל, כדי לעבוד את השם בחצרו של השם. זוהי ארץ הקודש. השם בחר בה שכל העולם יעבדו לו. אנחנו שואפים לחיות כאן מאותו נימוק — אך לא לשלוט. אין לנו שום תאוות שליטה.

והיה אם תקום מדינה פלשתינית האם היית רוצה ששכונת מאה שערים תהיה חלק מהמדינה הפלשתינית או חלק ממדינת ישראל?

פעם נשאלתי מדוע אני רוצה לצאת מהמדינה הציונית הטריפה למדינה פלשתינית כשרה, עניתי שלפעמים מי שאוכל טריפה זה טעים, אבל הנשמה סובלת. בארץ הקודש הנשמה עוזבת את הגוף.

כלומר, ברצון היית לוקח את מאה שערים ומספח אותה למדינה הפלשתינית?

בדיוק כמו שסיפחנו את שכונת ויליאמסבורג שבברוקלין לוושינגטון.

בחתונת הבת שלך זכית לברכות מערבים, מאנשי אש״ף. אתה מרבה לנסוע לרבת־עמון?

לא. אך יש לי ידידים בכל הגדה. אתם מכנים את יאסר ערפאת „האויב מספר אחת", אך אין זאת אומרת שהוא כזה. כי שניכם נלחמים על שטח אחד, בגין רוצה לספח את הגדה והפלשתינים טוענים שזה שטח שלהם. בגין מכנה את ערפאת — „טרוריסט הכי גדול", אך כשקמה המדינה בגין עדיין נחשב לטרוריסט יותר גדול!

מהו בעיניך ערפאת?

אתה מושפע כליכך מהציונות עד שאינך רואה איך הציונים שלחו לקבר, במלחמת יום הכיפורים יותר מאלפיים בחורי חמד. זה לא אכפת לך? אכפת לך רק כאשר ערפאת עושה זאת? לדידנו, אין שום סיבה להריגות, הן מיותרות. בוויליאמסבורג שבברוקלין חיים יהודים בביטחון, ללא מלחמות, ללא טרוריזם, עובדים את השם והם פטריוטים לממשלת וושינגטון. כמו הגויים.

מי יותר קרוב אליך שמיר או ערפאת?

מה זה קרוב?

על מי תתאבל יותר?

על מי שגרם מוות שפיכות דמים של עם ישראל.

ומי גרם מוות שפיכות דמים?

יאסר ערפאת.

מהו יחסכם לאגודת ישראל?

אנחנו מכנים את „אגודה" בוגדים. היהדות החרדית, הם הגשר מהיהדות החרדית למחנה הציוני.

בתוך המחנה הציוני, אתה מוצא הבדל משל בין מפלגות כמו: מפ״ם, ליכוד, מפד״ל?

כולם עובדי עבודה זרה. זהו עגל הזהב שהציונים סוגדים לו.

אתם חוגגים את יום העצמאות?

פעם כתבתי טור ב„כל העיר" וטענתי כי הדרך היחידה שהציונים מביעים בה את עצמאותם היא להניף שמאטע כחול לבן. היה לי על זה משפט על ביזיון דגל הלאום. השופטת זיכתה אותי, כי לא עשיתי שום דבר.

ואם אכתוב זאת שוב תואשם? שוב יעצרו אותך?

שיעצרו.

מהו יחסך אל המחתרת היהודית?

גוש אמונים מנצל ציטוטי תנ״ך, כדי להגשים התפשטות פוליטית של פוליטיקאים.

ישנו איש היושב באירן ששמו חומייני. הטוען כי דרכו היא הדרך הדתית היחידה ואין בלתה. האין קיצוניותך מזכירה אותו?

אנחנו לא כופים. אנחנו רוצים שכולם ילכו בדרך התיאולוגית המקובלת עלינו. אנו רוצים לחנך, להשפיע, אך לא לכפות.

אז אתה נגד כפייה דתית. בכל תנאי? האם הקו של נטורי קרתא הוא נגד כפייה דתית?

בטח. בטח. מי שעושה דברים מתוך כפייה אינו אדם דתי.

הרבי מסאטמר מעודד ירידה מהארץ גם אתה בעד ירידה?

אני נמצא כאן. ואילו הרבי מסאטמר אמר לכל חסידיו לרדת מפה. אני נמצא כאן, יחד עם הציונים, כי כאן הוא שדה־הקרב.

אתה רוצה שיבואו לכאן יהודים כדי להילחם בציונים?

מי שרוצה להשתתף במאבק נגד הציונות — שיבוא!

זו מלחמה קשה?

מלחמה, אך ללא שפיכות דמים. אנחנו נגד אלימות. אך יש בוגדים. יש גיס חמישי. „האגודה" ועוד בוגדים...

הרב פרץ התפטר אתה שמח?

הוא עדיין, חבר בש״ס. בממשלה הציונית הוא בטוח יקבל תיק אחר. הוא חלק מעגל הזהב. הוא עכו״ם!

אילו היית מקבל פקודה מלמעלה להקים מדינה כמו שאתה רוצה איזו מדינה היית מכונן?

כשיבוא המשיח יהיה סדר. ברמב״ם כתוב מה יקרה כשהמשיח יופיע. אני רק מקבל פקודות. יש לנו תכנית שלום עם שישה סעיפים. (ראה מסגרת) כולם יהיו שווים, בלי מחלוקת ובלי שפיכות דמים.

אתה תקים את בית־המקדש?

חלילה וחס. אסור לעלות על הר הבית.

מאין אתם מקבלים כסף?

אמר לי פעם מישהו מה„הגנה" שאנחנו מקבלים „חלוקה", ואז שאלתי אותו: ומאיפה אתה מקבל את המשכורת שלך? מהממשלה — ענה לי. ואז אמרתי: הם השנוררים הגדולים ביותר בעולם. כל כספם בא מאמריקה.

אתם לא מקבלים כסף מאמריקה?

יש הבדל, כמו בין השבטים: היה זבולון והיה יששכר. אנשי שבט יששכר היו החכמים, הלומדים, ואנשי שבט זבולון היו הספנים. היה ביניהם הסכם: אלה ילמדו, ואלה ישלמו את שכר הלימודים והמצוות. מי שאינו יכול ללמוד תורם, אבל מי שתורם לעגל הזהב מה יקבל? — סטירה.

טלוויזיה ורדיו יש?

חס ושלום. אני גם לא קורא עתונים חילוניים. יש אצלנו חרם על הטלוויזיה ואסור להכניס אותה לתוך הבית. היא מחנכת לרע גם רדיו לא תמצא בדרך כלל במאה שערים.

אז מה, מאה שערים היא מדינה עצמאית?

יש בית־דין נפרד לנטורי קרתא. במאה־שערים, אפילו אין שיכור. אין אצלנו פשע כי החיים החברתיים בנויים על דרך חיים שאין בה מקום לפשע. הפשע מופיע — רק כאשר השוטרים נכנסים לשכונה. האסון הוא בקיומה של משטרה במאה שערים.

בלי משטרה לא יזרקו אבנים על מכוניות שנוסעות בשבת?

מכוניות לא ייכנסו.

אתה בכל זאת שמח שהבוגדים מן ה„אגודה" ראשים נכשלים בתפקידם? זה גורם לך סיפוק?

כשאנחנו רואים את המן נופל, אז ודאי שיש ששון ושמחה.

אם מכנים אותך „אש״ף־יסט" זה מעליב אותך?

אילו נקראתי „ציוני" — זה היה יותר גרוע. „אש״פיסט" זה כמו אמריקניסט, שבחר ברייגן. ואילו אש״ף נבחר על־ידי העם הפלשתיני.

מהם מקורות הפרנסה שלכם?

כמו בכל קהילה ברחבי העולם. יש לנו נגרים, מבונאים, ירקנים. אבל אנחנו מוותרים על הישגים חומריים על חשבון הישגים רוחניים. מפני שלאחר החיים הגשמיים הנשמה, שהיא נצחית, נותרת בעולם הבא. בעולם הזה יש כל מיני מקצועות ואנחנו בוחרים בדבר הכי טוב, תלמוד תורה כנגד כולם. אנחנו שואפים שהבנים שלנו יהיו תלמידי חכמים ויעסקו בלימוד תורה 24 שעות ביממה, מכיוון שזו מהות הדת.

יש משהו טוב במדינה הזאת?

אתה יודע מה היה טוב בעגל הזהב? הזהב. ואילו הציונים הם המולקולות של העגל...

מי נתן לך את הכינוי „שר־החוץ"?

קיבלתי כבר הרבה כינויים. זה אחד מהם. ראש הממשלה שלנו הוא המשיח ולמשיח אין שר־חוץ.

מי יותר מסוכן לציונות ערפאת או אתה?

אני יותר מסוכן, כי אני נגד אלימות.

אבל, אם אש״ף יכיר במדינה הציונית — אנחנו „נטורי קרתא", ננתק את היחסים עם אש״ף.

כל יום

29.1.87–23.1.87 מוסף רדיו וטלוויזיה

שישי טלוויזיה

23.1.87

08.00 טלטקסט — עד כאן
08.03 שעת כושר.
08.15 קשת וענן — ומה אומר רש"י (כ).
08.40 מסך לספרות (יסודי)
09.00 מוסיקה ד'-ו'
09.20 לשון ותקשורת ג'-ד' (כ).
10.05 חשבון ו' — המלך ואט.
10.30 הגיל הרך — בבית של פיסטוק.
11.00 מדעי הטבע (יסודי) — קופים.
11.15 חברה ותרבות (יסודי) — סופרים מספרים — מרדכי נאור.
11.45 אורחות — חטה"ב
12.15 חברה ותרבות (ע"י) — ישר ולעניין — זה בצד זה.
12.45 מוסיקה (ע"י) — העשרה.
13.30 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
13.35 זהו־זה — בשידור חוזר.
14.30 משפחת פאליסר, פרק 2 — הדוכס מאומניום בכוחות משותפים עם גב' אולד ריקי ומתודליאו משכנעים את ליידי גלנקורה להנשא למר פאליסר.
15.25 מפגשי בראשית — פרשת שמות

איזבל אדז'ני, בסרט הקולנוע „סיפורה של אדל הוגו" (22.15)

— שיחתו השבועית של פרופ. ישעיהו ליבוביץ מנחה: יעל צדוק.
15.45 מאה ציורים מפורסמים.
16.00 ערב חדש — מוסף לשבת.
16.30 קיצור החדשות (ערבית).
16.32 „ספינת האהבה" — סדרה משעשעת.
17.20 לקט שירים (ערבית).
17.30 סרט ערבי.
19.20 „על המרקע" — תכנית שבועית הסוקרת את תכניות הטלוויזיה בערבית.
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 שיר לשבת.
20.05 „ערב שבת" — סדרת שיחות של הרב שמואל אבידור הכהן על נושאים מתוך פרשת השבוע. הערב פרשת "שמות".
20.15 מבט ליל שבת.
21.15 "ממני" — תכנית ראיונות עם מני פאר.
22.15 סרט קולנוע — „סיפורה של אדל" — (ראה הפניה).
23.50 פסוקים לשבת וחדשות.

סרט קולנוע — „סיפורה של אדל" — סרטו המפורסם של פרנסואה טריפו הוא סיפור אמת, סיפור אהבה עד כדי טירוף של אדל הוגו, בתו הצעירה של הסופר הצרפתי ויקטור הוגו, לקצין אנגלי. את פינסון, הקצין האנגלי יפה התואר, אדל פוגשת, כאשר משפחת הוגו היתה חיה גלות באי הבריטי גרנסי. במערבולת הרגשות המוחצת אותה היא הולכת אחריו לכל מקום שאליו הוא נשלח, ואילו מבחינתו אין זה אלא רומן חולף. הסרט הופק בשנת 1975. איזבל אדז'ני מגלמת את דמותה של אדל, ברוס רובינסון — את דמותו של הקצין. שעה — 22.15.

שבת טלוויזיה

24.1.87

16.00 „זאב מעופף" — שם הפרק: ישבנים מתוקים.
16.50 קיצור החדשות (ערבית).
17.00 „שיגעונות של אופנבך" — סדרת דרמה. שם הפרק: „רכבת השחקנים" — ב־1868 הקיסר ואשתו מזמינים את תאטרון ה„קומדי פרנס" ותאטרון אחר לאומנם ברומפיין, לסדרת קונצרטים. על רקע הקונצרטים מתנהלות פרשיות אהבהבים של השחקנים ואנשי המלוכה.
18.00 „למשפחה" — 1. פינת הבישול; 2. פינת מלאכת היד; 3. צריכת מוצרי החלב שונה במגזר הערבי לעומת המגזר היהודי, במיוחד במוצרים חדשניים כמו חלב עמיד ויוגורטים למיניהם. על כך יספר מוסא חסדייה. 4. אפנה; (ערבית).
18.30 „בידור חוץ לארץ" — תכנית הבידור האמריקנית סוליד גולד בתכנית משתתפים: סידני לאוסר, קני רוג'רס, קים קרנס, ג'ון וייט ורוד סטיוארט.
19.00 „המסעדה הגדולה" — „זה היה רצח" — חלק ב'
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 „משפחת קוסבי" — סדרה חדשה — (ראה הפניה).
20.30 „צירופים" — תכנית אירוח דו־שבועית. חיים זיסוביץ מארח אישים ואומנים בנושאים הקשורים למורשת ישראל.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 ספורט: משחק השבת.
22.30 „מישל עזרא ספרא ובניו" — סדרת דרמה — (ראה הפניה).

סידני לאוסר, בתכנית הבידור „סוליד גולד" (18.30)

23.30 „פסוקו של מקום" — מבט אל עזמות.
חדשות.

„משפחת קוסבי" — במרכז הסדרה קליף האקסטבל, מיילד במקצועו, אביהם המאושר של ארבעת ילדיו, ואשתו קלר — משפטנית. בילדים שהוא מוציא לאוויר העולם קל לו לטפל יותר מבילדיו שלו שאותם הוא מגדל. עם זאת הוא ממלא את אבהותו באהבה רבה ובדרכו המיוחדת. הפרק הראשון: קליף נותן לבנו תאודור שיעור פרטי בתורת הכלכלה, תוך כדי משחק ב„ריכוז". דניס יוצאת עם בחור שכלל אינו לרוחו של אביה, ואנסה ורודי לא נרדמים והורסים את מנוחת הלילה של הוריהם. שעה 20.00.

„מישל עזרא ספרא ובניו" — הפרק הרביעי: „מהגרים". מישל ולינדה נמצאים בבואנוס איירס. משם הם חולשים על עסקי המשפחה, אך במיוחד על המתרחש אצל ילדיהם המפוזרים ברחבי העולם. הידיעות המגיעות אל אם המשפחה מלינדה אינן מעודדות. מישל ולינדה ובתם הקטנה ראשל יוצאים למסע ביקורים בפריס אצל אורש ורחמו, ובישראל הם מבקרים את בתם נזלי בתל־אביב וגם את בנם אלבר בקיבוץ. הסדרה מבוססת על ספרו של אמנון שמוש. עיבוד לטלוויזיה — נסים דיין. שחקנים ראשיים: מכרם חורי, לילית נגר, דוד מנחם, עמוס לביא, אסנת האם, תיקי דיין, אבי לרזיה וענבת מגרלמן. שעה — 22.30.

ראשון טלוויזיה

25.1.87

(כ) = כלווי כתוביות ללקויי שמיעה.
08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
08.03 שעת כושר.
08.15 תלמוד — שניים אוחזין — מנא הני מילי.
08.40 מסך לספרות (יסודי) — משל ושיר — הרוח הצפונית והשמש.
09.00 אנגלית ו'.
09.20 השעה שלנו — מרחי בר (כ).
10.00 שעת כושר.
10.10 אנגלית ז'.
10.30 הגיל הרך — פרפרנחמד.
11.00 חשבון ה' — חיסור שברים.
11.15 צרפתית.
11.30 גיאוגרפיה ה'-ו' — סין.
12.00 ספרות (חטה"ב) — העז והגדי.
12.25 אנגלית ט'.
13.00 אנגלית י'.
13.30 מוסיקה — קתרין סטוט.
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
14.03 שעת כושר.
14.15 בלי סודות — פ"ד'.
14.45 Hello Israel - Jerusalem through the ages.
15.00 הגיחה להוליבוד — הסרט מתאר את חייו של דייוויד גלפיליל, בן שבט אוסטרלי שמגיע להוליבוד והופך לשחקן בסרטים העוסקים בחיי ילידים.
16.00 רחוב סומסום — מתנאות ברחוב.
16.30 בית ספר לשוטרים — פרק 9: המשחק הגדול — ג'וגר נדרש לארגן קבוצת כדורגל במעון ילדים.
17.00 ערב חדש — מנחה: דן מרגלית.
17.30 שיישאר בינינו — על השעמום

ג'ואן קולינס, כוכבת בסדרה „שושלת" (21.30)

— איך אפשר להתגבר עליו? מנחה: דורון נשר.
18.00 לאקי בר מזל — שם הפרק: ג'יין הקולנית.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 רוצה פתרון (ערבית).
18.45 חידושים והמצאות מזון למחשבה — חלק ב'. משבר חקלאים במזרח הרחוק. לגידול דגים מסתמך על מחקרים מעמיקים. שנעשו במעבדות סקוטלנד. (ערבית).
19.00 יומן השבוע (ערבית).
20.00 כותרות מבט.
20.02 להיט בראש, מצעד להיטים עבריים על פי המצעדים של רשת גימל וגלי צה"ל.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 שושלת הפרק העשרים ושמונה — (ראה הפניה).
22.20 כניסה חפשית — תכנית חדשית בשידור ישיר בהשתתפות קהל. מנחה: מנשה רז.
23.30 פסוקו של יום וחדשות.

„שושלת" — הפרק העשרים ושמונה: ראייתו של קרינגטון שבה אליו, אך הוא מחליט להעמיד פנים, שעדיין אינו רואה. הוא מפחד מן המכתב האנונימי ששלחה גרושתו, המבשר לו על פרישת וחסיה של אשתו עם ניק. מאלון נפרדת מניק בצער: סטיבן דוחה את הצעת אביו לשוב ולעבוד בחברתו. הוא מציע לו להפנות את ההצעה אל ג'ף קולבי. הלה דוחה אותה — נרגש מן המתווה. לקרינגטון מתברר, כי ניק מאשים אותו במות אחיו. סמיל קולבי מוכן לגלות לקלאודיה בלייווד היכן נמצאת בתה, רק אם תגנוב בשבילו את סוד ייצור המטוס מחברתו של קרינגטון. שעה 21.30.

שני טלוויזיה

26.1.87

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
08.03 שעת כושר.
08.15 אזרחות — חטה"ב — 1. כלכלה — אינפלציה. 2. כלכלון — ציפיות אינפלציוניות.
08.40 בלי סודות — ביניים שווא.
09.00 אנגלית ה'.
09.20 חשבון פשוט ד' — הוויות (כ).
10.10 אנגלית ז'.
10.30 הגיל הרך — רגע עם דודלי — גם רגע בונה בית.
11.00 ערבית מרוכזת (ו'-ה') — אלכנדרה.
11.15 אנגלית ו'.
11.30 ארץ מולדת — בראשית המאבק (כ).
12.00 אנגלית ח'.
12.25 תלמוד — שניים אוחזין — דרייקא.
13.00 מדעי הטבע (ו'-י"ב) — קנגורו.
13.30 צרפתית — העשרה.
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
14.03 שעת כושר.
14.15 קסים קסם — אויר.
14.40 רכבת ההפתעות — סרט אנימציה.
15.10 קשר משפחתי — משפחת רוזנטל משוחחת עם זוגת אברמסון על פינוק עצמאות וגבולות.
15.55 שעת כושר.
16.05 הפונדק בערוץ חמשת המייל — פרק 11.
17.00 ערב חדש — מנחה: רפי רשף.
17.30 עליזה בארץ הפלאות — שם הפרק: סוכריות מתוקות.

רבקה זוהר; מתארחת בתכנית „הופה היי" (17.55)

17.55 הופה היי — צוות הופהייה ממשיך לשוטט בארץ ומגיע הפעם אל העיר חיפה. משתתפים: שלישיית כמו צועני, ציפי שביט והאורחים: רבקה זוהר, שלישיית אקרובטים ואחרים.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 סקירת תכניות (ערבית).
18.35 ספורט (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 כותרות מבט.
20.02 המירוץ אחר הגלימה — (ראה הפניה).
20.50 נקודת חן — סדרת טיולים עם אורי דביר.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 שלושה למעלה שניים למטה — הפרק השלישי: רוח רעה מצ'לטנהם. סבתא דפנה מחליטה להתעלם מנוכחותו של סבא סם. היא מגלה, כי הדבר אינו קל לביצוע.
22.00 זה הזמן — תכנית אירוח שבועית. מנחה: רם עברון.
22.50 ספנסר. בלש להשכיר — הפרק השישי: שודדים בסתיו.
23.35 פסוקו של יום. חדשות.

„המירוץ אחר הגלימה" — הפרק השישי: „הירושה" — ראשון במרכזו של הפרק הזה גולדן מתגבר על העוינות האישית שנוהג כלפיו נשיא של חברת תרופות גדולה, אשר גולדן נתבקש לייצגה במשפט הוצאת דיבה נגד רשת טלוויזיה. גולדן חושב, כי העוינות מקורה בהתחשבות גזעניות בשל מוצאו היהודי. לגורדה חבל על פרישתו הקרובה של שרת בידים למשפטים והיא מצליחה להניעו מן המעשה. שעה 20.02.

שלישי טלוויזיה

27.1.87

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
08.03 שעת כושר.
08.15 חשבון פשוט ד' — פעולות חשבון (כ). 08.40 בלי סודות — ג — כ.
09.00 אנגלית ח'.
09.20 בתרגום לערבית — כלכלה — אינפלציה.
10.10 אנגלית ז'.
10.30 הגיל הרך — רחוב סומסום.
11.00 צרפתית (ע"י).
11.15 חשבון ה' — כפל שברים.
11.30 ארץ מולדת — להיות פועל בא"י (כ).
12.00 גיאוגרפיה (ג'-ט') — בריטניה הגדולה.
12.25 ספרות (ע"י) — פוקנר — דליקה באסם.
13.00 מוסיקה (ע"י) — העשרה — המוסיקה השחורה של ברזיל ב'.
13.30 קשת וענן — ומה אומר רש"י (כ).
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
14.03 שעת כושר.
14.15 סרט קולנוע.
16.15 שביל באמצע שביל בצד — דרום הגולן — טיול השבוע: מצפה חמה, תצפית על נהר הירמוך וגשריו ועל מפעל המים הירדני במוחייבה, מצוקי האון, סוסיתא, עתיקות כורסי.
16.25 רובוטריקים — פרק 9.
17.00 ערב חדש — מנחה: רפי רשף.
17.30 זנב לחדשות — עם האריה רעם. הקוף פיפס והארנבת משי. משתתפים: שמעון כהן, עמי וינברג וחיה פיק.

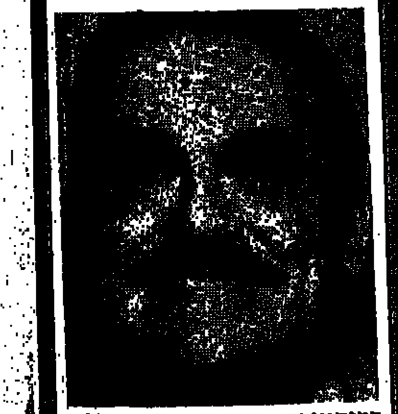

כריסטופר דוואט, הוא המשרת האנגלי „מר בלוודר" (18.00)

18.00 מר בלוודר — סדרה קומית חדשה בת 13 פרקים — (ראה הפניה).
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 מקצועות מסוכנים — סדרת תעודה. פרק רביעי.
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 כותרות מבט.
20.02 זוג או פרד — סדרת שעשועונים. התכנית השביעית בסדרה, בהנחיית שמואל שי.
20.30 כלבוטק — מגזין לצרכנות ולאיכות חיים.
21.00 מבט לחדשות.
21.40 מבט שני.
22.20 מק'גייוור — הפרק הרביעי: עולמו של סראמבו.
23.10 בית דין לילי — הפרק העשירי: סופת שלג.
23.35 פסוקו של מקום — מבט על ענתות וחדשות.

„מר בלוודר" — אל חייה של משפחת אוואנס הגיע מר בלוודר. הוא נשלח מאנגליה כמומחה לעוזרות בית, למשפחה בעבודות הבית. מר בלוודר, בריטי מהוקצע בעל נימוסים מושלמים [illegible] של עוזרת הבית [illegible] מרשה — אם המשפחה, לומדת משפטים. אבי המשפחה [illegible] שלושה ילדים [illegible] את מר בלוודר [illegible] העניינים מתפתחים [illegible] ומר בלוודר נשאר [illegible] מחדש של חיי המשפחה האמריקנית, חיים [illegible] מה שמר בלוודר [illegible] שעה 18.00.

רביעי טלוויזיה

28.1.87

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
08.03 שעת כושר.
08.15 ארץ מולדת — בראשית המאבק (כ).
08.40 אנגלית ו'.
09.00 מדעי הטבע (יסודי) — סעודה בגן.
09.20 אנגלית ז'.
10.10 מדעי הטבע ה'-ו' — כיצד אנו נעים.
10.30 הגיל הרך — פרפר נחמד — בחורף.
11.00 חשבון ו' — הכל בגלל אגוז קטן.
11.15 (י"א-י"ב) Hello Israel - Jerusalem through the ages.
11.30 מושגים ביהדות — הגענו למצוות (כ).
12.00 אנגלית ח'.
12.25 אנגלית י'.
13.00 מדעי הטבע (ע"י) — פיסיקה (2) — חוקי התנועה 1.
13.30 גיאוגרפיה — סין — דיוקנה של ארץ.
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל.
14.03 שעת כושר.
14.15 ארתור רובינשטיין — במלאת 100 שנה להולדתו של ארתור רובינשטיין — סרט בו הוא מספר על חייו ועל המוסיקה שלו.
15.00 רכבת ההפתעות.
15.15 מועדון הפיקוויקים — פרק 2
15.45 פרפר נחמד — בגדים.
16.10 שעת כושר.
16.25 פיצוחים — שעשועון טלוויזיה נושא פרסים.

ארתור רובינשטיין, קונצרט מיוחד במלאת 100 שנה להולדתו (22.05)

17.00 ערב חדש — מנחה: גדעון רייכר.
17.30 שמיניות באוויר — מגזין שבועי בשידור ישיר. מנחים: דליק ווליניץ, טוליפ ושירא גרא.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 על ספרות ותרבות. 1. שיחה עם הפרופ' אלברט אריה על משמעות הזמן בג'אהיליה ובאסלאם. 2. פרופ' י. משען מונטיפיורי ידבר על פירנדלו במלאות 50 שנה למותו. 3. שלמה נקדימון ישוחח על ספרו תמוז בלהבות — מבצע פיצוץ הכור האטומי בעיראק. מנחים: פרופ' מ' מילסון, ענן ספרי. (ערבית).
19.00 בקו הבריאות (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 כותרות מבט.
20.02 רוח הארץ — סדרת סרטי תעודה על אנשים ומקומות בישראל.
20.30 תצפית — מגזין דו־שבועי לענייני מדע, טבע ורפואה.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 מוקד.
22.05 קונצרט מיוחד — (ראה הפניה).
22.55 רצח במשיכת קולמוס — פרק מתוך הסדרה.
23.55 פסוקו של יום.
חדשות.

קונצרט מיוחד של התזמורת הפילהרמונית הישראלית בשידור ישיר, סטריאופוני, בטלוויזיה וברדיו. קונצרט מיוחד לציון יום הולדתו ה־100 של הפסנתרן ארתור רובינשטיין. התזמורת בניצוחו של זובין מהטה ובנגינתו של הפסנתרן דניאל ברנבוים תשמיע בחלקו השני של הקונצרט את הקונצ'רטו מס' 1 לפסנתר ולתזמורת מאת צ'ייקובסקי. שעה 22.05.

חמישי טלוויזיה

29.1.87

08.00 טלטקסט — עד כאן.
08.03 שעת כושר.
08.15 מושגים ביהדות — על מזוזות.
08.40 בלי סודות — חיריק 1.
09.00 ארץ מולדת — להיות פועל בא"י (כ).
09.20 מדעי הטבע (חטה"ב)
10.00 שעת כושר.
10.10 אנגלית ה'.
10.30 הגיל הרך — רחוב סומסום.
11.00 אנגלית ו'.
11.15 ערבית מרוכזת (ו'-ה').
11.30 אנגלית ח'.
12.00 מדע הטבע (ע"י).
12.25 אנגלית ט'.
13.00 הסטוריה (ע"י) — העשרה.
13.30 ספרות — העז והגדי.
14.00 טלטקסט — עד כאן.
14.03 שעת כושר.
14.15 קשר משפחתי — בשידור חוזר.
15.00 טאו טאו.
15.25 רחוב סומסום.
16.00 זהו־זה.
17.00 ערב חדש — מנחה דן מרגלית.
17.30 מקרון 1 — שם הפרק: שידור מהחלל.
17.55 משפחת קמפבל — סדרת דרמה חדשה בת 13 פרקים.
18.25 פסוקו של מקום — שבט דן.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 שבועון טלוויזיה — תכנית שבועית העוסקת במגוון אירועים מן העולם (ערבית). 19.00 מפגש — תכנית דיון שבועית העוסקת בענייני השעה (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 כותרות מבט.

מיקי קם, „רחוב סומסום" (15.25 + 10.30)

20.02 מבט ספורט.
20.45 לקראת שידור.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 פרטים יבואו.
23.10 ראשון בין שווים — הפרק הרביעי.
00.00 הגיע זמן לשון — פינה לענייני לשון, בהגשת אבשלום קור.
חדשות.

תכניות טלוויזיה ביום שישי 30.1.87

בשעה 21.15 — „סיבה למסיבה" — תכנית בידור, מנחה: רבקה מיכאלי.

בשעה 22.15 — סרט קולנוע — „חטיפת פלהם 1.2.3". כחול, ירוק, אפור, חום — כך נקראים ארבעת חברי הכנופיה, המוציאים תכנית מטורפת למדי של חטיפת קרון רכבת תחתית בעיר ניו־יורק, על נוסעיה, לשם השגת כופר נפש בסכום של מליון דולר. אין הם מקילים על חייו של מפקח המשמרת גארבר (וולטר מתאו). הם מקציבים לו שעה אחת בלבד לעסקה ומאיימים, כי עם תומה יתחילו לירות בבני הערובה בקצב של אדם לדקה. מצב העניינים מחמיר עוד יותר, כאשר הקרון ניתק מן הרכבת ויוצא לדרכו במהירות מסחררת — על כל יושביו — ואין מי שיוכל לבלמו. בתפקידים אחרים: רוברט שאו, מרטין בלזם, הקטור אליזונדו וארל הינדמן. במאי הסרט: ג'וזף סרג'נט.

תחנות זרות טלוויזיה

המזרח התיכון טלוויזיה

יום שישי 23.1.87
13.00 וודי וודפקר. 13.30 בית חולים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט — „באנינג". 16.30 היתקליף (מצוייר). 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 ווכסטר. 18.30 קשרי משפחה. 19.00 חדשות. 20.00 פולנאי. 21.00 סרט (ערבית). 22.30 מעשיות משמחות (ערבית).

שבת 24.1.87
13.00 הבלשים הצעירים (מצוייר). 13.30 הקטנים. 14.00 סיפורי ילדים. 14.30 הרפתקאות בעולם. 15.30 ימי העמק האבודים. 16.00 כדורגל אנגלי. 17.00 ספורט מהעולם. 18.00 כדורסל. 19.00 כדורגל איטלקי. 20.00 היאבקות. 21.00 סרט — „גמביט". 23.00 מועדון 700.

יום ראשון 25.1.87
13.30 חיים אחרים (סדרה). 14.00 מועדון 700. 14.30 מעשיות משמחות (ערבית) 15.00 סרט (ערבית). 16.30 „אי המטמון". 17.00 הבית המעופף. 17.30 החבובות. 18.00 פאנקי. 18.30 כפיות של כסף (קומי). 19.00 שישים דקות. 20.00 תכנית מיוחדת עם החבובות. 21.00 סרט — „דרך ליליה". 22.30 מעשיות משמחות (ערבית).

יום שני 26.1.87
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט — „ילי בוי הגיע", עם רוברט רדפורד. 16.00 היתקליף (מצוייר). 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 ימים מאושרים. 18.30 לברן ושירלי (קומי). 19.00 חדשות. 20.00 מאגנום. 21.00 כדורגל אמריקני. 23.00 מועדון 700. חדשות.

יום שלישי 27.1.87
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט — „קרי גרנט". 16.30 היתקליף. 17.00 הבית המעופף (מצוייר). 17.30 החבובות. 18.00 נסיעה בחלל (דמיוני). 19.00 חדשות. 20.00 צוות לעניין. 21.00 מקגייבר (בלשי). 22.00 ואנג'אויד (מתח). חדשות.

יום רביעי 28.1.87
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט — „המלך ואני". 16.30 היתקליף. 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 זוהי הוליווד. 18.30 משפחת קמבל. 19.00 חדשות. 20.00 סיימון את סיימון (בלשי). 21.00 כדורגל. 22.00 קגני ולייסי (סדרה משטרתית). 23.00 מועדון 700. חדשות.

יום חמישי 29.1.87
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט — „העולם בזרועותיו", עם קרי גרנט. 16.00 היתקליף. 17.00 הבית המעופף. 17.30 החבובות. 18.00 משפחת ג'פרסון. 18.30 דוק פילוט. 19.00 חדשות. 20.00 הדקסל ומקורמיק (מעולה). (ערבית). 21.00 עבודות החיים (קומי). 21.30 ניו הארט (קומי). 22.00 לאור הירח (בלשי). 23.00 מועדון 700.

הטלוויזיה הירדנית

יום שישי 23.1.87
13.30 כדורגל וספורט כללי (רק בערוץ 1). 14.10 תן לי שיחות (רק בערוץ 1). 15.00 המופע של דין נוט (רק בערוץ 1). 15.45 גוף האדם (רק בערוץ 1). 16.00 ג'יין אייר (רק בערוץ 1). 17.30 סרט עלילתי בצרפתית. 17.50 נשים קטנות (רק בערוץ 1). 18.20 מוסיקת פופ אנגלית (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 לקט שירים. 19.30 חדשות בעברית. 19.45 ההיסטוריה של הרפואה (דוקומנטרי). 20.30 פרוג (קומדיה אמריקנית). 21.10 פלקון קרסט. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 נדעון דחוי וסידרה אנגלית.

שבת 24.1.87
18.00 תכנית בצרפתית. 18.15 ילדי רחוב ריי.בוי. (רק בערוץ 1). 18.30 אסנב לשלם (צרפתית). 18.40 והדים בשנות האלפיים (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.10 חדשות בעברית. 20.30 הנבא של אבא (קומדיה אנגלית). 21.10 בידור חו"ל. 21.10 אישים ומאורעות סידרה דוקומנטרית (רק בערוץ 1). 21.30 בידור חו"ל. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 סרט עלילתי באורך מלא.

יום ראשון 25.1.87
17.20 סרטים מצויירים (רק בערוץ 1). 17.30 מגלמה נסתרת (רק בערוץ 1). 18.00 כפר בין הענבים (תכנית בצרפתית לילדים). 18.30 קטרין (סידרה בצרפתית). 18.09 חדשות בצרפתית. 18.40 ההיסטוריה של הלבוש (רק בערוץ 1) 19.15 לקט שירים. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 מי הבוס? 21.10 סיפורה של יחידת S.O.E. (סרט דוקומנטרי על יחידת ביון במלחמת העולם השניה). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 רצח במשיכת קולמוס.

יום שני 26.1.87
15.30 מועדון מיקי מאוס (רק בערוץ 1). 17.00 הגמדים (רק בערוץ 1). 17.10 אנשים מפורסמים (רק בערוץ 1). 17.45 סדרה דוקומנטרית באנגלית (רק בערוץ 1). 18.00 סיפורי נ' רה טלפטן (צרפתית). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 מגזין ספורט בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 אין כמו בבית (קומדיה אנגלית). 21.10 פורקן (סיני סדרה). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 על אמנות הבידור.

יום שלישי 27.1.87
15.30 סרטים מצויירים (רק בערוץ 1). 17.30 פסטיבלים ומנגינות (רק בערוץ 1). 18.00 חייו של אמבטו רה לורנצו (סידרה בצרפתית). 18.10 עולמו של וולט דיסני (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 20.30 חיבת המוסיקה (מיטב הלהקות הבריטיות). 21.10 מעגלים נסגרים (קומדיה אנגלית). 21.30 כן אדוני ראש הממשלה. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 הארץ הרביעית על מלח"ע הב'.

יום רביעי 28.1.87
18.00 מסתרי האוזן (צרפתית). 18.30 עסקי רוססר (רק בערוץ 1). 18.30 קטרין (סידרה בצרפתית). 18.40 מסע מאלף (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 נקמת הדגים. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 שלושה בבית (קומדיה אמריקנית). 21.10 האמריקנים — סידרה דוקומנטרית. 21.30 סרט סרט (אנגלית). 22.00 חדשות באנגלית. 22.00 האבקות חופשית ומיטב התחרויות האנגליות — רק בערוץ 1. 22.10 סידרה חדשה.

יום חמישי 29.1.87
17.30 פלאש גורדון (רק בערוץ 1). 18.00 שאנג אלית תכנית בידור. 18.00 תכנית לחקלאי בערבית (רק בערוץ 1). 18.30 ויאמון האנרה (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 התנגדות (קומדיה אמריקנית). 21.10 המוגנוקו סטיל (בלשי). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 סרט עלילתי באורך מלא.

שישי רדיו

23.1.1987

קול המוסיקה

00.02 צלילי בוקר.
07.00 בהאזנה נינוחה — היידן: קונצ'רטו ברה מז'ור לצ'לו ולתזמורת; שוברט: רביעייה ברה מינור „המוות והעלמה"; ברהמס: וולסים על „שירי אהבה"; בטהובן: סימפוניה מס' 7, בלה מג'ור.
09.00 קונצרט בוקר — באך: סוויטה מס' 1, ברה מז'ור לתזמורת; מוצרט: סרנדה לכלי־נשיפה, „גראן פרטיטה"; צ'ייקובסקי: קונצ'רטו ברה מז'ור לכנור ולתזמורת; ברוקנר: סימפוניה מס' 4, „רומנטית".
11.57 מגישים שיר.
12.00 מן הקרטיה — פנינה ולצמן — פסנתר/רביעיית תל־אביב: ברהמס: חמישייה לפסנתר וכלי קשת בפה מינור.
13.05 בהאזנה נינוחה — ביזה: סימפוניה בדו מז'ור; מוצרט: קונצ'רטו לאבוב ברו מז'ור ק. 314.
14.00 מאולמי הקונצרטים שלנו — מאה שנה להולדת ארתור רובינשטיין שידור חי מ„היכל התרבות" בתל־אביב רסיטל: נאריי פראייה בטהובן: סונטה מס' 17 אופוס 31 מס' 2 „הסערה"; שומאן: סונטה בסול מינור, אופוס 22; שופן: ברקרולה בפה מז'ור, אופוס 60; שופן: סונטה מס' 3 בסי מינור אופוס 58.
16.30 „לבקשתכם" — באך: קנטטה מס' 204; מוצארט: סרנדה מס' 6 ברה־מז'ור ק. 239 „סרנטה נוטורנה"; וולטון: „פאסאד" וקליאו ליין ואני רוס — קולות, עם להקה בניצוח ג'ון דנקוורת.
18.00 וור הזהב — אמנים גדולים

שניים מחברי „מינימל קומפקט" (גלי צה"ל 16.05)

בהקלטות היסטוריות בעריכת רם עברון — החלילן הצרפתי מרסל מואיז — תכנית שניה — באך: קונצ'רטו ברנדנבורגי מס' 4, בסול מג'ור; מוצרט: קונצ'רטו לחליל ותזמורת ברה מג'ור, ק.314; דביסי: סונטה לחליל, ויולה ונבל (1915).
19.00 מוסיקה קאמרית — מוצרט: שלישייה בסול מג'ור, לפסנתר כנור וצ'לו, ק. 564; רונראקו: רביעיית כלי־קשת מס' 11 ברו מג'ור, 61.
20.05 מזמרת הארץ — שירים ישראליים.
20.27 מגישים שיר.
20.30 קונצרט ליל השבת — וברו: קטע קונצרטי בפה מינור; מוצרט: רביעייה מס' 14 בסול מג'ור ק. 387; מאהלר: סימפוניה מס' 1 ברה מינור.
23.06 ברק הברוק — ורסיני תנסס.

רשת א'

07.57 מגישים שיר.
08.05 פעמי המזרח — מצעד פזמונים בסגנון מזרחי.
10.05 השיר לא תם — שירים עבריים.
11.10 השידור היומי לבתיה"ס „לקראת שבת" — לכבוד הבינתיות והגבורות.
11.30 והאר עינינו — שירים תניניים.
12.05 לחיות ביחד — שיחות בארץ רוח (ש.ח.).
13.10 והאר עינינו — המשך.
14.00 בראש צעיר — מגזין לילדים ולבני נוער.
15.08 קבלת שבת — פרשת „שמות".
16.05 נושא לעיון — „על הקשיים, הבעיות והצלחות, קמם ונולד של המבציא ישוחח אמנון אחרי נעמי עם הסופר יגאל מוסינזון.
17.10 שיר לליל שבת — שירים עבריים.
18.05 מוסף רדיו לספרות.
19.05 זמר לשבת.
19.30 שידורים לעולים.
22.05 מקום אחר.
23.05 הבו זמר.

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה.
08.05 כל צבעי הרשת — מגזין יומי — עם יוסי גרבר.
12.10 שירים עבריים.
13.00 בחצי היום — חדשות ופזמונים.
14.06 הזמנות והנחות בטלות — עם יובל מסקין.
16.05 עובר ושב — עם דוד מרגלית.
17.05 מאחורי הכותרות — מגזין לרדיו, לטלוויזיה ולעיתונות עורך ומנחה: אברהם מרון.
18.06 האיזון הקדוש — עם מאיר שלו.
19.05 לחיות ביחד — שיחות בארץ רוח.
19.10 הטור השבועי.
20.05 ואני תפילתי.
21.05 השושנה פורחת — לקט רומנסות ושירי־עם ספרדיים.
22.05 עוד לא רקדתי די — ריקודי עם.
23.05 בין שישי לשבת — שיחה בשניים — עם יצחק לבני.
00.10 שיר אינו רק מנגינה — שירים עבריים בנושא אחד.

גלי צה"ל

06.03 צלילי בוקר — שירים עבריים.
06.30 פוקחים עין — החדשות הראשונות של היום — עם מירב אופיר.
07.07 תוספת בוקר — צביקה שפירא ועיתוני סוף השבוע.
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית.
09.05 בילוי נעים — עם טולי שפירא.
11.05 קולה של אמא — עם אלכס אנסקי.
12.05 סנדלים — שעתיים עם רוני בן זאב.
14.05 עוד לא שבת — עם שלמה ארצי.
15.05 הדרן — עם בובי מקפרין הוולקליסט, שהוקלט בעת שהופיע באמפיתאטרון והאל בתל־אביב (ש"ח).
16.05 שעה עם להקת מינימל קומפקט.
17.05 רבעים דוקומנטריים.
18.05 מגזין מתוק — סדרת תוכניות אמנות.
19.05 בראש גדול — עם פיני שמר סגן יושב ראש האגף לחינוך ולתרבות בהסתדרות מראיין נבי שפירא.
20.05 לא על הלוף לבדו — שעתיים של מוסיקה ומשחקי רדיו נושאי פרסים.
22.05 מרתון ג'יימס בראון וארתה פרנקלין.
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.

רשת ג'

06.11 יום שישי הוא — שירים עבריים.
08.05 להיות שם — שעה אחת, שנה אחת.
09.05 אגן הים התיכון.
11.05 מכתב משה.
13.05 צפיוית ברבש — עם רון כנר.
15.05 לפנות ערב — שירים עבריים.
17.05 כאן, שם ובכל מקום.
19.05 זמר שכזה — שירים עבריים.
20.05 צליליל שבת.
22.05 טיול לילי — שירים עבריים.
23.05 אירוח לילה — משכן ריקורדס.

מרתון ג'יימס בראון וארתה פרנקלין — ארבע שעות עם המלך והמלכה של מוסיקת הנשמה. מיטב הלהיטים של שני האמנים הוותיקים לקראת ביקורו של ג'יימס בראון בארץ ושובה לפעילות, אחרי הפסקה ארוכה, של ארתה פרנקלין. (גלי צה"ל — 22.05)

שיחה בשניים — בין יצחק לבני לחיים צדוק, על הסיכוי לסכסוך [illegible] שיחה לו עם [illegible] בעניין [illegible] שבים לדרכי התערותם של עורכי דין ושופטים, ועל ההצעה שהוצעה אליו להיות ראש ממשלה, והאם הצטער על סירובו. (רשת ב' — 23.05)

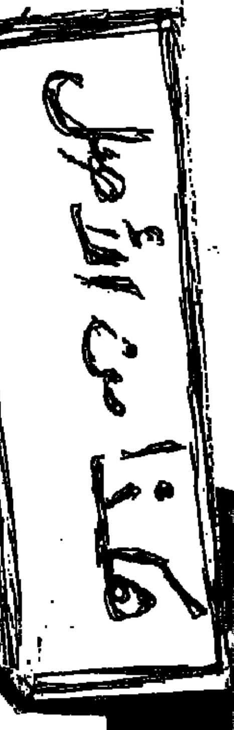

שבת רדיו

24.1.1987

קול המוסיקה

07.11 „שחרית לשבת" — י. וגנהאל: פרתיה בסי-במול מג'ור לכלי נשיפה ולקונטרבס שוברט: אלגרו בלה-מינור. ד. 947 באך: טריו-סונטה בדו-מינור ק. סטאמיץ: קונצ'רטו לכנור ולתזמורת בטהובן: שישיה אופוס 71 לכלי נשיפה דליב: „המעיין", מוסיקה לבלט.
09.00 „החידון המוסיקלי".
10.00 „קונצרט השבת" מהקלטות התזמורת הסימפונית ים רשה"ש תכנית טהובן הפתיחה אגמונט קונצ'רטו מס' 4 לפסנתר ותז. קטעים מפגישות בארץ עם ארתור רובינשטיין קונצ'רטו מס' 5 לפסנתר ותז.
11.57 „מגישים שיר".
12.00 „במחיצת אמן דגול" — ארתור רובינשטיין.
13.05 „קונצרט לצהרי שבת" — מוצרט: סימפוניה מס' 38 ברה-מג'ור „פראג" קאלקברנר: חמישיה לקלרנית, קרן, צ'לו קונטרבס ופסנתר מוסורגסקי: „חדר הילדים", מחזור שירים דבוז'אק: סימפוניה מס' 5.
15.00 „אינטרלודים" — רצף מוסיקלי (ש.ח.).
16.00 „האהובה בת האלמוות" סדרת תכניות סביב מכתבו המפורסם של לודוויג ואן בטהובן — תכנית ששית.
17.04 „פגוש את האמן הישראלי" — צבי הראל — צ'לו/מרינה בונדרנקו — פסנתר סטרווינסקי: סוויטה איטלקית „שיר רוסי מתוך „מאברה" מוסורגסקי-שיפו: תמונות בתערוכה.
18.00 „רדיו דרמה" — „ליידי מקבת ממחוז מצנסק" מאת ניקולאי ליסקוב משתתפים: יהודה פוקס, אילן דר, סנדרה שרודה, שמואל וילוז'ני, גיא אהרונסון, שפרה מילשטיין וגליה ישי.

חוה אלברשטיין, „הקשר המוסיקלי" (רשת ב' 11.05)

19.05 „הקונצרט שלי" עם חברת הכנסת ערנה סולודר — חברת קבוץ גשר (תכנית שניה).
20.30 „מאולמי הקונצרטים שלנו" מאה שנה להולדת רובינשטיין שידור חי מהיכל התרבות בתל-אביב התזמורת הפילהרמונית הישראלית מנצח: זובין מהטה/ סולן: אלפרד ברנדל בטהובן: קונצ'רטו לפסנתר מס' 2 ברהמס: קונצ'רטו מס' 1.

רשת א'

09.05 „עולם המדע".
09.30 „דעת קולי" — תיבת דואר בענייני מדע.
10.05 „התגנבות יחידים" — על ספרו של יהושע קנז — עם מילי מירסקי, אברהם יבין, עלי מוהר אלי שאלתיאל ואחרים.
11.00 „רדיודרמה" — „המטפלת" — מאת עידן בניאל (ש.ח.).
12.05 „מישור תעודה" — „אתיקה בפסיכולוגיה".
14.06 „בראש צעיר" — מגזין משלב בקטעים נבחרים מתכניות השבוע עליפי בחירה של המאזינים ומבחר מריווחי העיד"ם (עתונאים צעירים) של השבוע.
15.05 „דרכי ארם" — עם רחל חלפי.
16.05 „מושגים" — „יחסי יהודים — אוקראינים". משתתפים: פרופ' שמואל אטינגר, פרופ' מרדכי אלטשולר וד"ר שמעון רדליך.
17.10 „סיפורדור" — „על השינה" — רדישיה מרומה — מאת ש"י עגנון.
17.40 „מוסיקה קלה למוצאי-שבת".
18.55 „מגישים שיר".
19.05 „אנתולוגיה קטנה לשירה".
19.30 שידורים לעולים.
22.05 „מוסף רדיו לספרות".
23.05 „הבו זמר".

רשת ב'

08.05 „מי ישן" — א) „ארבעה ימים על הסניר" ניר ב) „אגרת עם".
09.05 „שאלה של טעם" — עם חיים קינן.
09.55 עוזיה אלון מספר על נוף הארץ.
10.05 יומן השבוע.
11.05 „הקשר המוסיקלי" של חוה אלברשטיין — מארח אהוד מנור.
12.05 „האמת, כל האמת ורק האמת" — משחק רדיו במופע פומבי.
13.05 „זכרון דברים".
14.11 „שירים מחייכים".
15.05 „מאחורי הצלילים" — מתי כספי ושלמה גרוניך בפגישה מחודשת (ש.ח.).
16.05 „ראומה יקירתי" — דודו ברק משוחח עם ראומה אלדר (ש.ח.).
17.05 „ארץ חמות".
18.06 „מפיק ורי".
18.30 ממגרש הספורט.
19.05 „הקול קולנוע".
20.05 יומן השבוע (שידור שני).
21.08 „פרח בגני" — תכנית בבקשתך לשירים מזרחיים.
22.10 „מלווה מלכה".
23.05 „הוי ארצי מולדתי" — שירים עבריים.

גלי צה"ל

07.05 יופי של שירים.
08.05 מעל ומתחת לשמיכה.
09.05 מקהלה עליזה — שירים וסיפורים לילדים עם שרה דורון.
10.05 טוב לשמוע — תוכנית שבועית לבידור וזמר עברי.
11.05 במצב הנוכחי — עם יוסי עבאדי ורני וסלי.
12.05 ליאור יוני בהופעה של משירין הידועים וביניהם ברומיה, בואי לאילת, השמלה הסגולה ועוד.. ומארת את ישראל יצחקי וגילה חסיד.
13.05 יעקב אגמון משוחח עם יצחק אופק, מנכ"ל הפועל.
14.05 הכל זורם — עם דובי לנץ.
15.45 841 נוסע צפונה צפונה — רומנרדיו.
16.05 סינמה שבת — תוכנית בענייני קולנוע.
17.05 קלאסי כאן — מגאזין גלי-צה"ל על הנעשה בארץ במוסיקה הקלאסית.
18.05 משלנו — מצעד הפזמונים העבריים.
19.05 מצעד הפזמונים הלועזי.
20.05 רחוק מן העין — חלוצי המערב בשירי קאנטרי.
21.05 מסורת מסורת — במוצאי יום מנוחה.
22.05 קול הג'אז הוה — עם דני קרפל.
00.05 ציפורי לילה מארח — קובי מידן מארח את השופט חיים אילת המגיש את השירים האהובים עליו.
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.

רשת ג'

07.11 „צלילים למוכרת" — שירי העבר.
08.05 „גוונים" — שירים עבריים.
10.05 „על בטוח" — להיטי כל הזמנים.
12.05 להיטים להיטים".
14.06 „כוכבים".
15.05 „אתם זוכרים את השירים?".
17.05 „שיר בין-ערביים".
19.05 „זמר שכזה" — שירים עבריים.
20.05 „פזמונהמון" — מחרוזות פזמונים.
22.05 „טיול לילי" — שירים עבריים.
23.05 „רדיו-טק" — פזמונים בשצף קצף.

„מלים שמגמדות לצ'רץ'" — על הרומן החדש „התגנבות יחידים" פרי עטו של יהושע קנז. „התגנבות יחידים" מספר על חבורת טירונים בבה"ד 4 באמצע שנות ה־50. אלי שאלתיאל אומר בתכנית: „כשאנחנו היינו טירונים חשבנו שלא יתכן שמי ששולח אותנו למה לא יודע מה עושים לנו. קראתי את הספר כמי שקורא על העבר שלו. אך יותר מזה מתוך דאגה, בעוד זמן קצר עלי לשלוח את בני לצבא..." (רשת א' — 10.05)

ראשון רדיו

25.1.1987

קול המוסיקה

06.02 צלילי בוקר
07.09 בהאונה נינוחה — שופן: 14 וולסים. ברהמס: חמישיה בסי מינור לקלרנית וכלי קשת; פורה: פלאס ומליסנדה — סויטה.
09.00 קונצרט בוקר — מוצרט: בסטיין ובסטיינה — אופרת נעורים: ברליוז: הרולד באיטליה, סימפוניה עם ויולה אובליגטו: שנברג: פלאס ומליסנדה.
11.57 מגישים שיר.
12.00 אמנים באולפן — מידי זינגר — צ'מבלו: יצירות מאת: פרסקובלדי, בלבאסטר, סקרלטי, ראמו ובאך.
13.05 בהאונה נינוחה — ברהמס: 4 מחולות הונגריים, בעיבוד יואכים; סן-סנס: מחול כוהנות דגון ובככבליה מתוך שמשון ודלילה; שוברט: 8 וריאציות על נושא מקורי. בלה במול מג'ור לפסנתר ב־4 ידיים; גריג: סויטה לירית; ברהמס: סונטה בפה מג'ור, לפסנתר וצ'לו.
15.00 מוסיקה כאן ועכשיו — יעקב גלבוע: קטרוס ססנתרין — נושא ווריאציות ב־5 מודוסים: האדי פארטש: 8 קטעים.
16.00 מוסיקה ליום ראשון — באך: אריה מתוך קנטטה 73; פרסל: תחי ססיליה: בטהובן: מיסה בדו מג'ור, אופוס 86; קוישטוף פנדרצקי: לקרימוזה.
18.00 למי סידורה? — לה פה סול.
19.00 מוסיקה קלאסית קלה.
20.05 אינטרלוד — רצף מוסיקלי.
20.27 מגישים שיר.
20.30 מאולמי הקונצרטים שלנו — מאה להולדת ארתור רובינשטיין. שידור חי מהיכל התרבות בתל-

אלפרד ברנדל, רסיטל לפסנתר (קול המוסיקה 20.30)

אביב, רסיטל — אלפרד ברנדל — פסנתרן מיצירות שוברט. שש רגעים מוסיקליים, ד. 780; פנטסיה בדו מג'ור, הנודד ד. 760; סונטה בלתי גמורה בדו מג'ור, ד. 840; סונטה בלה מינור, ד. 784.
23.00 מחזורי יצירות — ויואלדי: הקונצ'רטי אופ. 10 לחליל וכלי קשת; באך: הסוויטות לצ'לו סולו.

רשת א'

07.57 מגישים שיר.
08.05 תוגה — עם בני הנדל.
09.05 טלרדיו — שירות מידע למאזינים.
10.05 השיר לא תם — שירים עבריים.
11.10 השידור היומי לבתיה"ס — ספור וצליל — תכנית לגיל הרך — רכבת הצעצועים.
11.30 היו שירים — פזמונים ישנים ואהובים.
12.05 בערוגות הבושם.
14.06 בראש צעיר — מגזין יומי לילדים ולבני נוער.
15.30 השכלה ודעת לכל — צרפתית למתחילים.
16.05 רדיו-עשרה — מגזין נוער — כתבי נוער מדווחים.
17.10 שירים עבריים.
17.20 האוניברסיטה הפתוחה — השתקפות השאלה הערבית בספרות העברית בארץ-ישראל מסוף המאה הקודמת ועד ימינו — האבים והכבשים — שיחה עם אהוד בן-עזור.
18.06 מנחת ערב — משדר יומי להווי דתי ומסורת.
19.05 מחשבת ישראל.
19.30 שידורים לעולים.
22.05 תפוח ועץ — תכנית על הקשר בין הורים לילדיהם עורכת ומנחה: רבקה מיכאלי. סדרת תכניות בנושא משפחות והמצאות בשלבים שונים של תהליך הגירושין, תכנית רביעית: כעסים, האשמות ואשמות בתהליך הגירושין. — ריגושים ומתחים אצל האם, האב והילדים. בצוות: הפסיכולוגים ד"ר עמירם רביב ויוסי גוטמן.

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה.
08.05 עושים עניין — עם גבי גזית ושלום קיטל.
09.05 ביקור בית — עם רבקה מיכאלי.
10.05 כל צבעי הרשת — מגזין יומי.
11.30 סעו לשלום — עם גדעון הוד.
12.10 אלף-אלף ב'בית — עם אהוד מנור.
13.05 בחצי היום — חדשות ופזמונים.
14.06 בת צחוק — הווי והומור.
15.05 רגעי קסם.
16.05 שירים ושעורים.
17.05 יומן כלכלה.
17.30 על מספרים ואנשים — מגזין המשק והחברה.
18.06 מסיבת עתונאים.
18.45 היום בספורט.
19.00 היום הזה.
19.35 עם ישראל — מוסף לעניינים יהודיים בעולם.
20.05 שלום לבן דודי — פיוט וברכה בשידור חי.
22.05 צמוקים ושקדים — מבחר שירים ביידיש — והפעם לקט שירים על דמויות מן התנ"ך.
23.05 צלצול שלישי — שבועון לאומנויות בשידור חי.

גלי צה"ל

06.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.
06.30 פוקחים עין — החדשות הראשונות של היום — עם מירב אופיר.
07.00 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי.
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית.
09.00 אילה בוקר — עם אלי ישראלי.
10.05 הפסקת 10 — עם מיכל ניב.
11.05 נכון לעכשיו — עם רפי רשף.
13.05 פגישה יומית — עם אורלי יניב.
14.05 דו רה יומי — עם דובי לנץ ודני קרפל.
15.05 פסק זמן.
16.05 רדיו ספורט — מגאזין ספורט.
16.54 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור.
17.05 ערב טוב ישראל — עם דן שילון, יעל דן וגוני סביר.
18.05 שעה קלה על כלכלה — עם שמואל נחושתן.
18.45 משולש — עימות יומי בענייני השעה.
18.57 הודעות לחיילים.
19.05 פזמונים לכולכם.
20.05 חיילים, אנשים צעירים — עם טייסים במסוקי קוברה (ש"ח).
21.00 מבט לחדשות.
21.30 לילה לא שקט — פזמונים ישראלים.
22.05 על הדבש ועל הכיפאק — שירים שהחבר'ה אוהבים.
23.05 תוצרת הארץ — פזמונים ישראליים.
23.55 שיחת חצות — עם מתי גולן עורך המשנה של עיתון הארץ.
00.05 ציפורי לילה — עם דודו טופז.
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים
שידורי צה"ל FM
20.05 סכבבבסים — אינפורמציה, רש"ים, משחקי רדיו ומוסיקה לחיילים שנשארו בתורנות — עם אברי גלעד.
22.05 על הדבש ועל הכיפאק — שירים שהחבר'ה אוהבים.
23.05 לילה לילה — עם יואב קוטנר.

רשת ג'

06.11 כחורה לאושר — להיטים וותיקים.
07.07 שיר בבוקר בבוקר — שירים ופזמונים ישראליים.
09.05 מה, כבר תשע? — עם אבי אתגר.
10.05 שבעים מי יודע.
11.05 שעה תמימה — עם מלאכי חוקיה.
12.05 רק מוסיקה.
13.05 רק בימי חול — עם מנחם פרי.
14.06 פזמון חוזר.
15.05 חדש, חדיש ומחודש — עם שוש עטרי.
16.05 הצגה יומית.
18.06 מצעד הפזמונים הלועזיים.
21.05 ארום עתיק — שירים שלא נס ליחם — עם קובי ברקאי.
23.05 הלילה הוא שירים.

שני רדיו

26.1.1987

קול המוסיקה

06.02 צלילי בוקר.
07.09 בהאונה נינוחה — היידן: סימפוניה מס' 94 בסול מג'ור ההפתעה, ברנרד מוליק: קונצ'רטינו בסול מינור לאבוב ותזמורת, מנדלסון: ארבעה קטעים לרביעיית כלי קשת א' 81, ברהמס: סרנדה מס' 1 ברה מג'ור א' 11.
09.00 קונצרט בוקר — באך: קונצ'רטו ברנדנבורגי מס' 6 בסי במול מג'ור, ג'ובאני קמביני: חמישיית כלי נשיפה מס' 3 בפה מג'ור, וינאבסקי: קונצ'רטו מס' 2 ברה מינור לכנור ולתזמורת א' 22, רגר: סויטה רומנטית על פי פיוטים של אייכנדורף, א' 125, ברבר: קונצ'רטו לצ'לו ולתזמורת א' 22, ברנשטיין: ספור הפרברים.
11.57 מגישים שיר.
12.00 מן הסרטיה.
13.05 בהאונה נינוחה — בוקריני: סויטת מחולות, מוצרט: קונצ'רטו מס' 1 בסי במול מג'ור לכנור ולתזמורת. בטהובן: סונטה בפה מג'ור לקרן אנגלית ולפסנתר א' 17, ברהמס: ולסים על שירי אהבה — למקהלה ולפסנתר א' 52, דבוז'אק: סרנדה למיתרים במי מג'ור, א' 22.
15.00 הסברה מוסיקלית פסנתרו של דביסי — תכנית שלישית.
16.00 מאולמי הקונצרטים בעולם — פסטיבל פרו מוסיקה אנטיקה — ברמן מאי 1985. 1. קונסורט לינרה. * טלמן: סויטה בלה מינור לחלילית ותז. כלי קשת * באך: קונצ'רטו בלה מג'ור לצ'מבלו, 2 כנורות ויולה ובה.ק. * הנדל: קונצ'רטו גרוסו בסול מג'ור, א' 3

אילנה רובינא, בתכנית „לאור הזכרונות" (גל"צ 20.05)

מס' 3, * באך: קונצ'רטו ברנדנבורגי מס' 5 ברה מג'ור. 2. הלהקה המוסיקלית מברלין אהבה וקינה ביצירות היינריך שיץ.
18.00 רגש על הביצוע — כתת אמן.
19.00 תזמורות כלי נשיפה — פתיחות לדרוואלות ואופרטות.
20.05 אינטרלוד — רצף מוסיקלי.
20.27 מגישים שיר.
20.30 מאולמי הקונצרטים שלנו. מאה שנה להולדת ארתור רובינשטיין שידור חי מהיכל התרבות בתל-אביב. רסיטל: ראדו לופו — פסנתרן, * באך: פרטיטה מס' 2, * מוצרט: רונדו בלה מינור לפסנתר ק. 511, * מוצרט: סונטה לפסנתר * שומאן: פנטסיה לפסנתר, אופוס 17.
23.00 מחזורי יצירות — ויואלדי: הקונצ'רטו אופ. 10 לחליל וכלי קשת, באך: הסוויטות לצ'לו סולו.

רשת א'

07.57 מגישים שיר.
08.05 תוגה — עם בני הנדל.
09.05 טלרדיו — שירות מידע למאזינים.
10.05 השיר לא תם — שירים עבריים.
11.10 השידור היומי לבתיה"ס ספור אני שומע — לכתות ב'ג' — התוכי — מאת דבורה עומר.
11.30 היו שירים — פזמונים ישנים ואהובים.
12.05 שיר ופזמון.
13.00 חדשות ותכנית באנגלית.
13.30 חדשות ותכנית בצרפתית.
14.06 בראש צעיר — מגזין יומי לילדים ולבני נוער.
15.30 השכלה ודעת לכל — מבוא לתכנות ולהכרת המחשב — שימושי המחשב בחנוך.
16.05 מקום באמצע.
17.10 שירים עבריים.
17.20 האוניברסיטה הפתוחה — השתקפות השאלה הערבית בספרות העברית בארץ-ישראל מסוף המאה הקודמת ועד ימינו — הרוג יפה, בן יקר — שיחה עם אהוד בן-עזור.
18.06 מנחת ערב.
19.05 עיונים בפרשת השבוע.
19.30 שידורים לעולים.
22.05 לכל ארם כוכב — עם האסטרולוג אילן סקר.

רשת ב'

07.00 „הבוקר הזה".
08.05 „עושים עניין" — עם גבי גזית ושלום קיטל.
09.05 „ביקור בית" — עם רבקה מיכאלי.
10.05 „כל צבעי הרשת" — מגזין יומי.
11.30 „סעו לשלום" — עם גדעון הוד.
12.10 „אלף-אלף" — ב'-בית" — עם אהוד מנור.
13.05 „בחצי היום" — חדשות ופזמונים.
14.06 „בת צחוק" — הווי והומור
15.05 „רגעי קסם".
16.05 „שירים ושעורים".
17.05 „יומן כלכלה".
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה.
18.06 „שעה תופשית" — מגזין שבועי לעניני תווך.
18.45 היום בספורט.
19.00 „היום הזה".
19.35 „דין ודברים" — מגזין לעניני חוק ומשפט.
20.05 „סולם הזמירות" — מצעד הפזמונים המסורתיים.
22.05 „פינת הג'אז"
23.05 „משחקי לילה" — בעריכת זאב ענר

גלי צה"ל

06.05 „צלילי בוקר" — שירים עבריים.
06.30 „פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום.
07.07 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי.
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית.
09.05 „אילה בוקר" — עם אלי ישראלי.
10.05 „הפסקת 10" עם מיכל ניב.
11.05 „נכון לעכשיו" — עם רפי רשף.
13.05 „פגישה יומית" — עם אורלי יניב.
14.05 „דו רה יומי" — עם דובי לנץ ודני קרפל.
15.05 „מה יש" — עם ארז טל.
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שירים
16.54 באופן מילולי
17.00 „ערב טוב ישראל" — עם דן שילון, יעל דן וגוני סביר.
18.05 ראיון מיוחד עם האלוף אורי שגיא — מפקד חילות השדה. מראיין: נחמן שי.
18.45 „משולש" — עימות יומי בענייני השעה.
18.57 הודעות לחיילים.
19.05 פזמונים לכולכם.
20.05 „לאור הזכרונות" — אבי קורן משוחח עם אילנה רובינא על אמה, השחקנית המנוחה חנה רובינא (ש"ח).
21.00 מבט לחדשות.
21.30 „לילה לא שקט" — פזמונים
22.05 „על הדבש ועל הכיפאק"
23.05 „תוצרת הארץ" — פזמונים ישראליים.
23.55 „שיחת חצות" — עם המחזאי יוסף מונדי.
00.05 ציפורי לילה — עם גילה מואב. תוכנית מוסיקלית בנימה אישית.
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.
שידורי צה"ל FM
20.05 „צער רוצה" — דיווחים ושירים ממשחקי הליגה בכדורסל. עם אלי ישראלי.
22.05 „על הדבש ועל הכיפאק"
23.05 „לילה לילה"

רשת ג'

06.11 „בחורה לאושר" — להיטים
07.07 „שיר בבוקר בבוקר"
09.05 „מה, כבר תשע?"
10.05 „שבעים מי יודע"
11.05 „שעה תמימה"
12.05 „רק מוסיקה"
13.05 „רק בימי חול"
14.06 „פזמון חוזר"
15.05 „חדש, חדיש ומחודש"
16.05 „הצגה יומית"
18.06 „היה היו"
20.05 „לי ולך" — שיר וברכה
21.05 „קצת אחרת"
23.05 „הלילה הוא שירים"

שלישי רדיו

27.1.1987

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר".
07.09 „בהאונה נינוחה".
09.00 „קונצרט בוקר" באך: 14 כוראלים מתוך „הספרון לעוגב" ויואלדי: „אשרי האיש" — „באטוס ויר" רספיגי: סויטה מס' 3 של אריות ומחולות עתיקים קלרה שומאן: 4 רומנסות בטהובן: וריאציה לכלי-קשת בלה מג'ור. 18 מס' 5 באך: קונצ'רטו ברה מינור ל־3 צ'מבלי ותזמורת ברטוק: קונצ'רטו לתזמורת.
11.57 „מגישים שיר".
12.00 „מן הסרטיה" — שלישיית יובל היידן: שלישייה בפה דיאז מינור, 26 בטהובן: שלישייה בסול מג'ור.
13.05 „בהאונה נינוחה" — ברהמס: פתיחה אקדמית חגיגית 80 מוצרט: קונצ'רטו לקרן ותזמורת במי במול מג'ור, ק. 447 בוקריני: קונצ'רטו לצ'לו וכלי קשת מס' 2 ברה מג'ור וברי-ברליוז: „הזמנה למחול" ברבר: אדג'ו לכלי קשת בטהובן: 12 מחולות הינדמית: „לשם והורה" רישום מוסיקלי 45 א' לומרים ואנסמבל כלי דבוז'אק: מיניאטורות 75 א'.
15.00 „מוסיקה צעירה".
16.00 „מאולמי הקונצרטים שלנו" — התזמורת הקאמרית הישראלית בניצוחו של נועם שריף סולנים: האן דה-פריז — אבוב אראלה תלמי — חליל פכלבל: קאנון ברה מג'ור צ'ימרוזה: קונצ'רטו לאבוב ולכלי קשת סאלייר: קונצ'רטו בדו מג'ור לחליל, אבוב ותזמורת פורה: שלושה קטעים לחליל ולתזמורת קאמרית שוברט: סימפוניה מס' 5

ד"ר עמי שקד, „שנינו ביחד וכל אחד לחוד" (א' 22.05)

בסי במול מג'ור.
17.30 „קולות" — זמרת הסופרן אנגס גיבל ביצירות באך ומוצרט.
18.00 „מבחר הקלטות" — ברטוק: מוסיקה לכלי-מיתר, כלי הקשה וצ'לסטה ברג: שירים מוקדמים ברנסטיין: דיברטימנטו.
19.00 „פניני אופרה" — לקט מתוך „נסיכת הצ'רדש" מאת קלמן, ומתוך „טורנדוט" של פוצ'יני וקטעים תזמרתיים.
20.05 „אינטרלוד" — רצף מוסיקלי.
20.27 „מגישים שיר"
20.30 „מאולמי הקונצרטים שלנו" מאה שנה להולדת ארתור רובינשטיין רסיטל: דניאל ברנבוים תכנית בטהובן.
23.00 „מחזורי יצירות" — ויואלדי: הקונצ'רטי אופ. 10 לכלי וכלי קשת באך: הסוויטות לצ'לו סולו.

רשת א'

07.57 „מגישים שיר".
08.05 „תוגה" — עם בני הנדל.
09.05 טלרדיו — שירות מידע למאזינים.
10.05 „השיר לא תם" — שירים עבריים.
11.10 השידור היומי לבתיה"ס שידורים לחינוך המיוחד והפעם: „איך ידעה המשוררת מה שהרגשתי".
11.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים.
12.05 „מצלילי המזרח בבקשתך".
13.00 חדשות ותכנית באנגלית.
13.30 חדשות ותכנית בצרפתית.
14.06 „בראש צעיר" — מגזין יומי לילדים ולבני נוער.
15.30 „השכלה ודעת לכל" — „מבוא לתכנות ולהכרת המחשב" — „שימושי המחשב בתעשייה".
16.05 „שאלה של טעם" — עם חיים קינן (ש.ח.)
17.10 שירים עבריים.
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה" — „השתקפות השאלה הערבית בספרות העברית בארץ-ישראל מסוף המאה הקודמת ועד ימינו" — „מאבק מעמדי או לאומי" — שיחה עם אהוד בן-עזור.
18.06 „מנחת ערב".
19.05 „שעור בתלמוד".
19.30 שידורים לעולים.
22.05 „שנינו יחד וכל אחד לחוד" — עורך ומנחה: יובב כץ — „קשיים בתיפקוד המיני" — עם ד"ר עמי שקד וד"ר אורי ורניק.

רשת ב'

07.00 „הבוקר הזה".
08.05 „עושים עניין"
09.05 „ביקור בית"
10.05 „כל צבעי הרשת"
11.30 „סעו לשלום"
12.10 „אלף-אלף" — ב'-בית" — עם אהוד מנור.
13.05 „בחצי היום" — חדשות ופזמונים.
14.06 „בת צחוק" — הווי והומור.
15.05 רגעי קסם".
16.05 „שירים ושעורים".
17.05 „יומן כלכלה".
17.10 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה.
18.06 „אצבע על הדופק" — שבועון בעניני בריאות ורפואה.
18.45 היום בספורט.
19.00 „היום הזה".
19.35 „עולם חדש" — מגזין חדשותי לעניני האדם וסביבתו.
20.05 פרקי חזנות „כבקשתך"
22.05 „עוד פעם אחת" — תכניות בשידור חוזר והפעם: „ילדים המאושפזים בבתי-חולים"
23.05 „קפה ראשון" — חידונים מגוונים בהשתתפות המאזינים עם שמוליק רוזן.

גלי צה"ל

06.30 „פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום.
07.07 שבע אפס שבע — עם איתן ליפשיץ.
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית.
09.05 „אילה בוקר" — עם אלי ישראלי.
10.05 „הפסקת 10" — עם מיכל ניב.
11.05 „נכון לעכשיו" — עם רפי רשף.
13.05 „פגישה יומית" — עם אורלי יניב.
14.05 „דו רה יומי" — עם דובי לנץ ודני קרפל.
15.05 „מה יש" — עם ארז טל.
16.05 841 נוסע צפונה צפונה" — רומנרדיו.
16.15 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים.
17.00 „ערב טוב ישראל" — עם דן שילון, יעל דן וגוני סביר.
18.05 שעה קלה על כלכלה — עם שמואל נחושתן.
18.45 „משולש" — עימות יומי בענייני השעה.
18.57 הודעות לחיילים.
19.05 פזמונים לכולכם.
20.05 ראיון מיוחד עם האלוף אורי שגיא-מפקד חילות השדה. מראיין: נחמן שי, (ש.ח.).
20.40 שירי להקות צבאיות.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 „לילה לא שקט" — פזמונים
22.05 „על הדבש ועל הכיפאק"
23.05 „תוצרת הארץ" — פזמונים
23.55 „שיחת חצות" — עם העיתונאית בינה אופק.
00.05 ציפורי לילה — עם עזרא לוי. תוכנית מוסיקלית בנימה אישית.
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.
שידורי צה"ל ב־FM
20.05 „סכבבבסים" — אינפורמציה, רש"ים, משחקי רדיו ומוסיקה לחיילים שנשארו בתורנות — עם דורי בן זאב.
22.05 „על הדבש ועל הכיפאק"
23.05 „לילה לילה"

רשת ג'

06.11 „בחורה לאושר"
07.07 „שיר בבוקר בבוקר"
09.05 „מה, כבר תשע?"
10.05 „שבעים מי יודע"
11.05 „שעה תמימה"
12.05 „רק מוסיקה"
13.05 „רק בימי חול"
14.06 „פזמון חוזר"
15.05 „חדש, חדיש ומחודש"
16.05 „הצגה יומית"
18.06 „מקום בצמרת"
21.05 „ארום עתיק" — שירים
23.05 „פניני ג'אז"

רביעי רדיו

28.1.1987

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר".
07.09 „בהאונה נינוחה" — היידן: הסימפונית ה־45 בפה-דיאז מינור, „סימפוניה הפרידה" שומאן: האטיודים הסימפוניים שוברט: „רוזמונדה": מוסיקה לתיאטרון.
09.00 „קונצרט בוקר" גלינקה: הפתיחה לאופרה „רוסלאן ולודמילה" פרוקופייב: קנטטה „אלכסנדר נייבסקי" ברטוק: סויטת מחול מוצרט: הקונצ'רטו מס' 5 בלה מג'ור ק. 219 לכנור ותזמורת בטהובן: הסימפוניה התשיעית ברה מינור א' 125.
11.57 „מגישים שיר".
12.00 „אמנים באולפן" — שולמית שפירא פסנתר גאלופי: סונטה בדו מג'ור. בטהובן: סונטה בפה מג'ור, 54 קמינסקי: סוויטה טוך: „הלהטוטן" שוברט: 4 אימפרומפטי, 90.
13.05 „באונה נינוחה" — י.ס. באך: קונצ'רטו ברנדנבורגי מס' 2 בפה מג'ור ו.א. מוצרט: דיברטימנטו ברה מג'ור, ק. 136 י. ברהמס: 21 המחולות ההונגריים א. לאלו: סימפוניה ספרדית ברה מינור, 21.
15.00 „מוסיקה ויוה" — יצירות מ„ימי המוסיקה הקאמרית החדישה של ויטן 1986" גאורג קרל: אינבוקאציוני לחמישה כלי נשיפה גאורג קרל: „האורח הכודר מאלכמה" הרברט קלהוף: „שירי אהבה ויאוש לבס סולו ולאנסמבל קאמרי".
16.00 „קונצרט מהקלטות התזמורת הסימפונית ים רשה"ש" בטהובן: סימפוניה מס' 1 בדו-מג'ור, א' 21 ברוך: קונצ'רטו לויולה, קלרנית

משה מורד, „סכבבבסים" (גל"צ FM 20.05)

ותזמורת א' 88 מנחם צור: קונצ'רטו לפסנתר ותזמורת הינדמית: מוסיקה קונצרטית, 50.
17.30 „מוסיקה מן העבר הרחוק".
18.00 „ריוקר".
19.00 „מוסיקה, אוהבה עליכם" — דבוז'אק: 2 הומורסקות גולדמרק: קונצ'רטו בלה מינור לכנור ולתזמורת קנטלוב: שירים ממחוז אוברני.
20.05 „אינטרלוד" — רצף מוסיקלי.
20.27 „מגישים שיר".
20.30 „מאולמי הקונצרטים שלנו" מאה שנה להולדת ארתור רובינשטיין התזמורת הפילהרמונית הישראלית/ מנצח: זובין מהטה/סולן: דניאל ברנבוים — פסנתר פתיחה בטהובן: קונצ'רטו מס' 5 „הקיסר" צ'ייקובסקי: קונצ'רטו לפסנתר מס' 1.
23.00 „מחזורי יצירות" — ויואלדי: הקונצ'רטי אופ. 10 לחליל וכלי קשת באך: הסוויטות לצ'לו סולו.

רשת א'

07.57 „מגישים שיר".
08.05 „תוגה" — עם בני הנדל.
09.05 „טלרדיו" — שירות מידע למאזינים.
10.05 „השיר לא תם" — שירים עבריים.
11.10 השידור היומי לבתיה"ס „ואלה תולדות" „שמות ושאלות".
11.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים.
12.05 „סוד המורה".
13.00 חדשות ותכנית באנגלית.
13.30 חדשות ותכנית בצרפתית.
14.06 „בראש צעיר" — מגזין יומי לילדים ולבני נוער.
15.30 „השכלה ודעת לכל" — „מבוא לאומי" למרינה שבודץ" — „1939-1917" — „על התגבשות רוח והמגן העברי" — דיון.
16.05 „מועדון שעון הזהב" — מעולמו של האדם המבוגר.
17.10 שירים עבריים.
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה" — „השתקפות השאלה הערבית בספרות העברית בארץ-ישראל מסוף המאה הקודמת ועד ימינו" — „אום כשרה מערכה" — שיחה עם אהוד בן-עזור.
18.06 „מינחת ערב".
19.05 „שואל כעניין".
19.30 שידורים לעולים.
22.05 „חבר מאותו כוכב" — תכנית הזכרויות רדיופונית בשידור חי.

רשת ב'

07.00 „הבוקר הזה".
08.05 „עושים עניין" — עם גבי גזית ושלום קיטל.
09.05 „ביקור בית" — עם חיים קינן.
10.05 „כל צבעי הרשת"
11.30 „סעו לשלום" — עם ג. הוד.
12.10 „אלף-אלף" ב'-בית" — עם אהוד מנור.
13.05 „בחצי היום" — חדשות ופזמונים.
14.06 „בת צחוק" — הווי והומור.
15.05 „רגעי קסם".
16.05 „שירים ושעורים".
17.05 „יומן כלכלה".
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה.
18.06 „וריקור" — עורך ומנחה: יצחק גולן.
18.45 היום בספורט.
19.00 „היום הזה".
19.35 „מוקד לעניני צבא ובטחון".
20.05 „מבט לפולקלור" — יום בכפר-תבור.
21.05 „שיר לדרך".
22.05 „מחפשים את המטמון" — מנחה: משה טימור.
00.15 „בימה ומסך" — לקט קטעים מתוך מחזות מוסיקליים וסרטים.

גלי צה"ל

06.30 פוקחים עין — החדשות הראשונות של היום. עם מירב אופיר.
07.07 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי.
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית.
09.05 „אילה בוקר" — עם אלי ישראלי.
10.05 „הפסקת 10" — עם מיכל ניב.
11.05 „נכון לעכשיו" — עם רפי רשף.
13.05 „פגישה יומית" — עם אורלי יניב.
14.05 „דו רה יומי" — עם דובי לנץ ודני קרפל.
15.05 „מה יש" — עם ארז טל.
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים.
16.54 „באופן מילולי" — פינתו של אבשלום קור.
17.00 „ערב טוב ישראל" — עם דן שילון, יעל דן וגוני סביר.
18.05 „יער משורר" — מגאזין לענייני צבא וביטחון.
18.45 „משולש" — עימות יומי בענייני השעה.
18.57 הודעות לחיילים.
19.05 „פזמונים לכולכם".
20.05 „לאור הזכרונות" — אבי קורן משוחח עם הלה שרת ותמצטל לולב, נתו ונכדו של הכלוחין יהודה שרת זצ"ל.
21.30 „לילה לא שקט" — פזמונים
22.05 „על הדבש ועל הכיפאק"
23.05 „תוצרת הארץ" — פזמונים
23.55 „שיחת חצות" — עם מזכיר תנועת המושבים יוחנן דניאל.
00.05 צפורי לילה קלאסיות.
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.
שידורי צה"ל ב־FM
20.05 „סכבבבסים" — אינפורמציה, רש"ים, משחקי רדיו ומוסיקה לחיילים שנשארו בתורנות — עם מקה כורו.
22.05 „על הדבש ועל הכיפאק"
23.05 „לילה לילה"

רשת ג'

06.11 „בחורה לאושר" — להיטים
07.07 „שיר בבוקר בבוקר" — שירים
09.05 „מה, כבר תשע?"
10.05 „שבעים מי יודע"
11.05 „שעה תמימה"
12.05 „רק מוסיקה"
13.05 „רק בימי חול"
14.06 „פזמון חוזר"
15.05 „חדש, חדיש ומחודש"
16.05 „הצגה יומית"
18.06 „ההצעה האורחת"
20.05 „לי ולך" — שיר וברכה
21.05 „צליל מכוון"
23.05 „הלילה הוא שירים"

חמישי רדיו

29.1.1987

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר".
07.09 „בהאונה נינוחה" — היוברט פארי: מרש החתונה ברוך: סויטה א' 79 ב' צ'רני: סונטה בריליאנטית א' 10 כלוף: סויטה מודלית סן סנס: „המוזה והמשורר" א' 132 סן סנס: קטע קונצ'רטי א' 84 ראבל: ולסים אצילים וסנטימנטליים קוסלנה: אל סלון מחיקו.
09.00 „קונצרט בוקר" ברהמס: 2 פרלודים כורלים, א' 122 אנטון טייבר: קונצ'רטו לקרן ותזמורת מאהלר: שירי ריקרט סיבליוס: קונצ'רטו לכנור, א' 47 ברוקנר: סימפוניה מס' 4.
11.57 „מגישים שיר".
12.00 „מן הסרטיה".
13.05 „בהאונה נינוחה" — היידן: סימפוניה מס' 88 בסול מג'ור מוצרט: קונצ'רטו בדו מג'ור לחליל, נבל ותז. ק. 299 מנדלסון: שישייה ברה מג'ור לפסנתר, כנור, שתי ויולות, צ'לו וקונטרבס א' 110 מוסורגסקי-ראבל: תמונות בתערוכה.
15.00 „מפגשים".
16.00 „אתנחתא" — מוטי צמיט — כנור/אלן שטרנפלד — פסנתר שומאן: סונטה בלה מינור, א' 105 קוסיטמן-שמיט: קינה לכנור סולו שימנובסקי: מיתוסים, א' 30 איזאי: סונטה-בלדה לכנור סולו, א' 27/1 קרייזלר: 3 קטעים.
17.30 „קשת של צלילים" — מגוון מוסיקלי יוהן סבסטיאן באך סונטה לשני חלילים ובאסו קונטינואו בסול מג'ור 1039 בו"ב סונטה לשני כנורות ובאסו קונטינואו 1037 בו"ב.

דיוויד רוברטסון, מנצח „הסדרה האדומה" (מ' 20.30)

18.00 „אנתולוגיה בצליל" — מוסיקה כלית של המאה השמונה עשרה.
19.00 „מוסיקה קלאסית קלה".
20.05 „אינטרלוד" — רצף מוסיקלי.
20.27 „מגישים שיר".
20.30 קונצרט התזמורת הסימפונית ים רשה"ש הסדרה האדומה שידור ישיר מאולם הנרי קראון מנצח: דיוויד רוברטסון/סולן: יהודה חגני מוצרט: סימפוניה בלה מינור, ק. 16 א' („סימפוניה אודנסה" — בכורה בארץ) היידן: קונצ'רטו ברה מג'ור לצ'לו ותזמורת הפסקה — אנתולוגיה שוברט: נגינות בינויים מתוך „רוזמונדה" היידן: סימפוניה מס' 102 בסי במול מג'ור.
23.00 „דור הזהב" — אמנים גדולים בהקלטות היסטוריות: החלילן הצרפתי מרסל מואיז — תכנית שניה באך: קונצ'רטו ברנדנבורגי מס' 4 בסול מג'ור. מוצרט: קונצ'רטו לחליל ותזמורת ברה מג'ור, ק. 314 דביסי: סונטה לחליל, ויולה ונבל (1915) (ש.ח.).

רשת א'

07.57 „מגישים שיר".
08.05 „תוגה" — עם בני הנדל.
09.05 „טלרדיו" — שירות מידע למאזינים.
10.05 „השיר לא תם" — שירים עבריים.
11.10 השידור היומי לבתיה"ס „ידעתי סבר" — „ראשה".
11.30 „היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים.
12.05 „לינר במזרח".
13.00 חדשות ותכנית באנגלית.
13.30 חדשות ותכנית בצרפתית.
14.06 „בראש צעיר" — מגזין יומי לילדים ולבני נוער.
15.30 השכלה ודעת לכל — „מבוא לאומי למרינה שבודץ" „1939-1917" — על התגבשות רוח והמגן העברי — דיון.
16.05 „ארץ לא נודעת".
17.10 שירים עבריים.
17.20 „האוניברסיטה הפתוחה" — „צרפתית למתחילים".
18.06 „מינחת ערב".
19.05 „שעור בתניא".
19.30 שידורים לעולים.
22.05 „יש לי חלום" — עורך ומנחה: יובב כץ והפעם: עם ד"ר אביגיל גולומב, ניצה אברבאנל וד"ר שמעון לוי.

רשת ב'

07.00 „הבוקר הזה".
08.05 „עושים עניין" — עם גבי גזית ושלום קיטל.
09.05 „ביקור בית" — עם חיים קינן.
10.05 „כל צבעי הרשת"
11.30 „סעו לשלום" — עם ג. הוד.
12.10 „אלף-אלף ב'-בית" — עם אהוד מנור.
13.05 „בחצי היום" — חדשות ופזמונים.
14.06 „בת צחוק" — הווי והומור.
15.05 „רגעי קסם".
16.05 „שירים ושעורים".
17.05 „יומן כלכלה".
17.30 „על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה.
18.06 שירים עבריים.
18.45 היום בספורט.
19.00 „היום הזה".
19.35 השבוע בכנסת.
20.05 „שורשים" — שבועון לעניני פולקלור ועדות.
22.05 „מסביב לעולם בשעה קלה".
23.05 „בינינו לבין עצמנו" — שיחות עם מאזינים בשידור חי — מנחה: אלכס טלמור.

גלי צה"ל

06.30 „פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום. עם מירב אופיר.
07.07 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי.
08.05 בוקר טוב ישראל — שעת אקטואליה יומית.
09.05 „אילה בוקר" עם אלי ישראלי.
10.05 „הפסקת 10" — עם מיכל ניב.
11.05 „נכון לעכשיו" — עם יוסי עבארי.
13.05 „פגישה יומית" — עם אורלי יניב.
14.05 „דו רה יומי" — — עם דובי לנץ ודני קרפל.
15.05 „מה יש" — עם ארז טל.
16.05 ארבע אחר הצהרים — שעה של שירים עבריים.
16.54 „באופן מילולי" — פינתו של אבשלום קור.
17.00 „ערב טוב ישראל" — עם דן שילון, יעל דן וגוני סביר.
18.05 שעה קלה על כלכלה — עם שמואל נחושתן.
18.45 „משולש" — עימות יומי בענייני השעה.
18.57 הודעות לחיילים.
19.05 פזמונים לכולכם.
20.05 „יער משורר" — מגזין לענייני צבא וביטחון (ש.ח.).
20.40 שירי להקות צבאיות.
21.00 מבט לחדשות.
21.30 „לילה לא שקט" — פזמונים עבריים.
22.05 „על הדבש ועל הכיפאק" — שירים שהחבר'ה אוהבים.
23.05 „תוצרת הארץ" — פזמונים ישראלים.
23.55 „שיחת חצות" — עם המוסיקאי ארנון פרנץ.
00.05 ציפורי לילה מבלות — עם אלי ישראלי.
02.05 לא רוצים לישון — מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה.
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.
שידורי צה"ל ב־FM
20.05 „סכבבבסים" — אינפורמציה, רש"ים, משחקי רדיו ומוסיקה לחיילים שנשארו בתורנות — עם אברי גלעד.
22.05 „על הדבש ועל הכיפאק" — שירים שהחבר'ה אוהבים.
23.05 „לילה לילה" — עם יואב קוטנר.

רשת ג'

06.11 „בחורה לאושר" — להיטים
07.07 „שיר בבוקר בבוקר" — שירים
09.05 „מה, כבר תשע?"
10.05 „שבעים מי יודע".
11.05 „שעה תמימה".
12.05 „רק מוסיקה".
13.05 „רק בימי חול".
14.06 „פזמון חוזר".
15.05 „חדש, חדיש ומחודש".
16.05 „הצגה יומית".
18.06 „קולקר" — הכוכבים פום.
20.05 „לי ולך" — שיר וברכה.
21.05 „פופ רוק" — עם דליה כהן.
23.05 „הלילה הוא שירים".

שחמט

בעיות וסיומים

בעיות השבוע

הדו־מסעית היא בעיה פשוטה שחוברה על־ידי מחבר צעיר (5364). במט־עזר משחק סוללות, מסעים קריטיים וחסימות קווים (5365).

5364. בו אקרלונד
שוודיה
מקורית
Bo Akerlund
Sweden
Original

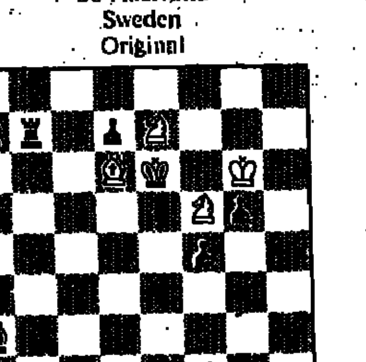

מט בשני מסעים 5 + 7

5365. ז'אן היימן
פרדס־חנה
מקורית

מט עזר בשני מסעים, תאומים 8 + 14
א. דיאגרמה ב. על ה5 פרש לבן.

פתרונים אל העורך, רח' רמת הגולן 43, ירושלים 97703.

הצלחה ישראלית

חילופין במט לדעת הוא נושא החביב על יוחנן אפק, וגם על שופטי בעיות מט לדעת. בבעיה המובאת להלן הביצוע הוא על־ידי שינוי הסוללה המופעלת.

יוחנן אפק
תחרות הסולידריות 1985
פרס ראשון

מט לדעת בשני מסעים 8 + 12

במעמד: 1. ..ד4. 2. מה־ב5+ 1. ..ג3. 2. מה־ג4+. פתרון: 1. פ־ו4 (2. מה־ד4+) 1. ..ד4 2. מ־ו4+. 1. ..ג3 2. מה־ב5+.

תזכורת: הכנס השנתי של הפרובלמאים הישראלים יתקיים מחר 24.1.87 במלון „טולי", רח' הירקון 287, תל־אביב. [illegible]

[illegible]

אין חדש תחת השמש

[illegible]

פתרונים

[illegible]

קרבות ותחרויות

תחרות בין־אזורית

חמישה ישראלים משתתפים בתחרות הבין־אזורית הנערכת במינכן שבדרום מערב־גרמניה: נתן בירנבוים, יהודה גרינפלד, אלון גרינפלד, יצחק ויינגר ואליהו שווידלר. הם מתמודדים נגד שחמטאים ממערב־גרמניה, אוסטריה ושוויץ. שווידלר בא ב„רגע האחרון" במקום גדי רכליס, שנבצר ממנו לנסוע. כפי שנמסר צבר שווידלר – 2.5 נקודות בשלושת משחקיו הראשונים במשחקים בין הישראלים לבין עצמם.

מוריי בראש מד הכושר

יעקב מוריי עומד בראש מד הכושר הישראלי, מעודכן לראשון בינואר 1987. במד כושר זה לא נלקחו בחשבון תוצאות התחרות בחולון שהסתיימה ברביעי בינואר. למוריי – 2676 נקודות „ישראליות" (לשחמטאי הצמרת שלנו הרבה יותר נקודות במד הכושר הישראלי מאשר בבינלאומי). במקום השני – לב גוטמן – 2663, יהודה גרינפלד – 2651, אלון גרינפלד – 2607, נתן בירנבוים – 2543, ולאדימיר ליברזון – 2540, יעקב בליימן – 2532, אליהו שווידלר – 2509, יצחק ויינגר – 2508, לאון לדרמן – 2504. בין השחמטאיות מדורגת לובה קריסטול במקום הראשון עם 2143 נקודות.

המלצה מכשילה

לרוב, כאשר רב־אמן נודע ממליץ על ואריאנט מסוים כדאי לקבל את ההמלצה ללא עוררין. עם זאת לא חסרות דוגמאות על המלצות כאלה, המוטעות לחלוטין, בהן של בכירי התיאורטיקנים בעולם. מי שנפל קרבן להמלצה מוטעית של רב־אמן נודע (ראש צוות עוזריו של קספרוב, יוסף דורפמן) הוא הצעיר עמי גל, היה זה במשחקו נגד בן עירו, פתח תקוה, רב־האמן יהודה גרינפלד בסבוב השמיני ולפני האחרון בתחרות הבינלאומית בחולון. הנה מה שארע.

הגנה סיציליאנית
לבן: גל שחור: י. גרינפלד
חולון, ינואר 1987.

1. ה4, ג5; 2. ג3, ד6; 3. ד4, פ־ו6; 4. ד:ג5, פ־ג6; 5. ר־ג4, פ:ה4; 6. ר:ו7+ רעיון ידוע שעד לאחרונה נחשב כלא מוצלח במיוחד עבור הלבן למרות החבלה בהגנת המלך השחור. 6. ..מ:ו7; 7. מה־ח5+ במסע חדיש זה ניסה גל להפתיע את גרינפלד. לאחר 7. מה־ד5+ה6; 8. מה:ה4, ד5; 9. מה־ו3, מה־ו6; או מ־ו8; מצב השחור כלל לא רע. 7. ..מ־ו8; 8. מה־ד5+ה6; 9. מה:ה4, ד:ג5; 10. מה־ה3, ד4 11. מ־ה2?! ב„אינפורמטור" האחרון מופיע מסע זה עם סימן קריאה ונאמר שם שללבן יתרון. המשחק שלפנינו הוכיח שלא כך הוא. מוטב 11. מה־ה4, מה־ד5; 12. מה:ד5, עם סיכויים די שקולים. 11. ..מה־ד5! 12. פ־ו3, ד3; 13. מה־ד1, חמשה מתוך ששת המסעים האחרונים שוחקו עם המלכה הלבנה, וזה יותר מידי בשלב כה מוקדם של המשחק. 13. ..ר־ג5; 14. פב־ד2, פ־ה5; 15. ס־ס, פ־ו6; 16. ג4? שגיאה מכרעת. נחוץ 16. צ־ה1, וללבן סיכויים טובים להחלץ בשלום. 16. ..מה־ו5; 17. פ־ב3, ב6; 18. ר־ה3, ר־ב7; 19. פב־ד4, מה־ח4; 20. צ־ה1, ח5; 21. פ־ה6, ר:ה3; 22. ו:ה3, כפול. על 22. צ:ה3, בא מה־ג4; מלוות בפ־ב4; 22. ..מה־ו4; 23. פ־ג7, צ־ו8; 24. פ־ד5, מה:ג4; 25. ח4, ר־ד5; 26. ה:ד5, ח4; 27. פ־ד2, מה־ד4+ 28. מ־ח1, ח3; 29. פ־ו3, מה־ו4; 30. ד7, ח6; 31. ד־ז, ח2; 32. מה־ב3+ מ־ז7; 33. פ־ד2, מה־ד4; 34. מה־ה6, צ־ד8; 35. צא־ו1, מה:ד7; 36. מה:ד7, צ:ד7; 37. ג5, צ־ו8; והלבן נכנע.

מאוצר הקיומים

לבן: גלפנד שחור: אוליבין, בריה"מ 1986

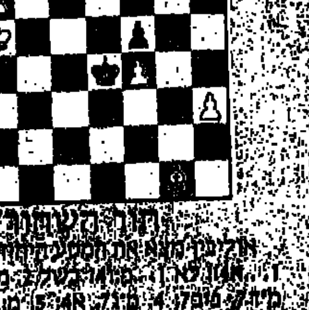

[illegible]

תשבצים

תשבץ 168

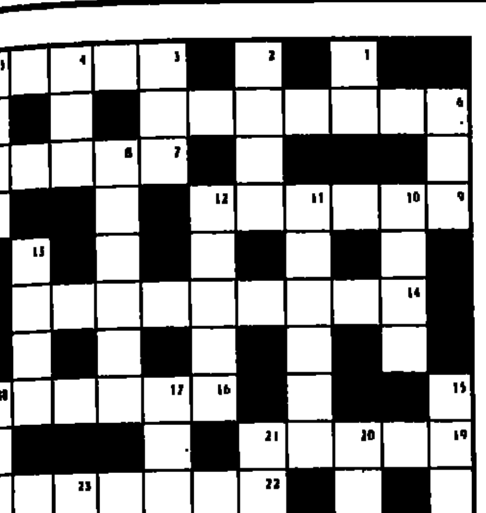

אפקי:
3. חוה לגדול זרעים צפונית מערבית לצומת נתיבות. 6. הסטוריון וארכיאולוג. נ' בלבוב 1955 קבל פרס ביאליק. 7. דיאגנוזה. 9. צפורן (כ"מ). 14. מלך צרפת לאחר מהפכת 1830. 16. צמח מרפא ממשפחת התבצלות. 19. מיסד דת הודית במאה ה־6 לספה"נ. 22. קו ביצורים שבנו הגרמנים לפני מל"ע 2. 24. פרדס חנה.

אנכי:
1. (יחד עם 23 אנכי) מלך שעזר בבנית המקדש. 2. עוף גדול שנכחד במאה שעברה והפך לסמל למי שנעלם לחלוטין. 3. הוראה לעתיד. 4. פער. 5. ברור, בולט, מצוין. 6. סדה, או לולאה לרכוס הבגד בכפתור. 8. שם העיר ורוצלב עד 1945. 10. כבשה בוגרת. 11. מדינה במכסיקו הכוללת אחד האיזורים הגבוהים בה. 12. בירת בוליביה (כ"מ). 13. בן עלי הכהן. 15. מעובה, בלתי צלול, שנושאים בו גרגרים של אבק פורח. 17. שיטת חיים פילוסופית דתית בהודו. 18. בקצור: תנאי בית דין. 20. נתיבש, חרב (איוב ו'). 21. צייר קלאסי, מורו של גתה (1717־1799). 23. ראה 1 אנכי.

אגוזן 168

אופקי:
3. שר האי (5) (עפ"י מאיר ירון). 6. משכן חוקי לצרוף מלים (4,3) (עפ"י עוזי נוה). 7. האור מסתלק לו בצורה מפחידה (3,2). 9. האיש הפשוט אינו לוקח כזאת, להיפך הוא מקריב משלו (3,3). 14. ...וכעת אוכלים אותו מתוך (6,3). 16. ישוב בעיתנו כסדרה (6). 19. האם אתם יודעים את תאריך חזרתו לאדמה? (5). 22. היה עולה ודאי על פרצופה של הפרוצה העתיקה אם היו מגייסים אותה לצה"ל באמצעות סיסמה כזו (3,4). 24. מוצר בריחוק מן הקופסה (5).

אנכי:
1. מידה נאה בנקבה (2). 2. ממהר לשפוט בדעה קדומה (4). 3. עומד בשקט בצד (3). 4. ישר ומסביב מה הפרושו? (3). 5. הנאצים [illegible] וימררו את חיי התושבים עד שותרו [illegible] מכאן שמהו? (4). 6. אבל אצל אברם? (3). 8. מבנה הגוף של אנט ומי עוד? (6). 10. פתי [illegible] שהוא יכול להכנס למים (4). 11. שימו [illegible] ארוך את העוניז זה לא רצינו? (6). 12. [illegible] למתון במדה גדולה (5). 13. באותו זמן [illegible] כבר אינם (4). 15. אמו קראה לו שם – [illegible] (4). 17. בשיר האציל (4). 18. למשל [illegible] הרוצה בתא בלעדי (3). 20. קירט בעצמו [illegible] את הכדור בדרכו לרשת (3). 21. בדיקה הנעשית באלגנטיות (3). 23. הולך בדון [illegible] האריק? (2).

פתרונות

תשבץ 168

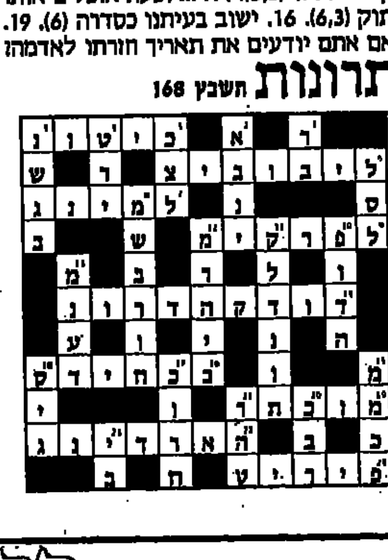

אגוזן 168

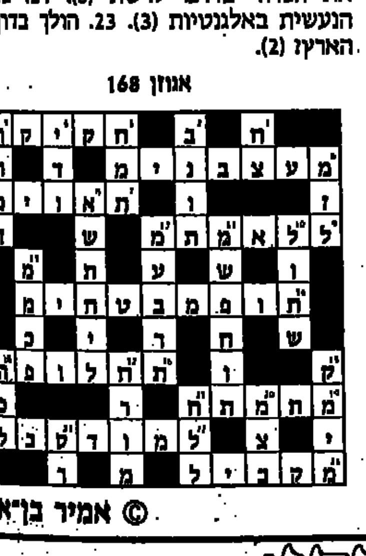

© אמיר בן־ארי

ברידג'

הובלה

כלל ידוע באסטרטגיה הוא שהמהלך הראשון יכול לקבוע את תוצאות הקרב כולו, במיוחד כשהיוזמה הינה שלך, ואתה יכול לבחור במהלך הראשון מתוך מגוון אפשרויות. בברידג', למוביל ישנן 13 אפשרויות (כמספר הקלפים) של הובלה, ועליו לבחור אחת מתוכן. לעיתים קרובות גורל החוזה תלוי במהלך הראשון.

♠Q 3
♥Q 9 8 4 2
♦Q 9 8 3
♣K Q

♠8 5 ♥A 7 3 ♦AJ 6 5 2 ♣9 4 3 — ♠J 10 7 6 2 ♥KJ 10 6 ♦K 10 4 ♣10

♠AK 9 4
♥5
♦7
♣AJ 8 7 6 5 2

מחלק: מזרח
פגיעים: כולם
החכרזה:

מזרח	דרום	מערב	צפון
---	1 קלאב	1 דיאמונד	1 הארט
1 ספייד	2 קלאב	---	2 בלי שליט
3 דיאמונד	5 קלאב	---	---

על מערב להוביל, וברור לכל קורא שאם מערב אינו מוביל בקלאב החוזה מבוטח בקלות (הכרוז חותך ספייד בדומם ואין לו בעייה של מעברים לידו) אולם מערב שחקן מנוסה ולכן הוביל בקלאב. הכרוז זכה בדומם וראה את העשירית קלאב מופיעה במזרח (הוא החליט שידו של מזרח בנויה 1־3־4־5, משום שאם 4 ספייד בלבד היה מזרח מכפיל, ואילו היו בידו 4 דיאמונדים, היה תומך מיד בסידה זו). בידי הכרוז 11 לקיחות, ועליו לפתור את בעיית הספייד הרביעי: כיצד לחתוך את הספייד ולחזור ליד, מבלי שה־9 קלאב שבידי מערב תוגבה. העניין מסובך, אולם הכרוז התגבר על הבעייה בדרך הבאה:

9 הארט שוחקה מהדומם, מזרח שיחק את ה־10, ומערב בבעיה. אם יניח למזרח לזכות, הוא לא יוכל לשחק קלאב (אין לו), הכרוז יוכל לחתוך ספייד בדומם ולחזור לידו בחיתוך הארט. לכן זכה מערב באלון הארט, המשיך בקלאב, הכרוז זכה בדומם, המשיך במלכה הארט והשליך עליה את השביעית דיאמונד כשהוא מניח למזרח לזכות בלקיחה. מזרח ראה את סכנת „משחק הלחץ", ולכן ניסה לשבור את האפשרות הזו על־ידי חזרה בספייד קטן, אולם הכרוז שיחק את ה־9 ספייד שזכתה בלקיחה ובעיית הכרוז נפתרה (ברור שאם מזרח חוזר בנסיך ספייד, הכרוז זוכה בדומם ומבצע עקיפה על ה־10 ספייד). אם מזרח חוזר בדיאמונד או הארט, הכרוז חותך בידו, ומשחק את כל הקלאבים, ומזרח נלחץ בין סודרת הספייד לסודרת ההארט.

[illegible]

מחברות הקולנוע

אהבה נדירה

בעיירות אמריקנית נידחת הסובלת בנוף הרים ואגפים עוצרי נשימה, גר רובינזון קרוזו בגירסתו הפנקיסטית. רכוב על סוס אציל, על פניו צבעי מלחמה, וכולו אומר שחץ גברי בריא, ומטרתו בחיים להגן על הציפורים הנדירות המקננות באי הקטן שלו, ולהשיב לעצמו את משפחתו האבודה. את הפרנציסקוס הקדוש הזה מגלם רוטגר האואר שכבר גילם מין פרא אציל וטרוני בסרט „רומן הדמים". ג'ין שלו היא לא אחרת מאשר קטלין טרנר („להתחתן שנית") בתרגיל התבוות קטלני. לטרנר יש חנות מכולת וילד וגם היא מאוהבת בטרזן המודרני. אך אויה, לקן חודר זכר חדש והוא השחקן פאוורס בות', מומחה דגול בגילום תפקידי „הגבר" (מהסרט „יער האיזמרגד"). בעצם הוא בא לגנוב את הביצים של הבז הנדיר המקנן בהרים, אבל נטפל גם לקן המשפחתי של האואר וטרנר. לא הולך לו, אף שניסה לטפס על ההר שנראה כמו פאלוס מפוקפק ולהחריב את משפחת הבזים שבעטרתו. אין מה לדבר. מי שרוצה לראות ביזיון שובינסטי שיילך נא לראות את שני המאצ'וס מתקוטטים על גופתה הזוהרת של טרנר המנהמת נהימות תשוקה מביכות ללא בושה. רק חסר שהם יגידו לה: אנחנו טרזן, את ג'ין. יחי הביגמיה.

בית ספר לבלשים אהבלים

בלש ניו יורקי מפוקפק (דיויד לנדסברג) שאף פעם אין לו כסף לכיסוי חובותיו וכמובן אף לא תיק בילוש אחד, מוצא לעצמו פרייר (לורין דרייפוס), אחיו של הקומיקאי ריצ'ארד דרייפוס) שרוצה ללמוד איך להיות בלש. שני השלומיאלים לא מצליחים אפילו בהחזרת כלב פודל לבעליו, ולכן כשהם נקלעים לפרשת חטיפת בתו של מאפיונר איטלקי הם מביאים על עצמם רק צרות, אך במסורת סרטי השלומיאלים יוצאים תמיד ללא פגע, כי כבר נאמר שאלוהים שומר על הפתאים. הבלשים המהוללים מגיעים עד איטליה וכל בריוני המאפיה המקומית רודפים אחריהם בין חורבות. הקולוסיאום, מגדל פיזה וונציה. הנופים בהחלט יפים וצפויים כמו שזכור לנו מגלויות הטכניקולור של העידן הטרום־חונלארצי, גם העלילה צפויה, ולעיתים יש בדיחות מצחיקות. אין צורך לרוץ. ביים האיטלקי פיליפ אוטוני, הפיקו גולן־גלובוס.

סיד וננסי

סיד וישס היה חבר להקת הפאנק הפופולרית „אקדחי המין". ננסי ספאנג'ן היתה גרופית ניו־יורקית שהפרידה אותו מחברי הלהקה, והכניסה אותו לתוך עולם של סמים קשים. בשנת 1978 רצח וישס את אהובתו בת ה־21, אך מת ממנת־יתר של הרואין לפני שמשפטו החל. הבמאי הבריטי אלכס קוקס עשה מהסרט מציבה לפאנק, סיפור של תקופה, סיפור של שני ילדים נואשים ומבולבלים שהלכו לאבדון, סיפורם של נרקיסיסטים שלא יודעים נגד מה הם מוחים, החיים בעולם ריקני ולפיכך משתעבדים לסם ונאחזים זה בזו עד שהם שוקעים עמוק יותר ועמוק יותר ונהרסים. זה לא סיפור אהבה טראגית נוסח „רומיאו ויוליה" כי סיד וננסי נאחזים זה בזו לא מאהבה גדולה אלא מפני שאין להם משהו יותר טוב לעשות. הם מגעילים, דוחים, אומללים ומכורים, ונואשותם נראית פאתטית. הם אפילו לא מרדנים אמיתיים כבני וקלייד.

סיסי ספייסק וקווין קליין בסרט „סיגליות הן כחולות"

הסרט עשוי בצירוף, לכאורה בלתי אפשרי, של ריאליזם אותנטי עד גועל המתחלף בפנטסיה רומנטית מסוגננת נוסח הווידאו קליפ. החלק הראשון עשוי כדוקו־דרמה ונראה עוד סרט על התפוררות להקות, והחלק השני והיותר מעניין ובעל עצמה – כמלודרמת ההדרדרות. ההומור השחור והאירוני הדק שבדקים ממצה על חוסר האחידות. השחקן הבריטי גרי אולדמן כסיד, וקלואי ווב האמריקנית כננסי עושים עבודה טובה כצמד הנואשים הכרוניים.

סיפורים מהחיים

דיויד בירן, הסולן והמנהיג של להקת הרוק האמריקנית החשובה „ראשים מדברים", פרץ לקולנוע האמריקני המשמים עם שעשוע מבריק שתצעו בן דרוכים מהנאה. סרטו „סיפורים מהחיים" הוא קולאז' של שירים בהלחנתו, סיפורים אנושיים מרהיבים שבירן אסף מהעיתון, אבל בשום פנים ואופן אין זה סרט נארטיבי מסורתי. אומנם, יש כמה דמויות שמאחדות ומובילות את הסרט אבל כולם אנשים אנונימיים שהופכים לסמלים: האשה השקרנית, הבחור מתמחשבים, האשה העצלנית שלא קמה 20 שנה מהמיטה – הם כולם מושגים. ואכן, גם המשוניות לא נעדרות מסרטו הגדוש בהקשרים וסמלים ודתיים ואמונותיים. בירן לוקח מכל הבא ליד ושובר הרבה מיתוסים אמריקניים קשישים: טלוויזיה, צרכנות, פרסומת, האלוהי הטקסני, והכל יוצא מעוות בנקודות מבטו של זר הרואה כל פגע בירה. [illegible] יותר מצחיק ממבעית. סרטו נראה ממבט ראשון כווידיאו־קליפ של שעה וחצי, אך בעצם הוא פסיפס פרטוני עשיר, היסטרי, תזזי וספידי, מנצל את המסך עד תום, מלא הברקות ויזואליות ולא משעמם לרגע. למרות תשישותו של המסר זהו מין תשבץ מבריק ומתחכם, אך גם חכם, שהוא אתגר לכושר הריכוז ותענוג לעין ולחושים. טירוף מופלא ומדליק.

הקשר הנורבגי

מספיק

תעשיית הסרטים הנורווגית ודומה למדי ואינה מוציאה סרטים מרובים לשוק העולמי. לפיכך אם כבר מגיע אלינו סרט מהאיזור הארקטי הוא מעורר ציפיות. „הקשר הנורווגי" עוסק בשלושה ימאים צעירים שמסתבכים בהברחות מפוקפקות בספינתם הרעועה. הם מגלים תחנת האזנה סובייטית והורגים חייל רוסי. עם המעשה הזה נגזר דינם. הרוסים הרעים שנראים בסרט כמו שליחי השטן, ירדפו אחריהם עד שיצליחו לחסל שניים מהם. רק טומי (הלגה ג'ורדל) מצליח לברוח, אך בהגיעו לטריטוריה הנורווגית מבינים השלטונות שהמידע העדין שבידיו עלול לעלות ביוקר לארצם השואפת לניטראליות. הם לא רוצים להסתבך ומחליטים להשתיק אותו בכל מחיר. אבל „הקשר הנורווגי" של הבמאי אולה סולם, הוא סרט שלא ידע מה הוא רוצה להיות כשיגדל: אם דרמה איטית כמו בראשיתו, אם סרט פעולה נוסח „רמבו" כמו באמצעו, או מותחן רגיל כמו בסופו. גם המשמעויות הפוליטיות והביקורת הפציפיסטית על המלחמה הקרה בין הגושים היא מעורפלת ולא מצליחה להגיע לכלל אמירה מאיימת על האבסורדיות שבמשחקי החתול והעכבר בין רוסיה לאמריקה. עם זאת, מאחר שהנורווגים קרובים מידי לרוסיה ומכירים את כוחו של הדוב הסובייטי, אפשר להבין אותם על האנטי קומוניסטיות שהסרט מבטא. אבל צילומי הפיורדים מרהיבים ביופיים.

דיויד בירן, בסרטו „סיפורים מהחיים"

להתחתן שנית

טוב

מה הם השינויים שיעשה אדם אם יינתן לו לחיות את חייו מחדש? האם יחיה אותם אחרת או שיחזור על אותן טעויות גורליות? הבמאי האמריקני פרנסיס קופולה משתעשע ברעיון הזה בקומדיה הפנטסטית־רומנטית החדשה שלו: „פגי־סו מתחתנת" (שהוא שמו המקורי ולא השם המטומטם המופיע בכותרת שנתנו לו מפיצים חכמים). מי שמצפה למצוא סרט חזק ומהמם א־לה הגאון קופולה, בנוסח סרטיו „אפוקליפסה עכשיו", „הסנדק", „מועדון הכותנה" ואפילו „ראסטי ג'יימס" – אולי יתאכזב. קופולה משתמש פה בנוסחה החביבה של זמקיס ושפילברג בסרטם „בחזרה לעתיד". אשה בשלה ואם לילדים בוגרים (קתלין טרנר הנפלאה מ„הכבוד של פריצי") הולכת למפגש מחזור 1960 של בית ספרה הישן. משהו קורה לה והיא נדהמת למצוא את עצמה באמת בשנת 1960. אבל פגי־סו חזרה לעברה כאשה בוגרת והיא מתקשה לתפקד כפי שרואים אותה החברים וההורים: נערת גמנסיה בת 18. לפגי־סו ניתנת הזדמנות לפגוש את הוריה ולחוות את אהבתם כשהיא מבוגרת ואם בעצמה ומסוגלת להבין ולהעריך חוויות בצורה מעמיקה. אך זה יוצר גם קשיים לחבר שלה צ'ארלי (ניקולאס קייג מ„בירדי") שהפך לימים לבעלה – שאינו מסוגל להדביק את הקצב של אשה בשלה. יתכן שאילו ידעה אז מה שהיא יודעת היום היתה עושה הרבה דברים אחרת, אבל מסתבר שאנחנו אחראים לגורלנו, וסביר להניח שנחזור על חיינו שנית. „פגי־סו מתחתנת" הוא קופולה הטוב, משעשע, קליל, נוסטלגי ורומנטי, אף שפיספס את האפשרות להעמיק בנושא ההיפותטי הזה מעבר לכמה חידודים שהסיטואציה איפשרה.

מלקולם

טוב

„מלקולם" היא קומדיה אוסטרלית קטנה ומקסימה. הפקה עצמאית וצנועה של הבמאית נדיה טאס ובעלה הצלם והתסריטאי דיוויד פארקר. הסרט מתחיל בקדרות ונראה כעוד סרט על מפגר החריג בסביבתו. מלקולם הוא בחור מבוגר ומוזר, משוגע על חשמליות צעצוע, גאון טכני שהתפתחותו הרגשית נעצרה אי־שם בגיל חמש. לביתו מגיעים דיירי משנה: פרנק, אסיר לשעבר, וג'ודית חברתו האימהית. וכאן חלה תפנית מפתיעה ומלאת דמיון. פרנק וג'ודית מתיידדים עם מלקולם השוטה ומשמשים לו כתחליף הורים וגם מגלים את הפוטנציאל של מוח הממציא המיוחד שלו. השלישייה העליזה מתכננת שוד בנק מקורי ומצחיק בשלט־רחוק – השוד המושלם. קומדיה מלאה חום אנושי עם מעידות קטנות, שלא התקלקלה בקונבנציות קומיות שחוקות מהוליווד הרחוקה. חמוד בהחלט. בידור מהנה.

סיגליות הן כחולות

לא מספיק

סיסי ספייסק, שחקנית אמריקנית בינונית שהפכה למונומנט, היא גאסי – נערה בת עיירה קטנה שהפכה לצלמת בינלאומית של מלחמות בעיתון „טיים". קווין קליין („בחירתה של סופי") הוא אהובה, עיתונאי מקומי שנשאר בעיירה ונשא אשה. כעבור שנים הם נפגשים שוב באקראי. האהבה ניצתת שנית. אבל לו יש אשה וילד, ולה – כך מתחוור לגברת המשוחררת – אין כלום, אפילו לא חתול. ספייסק מקוננת את קינתן של נשות הקריירה חשוכות הילדים וחסרות הכתף הגברית, ברמה של כתבה לעיתון נשים או של סיפור רומן רומנטי בסדרת סיגליות. מסקנתה השמרנית היא שאם רוצים קריירה הרחם צריכה להישאר ריקה, ולהיפך. את הטמטומת הזו בצורת מלודרמה רומנטית ביים בעלה של ספייסק, ג'ק פיסק.

יעל ישראל

● האגודה לטכנולוגיה לימודית, בשיתוף עם המכון לפריון עבודה וייצור והסינמטק חול אביבי מקיימים מדי שנה תחרות הסרט הלימודי הטוב. השנה הוגשו לתחרות 50 סרטים בנושאים שונים. מתוכם נבחרו חמישה לייצג את ישראל בפסטיבל לסרטים לימודיים בברלין שיתקיים בחודש מרץ. ואלה הסרטים: „קצב" – סרטו של דודו שלוטא מקיבוץ עין גדי, „נופי ים המלח" – סרט בהפקת קיבוץ עין גדי, „נודדים בעקבות השקנאים" – קיבוץ אפיקים, „פרשת שמראי" של האולפנים המאוחדים, ו„אגדה על הגדה" של רוני אורן ואורי שנער מהפקות ירושלים.

● מנחם גולן ויורם גלובוס הצליחו להציל את „קנון" מהתמוטטות בעקבות חוב גדול בסך כ־70 מיליון לירות שטרלינג לחברה האוסטרלית „אחזקות בונד בע"מ", בחיזוק הקשרים הפיננסיים עם „וורנר תקשורת" שהיא חברת האם של „האחים וורנר". חב' וורנר עזרה ל„קנון" בקבלת אשראי בבנקים אמריקניים ובן הרכוש מקנון מניות בסך 50 מיליון דולר ותקבל את הזכות לרכוש בתוך שנתיים 50 אחוז מרשת בתי הקולנוע באירופה שגולן קנה בשנה שעברה מ„סקרין אינטרטיימנט" תמורת 25 מיליון דולר. נוסף לכך תקבל וורנר את זכויות ההפצה בווידיאו של סרטי קנונה, ובכך תילצה אותה מהתחר לאסטולים והקטינה את הגרעון בבנקים.

בסינמטקים תוקרן רטרוספקטיבה של סרטי הבמאי הגרמני אגון מונק, בשיתוף מכון גתה. מונק, מותיקי במאי הטלוויזיה במערב גרמניה התפרסם בארץ עם הקרנת סרטו „האחים אופרמן" ע"פ ספרו של לאון פויכטוונגר. בארץ יוקרנו חמישה מסרטיו, ביניהם ● „יום אחד" המתרכז בחיי יהודים במחנה ריכוז, ● „בואו לטבח" שהוא משל על החברה הגרמנית שלאחר הנס הכלכלי, ● „רגע השלום" שמציין את התקופה של סיום המלחמה בעיניים גרמניות ● „יום שישי בוולהלמסבורג" ● ו„האחים אופרמן".

המלצות לסרטים יפניים:

● סיפור טוקיו – סרטו של אוזו משנת 53 נחשב גם ליצירת המופת הגדולה שלו. זוג קשישים נוסעים לבקר את בניהם הבוגרים בחייהם ומתוכחים להורים זוקנים. מלודרמה מאופקת ומומלצת מאוד. סינמטק ים, 26/1, 21.30; סינמטק ת"א, 24/1, 21.30 וכן ב־27/1, 19.00; סינמטק חיפה, 25/1, 21.30.

● אביב מאוחר – עוד אחד מסרטי המשפחה המתפוררת של אוזו. אלמן מבוגר וחי בהרמוניה מוחלטת עם בתו הרווקה ומנסה להשיאה לאיש. מלודרמה דקת הבחנה בלי היעזר לסוחטן דמעות. סינמטק ת"א, 27/1, 21.30.

● סוף הקיץ – סרטו הלפני אחרון של אוזו. נחשב בשווה ברמתו ל„סיפור טוקיו", סיפורו של אבי משפחה המחליט לעבור ולהתגורר עם פילגשו למורת רוחן של שלוש בנותיו המבוגרות מאשתו. סינמטק חיפה, 26/1, 19.00; סינמטק ים, 29/1, 19.00.

● מקהלת טוקיו – קומדיה רצינית של אוזו אודות בעל משפחה המאבד את משרתו ונאלץ לעבור בעבודות מזדמנות משפילות. סינמטק ים, 24/1, 20.00.

● על מצב האנושות – החלק הראשון בטרילוגיה האנטי מלחמתית והמופתית של מאסקי קובאיאשי. סינמטק חיפה, חלק א' ב־27/1, 21.30.

● דף של טירוף – סרטו של טינוסקה קינוגסה משנת 26. אחד מסרטי המופת הגדולים בקולנוע היפני. סיפורו של ספן החש אחראי לטירוף הדעת בו לקתה אשתו ומנסה לכפר על רגשי האשם שלו בעבודה בבית חולים למשוגעים. השפעת מהקולנוע האקספרסיוניסטי הגרמני. סינמטק ת"א, 28/1, 21.30.